

TÜRKİYE-ANGOLA İŞ KONSEYİ

ANGOLA ZİYARETİ SONUÇ RAPORU VE
GENEL EKONOMİK DEĞERLENDİRME

İÇİNDEKİLER

Conteúdos

- 4** ANGOLA
ANGOLA
- 7** DEİK ANGOLA İŞ KONSEYİ'NİN ANGOLA ZİYARETİ VE ANGOLA GENEL EKONOMİK DURUM RAPORU
VISITA DO CONSELHO DE NEGÓCIOS DE ANGOLA À ANGOLA E ANGOLA RELATÓRIO ECONÓMICO GERAL DE ESTADO GERAL DE ANGOLA DA DEİK
- 39** SİYASİ VE GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM
PANORAMA ECONÓMICO POLÍTICO E GERAL
- 42** EKONOMİ POLİTİKASI GÖRÜNÜMÜ
PANORAMA DE POLÍTICA ECONÓMICA
- 49** DIŞ TİCARET GÜMRÜK SÜREÇLERİ
COMÉRCIO EXTERIOR - PROCESSOS ADUANEIROS
- 52** VERGİ
IMPOSTO
- 63** ENERJİ
ENERGIA
- 66** PETROL, MADENCİLİK, MERMER VE DOĞALTAŞ
PETRÓLEO, MINERAÇÃO, MÁRMORE E PEDRA NATURAL
- 73** OTOMOTİV
AUTOMOTIVE
- 75** İLAÇ
DROGA

NAİL OLPAK

DEİK Başkanı / Presidente do DEİK

CANER ÇOLAK

Genel Sekreter / Secretário Geral

ADEM DÖNMEZ

Kurumsal İletişim Direktörü
Diretor de Comunicações Corporativas

BANU BULACAK

Tasarım Koordinatörü / Coordenador de Design

TÜRKİYE-AFRİKA İŞ KONSEYLERİ BÖLGE DİREKTÖRLÜĞÜ

DIRECÇÃO REGIONAL DOS CONSELHOS
COMERCIAIS TURQUIA-ÁFRICA

BARIŞ ÇUVALCI

Bölge Direktörü / Diretor Regional

EVREN DOĞAN

AKIN DIBLAN
SAADET GÜLMEZ
Koordinatör / Coordenador

İLKİMEYLÜL BIÇER

TALHA USLUOĞLU
AYDAN ER
Koordinatör Yardımcısı / Coordenador Adjunto

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU | FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU | FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD | CONSELHO DE
RELAÇÕES ECONÓMICAS EXTERNAS
River Plaza, Büyükdere Caddesi, Bahar Sokak No: 13/9-10 Levent 34394 İstanbul, Turkey
T +90 (212) 339 5000 (pbx) T +90 (212) 270 3092 www.deik.org.tr | info@deik.org.tr

WAVE MEDYA

MUSTAFA ÖZKAN

Grup Yayın Direktörü / Editor

MERVE AY

Grup Yayınlar Koordinatörü / Coordenador
Editorial

ÖZGE ŞEN LAFÇI

Sanat Danışmanı / Consultor Artístico

MERVE AKTAŞ

Görsel Yönetmen / Diretor Visual

ULUAY TERCÜME

Çeviri / Tradução

Baskı / Impressão

AKTİF MATBAA

Söğütluçeşme M. Halkalı C. No.245/1A
Sefaköy, Küçükçekmece, İstanbul
Tel 0 212 698 93 54-55 Fax 0 212 696 09 54

BASKAN'DAN

do Presidente

Nail Olpak

DEİK Başkanı

Presidente da DEİK

İşimiz Ticari Diplomasi

Türkiye'nin dünyaya açılan penceresi Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), özel sektörün dış ekonomik ilişkilerini organize etmek, yurt içi ve yurt dışındaki yatırım fırsatlarını analiz etmek ve ülkeler arası karşılıklı ticareti artırmak için Türkiye iş çevrelerini buluşturan bir iş platformu olarak faaliyetlerine hız kesmeden devam ediyor.

Tüm dünya ülkelerinde ve her bölgede iş konseyleri üzerinde yükselen yapısıyla DEİK, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, Ticaret Bakanımız Sayın Ruhsar Pekcan'ın koordinasyonunda Türkiye'nin iktisadi ve ticari ilişkilerini geliştirmeye dönük yoğun bir "ticari diplomasi" yürütüyor.

34 yıldır gönüllü üyelik esasına göre faaliyetlerini sürdüren ve Türkiye iş dünyasının dünyaya açılan kapısı olan kurumumuz bünyesinde ülke ve bölge bazlı 146 iş konseyimizin 45 tanesi de Afrika'da yer alıyor. Bu sayıyla kıta aynı zamanda, en fazla iş konseyine sahip olduğumuz bölge olma özelliğini gösteriyor. Aynı zamanda Afrika Birliği'nin Ajanda 2063 hedefleriyle uyumlu bir şekilde "Kazan-Kazan" ilkesiyle hareket ederek biz de DEİK olarak Afrika'da ayak basılmamış tek bir nokta bile bırakmak istemiyoruz. Bu doğrultuda mümkün olan kısa sürede Cumhurbaşkanımızın kıtadaki 54 ülkenin tamamında büyükelçilik açma hedefiyle de uyumlu şekilde tüm ülkelerde iş konseyi kurmayı ve kıtadaki tüm ülkelerle tek tek temas ederek hepsine Türkiye'den uzanan köprüler inşa etmeyi hedefliyoruz.

Bu perspektifle, DEİK Angola İş Konseyi'nin Angola Ziyaretinin hem Türkiye ve kıta ülkeleri hem de kıta ülkelerinin kendi aralarında entegrasyonuna önemli bir katkı sunduğuna inanıyor, Angola İş Konseyi Başkanımız Abdullah Eriş ve Yürütme Kurulu'na değerli çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Diplomacia Comercial Empresarial

O Conselho de Relações Econômicas Exteriores da Turquia - DEIK - que é a porta que abre para o mundo-continua suas atividades sem desacelerar como uma plataforma de negócios que reúne a comunidade empresarial para organizar as relações econômicas externas do setor privado, para analisar oportunidades de investimento no país e no exterior e para aumentar o comércio mútuo entre os países.

DEİK, com a sua estrutura em ascensão em conselhos empresariais em todos os países do mundo e em todas as regiões, realiza intensa diplomacia comercial para desenvolver as relações económicas e comerciais da Turquia Sob a liderança do Presidente Recep Tayyip Erdoğan e sob a coordenação do Sr. Ruhsar Pekcan, o Ministro do Comércio.

Dentro do nosso comitê, que é uma porta do mundo dos negócios da Turquia se abrindo para o mundo e que opera com base em 34 anos de adesão voluntária, 45 dos nossos 146 conselhos empresariais nacionais e regionais estão localizados na África. Com este número, o continente é também a região onde temos mais conselhos empresariais. Ao mesmo tempo, em conformidade com os objectivos da Agenda 2063 da União Africana, nós, enquanto DEİK, não queremos deixar um único ponto em África, avançando com o princípio "Ganhar-ganhar". Assim, o mais rapidamente possível, em consonância com o objectivo do Presidente de abrir uma embaixada em todos os 54 países do continente, pretendemos construir pontes que se estendam da Turquia a todos os países, estabelecendo conselhos empresariais em todos os países e contactando todos os países do continente, um a um.

Com esta perspectiva, acredito que a Visita do Conselho Empresarial de Angola à Angola da DEIK oferece uma importante contribuição para a integração de países do continente entre si, tanto a Turquia como os países continentais, e gostaria de agradecer ao Presidente do Conselho Empresarial de Angola, Abdullah Eriş e à Comissão Executiva pelo seu valioso trabalho.

KATKILARIYLA

com contribuições de

SUNUS

Apresentação

Abdullah Eriş

Türkiye-Angola İş Konseyi Başkanı

Presidente do Conselho Empresarial Angola-Turquia

Türkiye için Angola Geniş Bir Pazar

Afrika'nın yüzölçümü olarak önde gelen ülkelere olan Angola ile Türkiye olarak ilk temasımız 1998 yılında başlamış. O yıllarda Afrika açılımı politikaları doğrultusunda ticari ve ekonomik ilişkilerimizin gelişimi için başlayan çalışmalar son 10 yılda hızlanarak devam etmiş. İki ülke arasındaki resmi temaslar ilk olarak 2014 yılında başlamış ve son yıllardaki artan Afrika temaslarımızla 2017'de, Türkiye-Angola Karma Ekonomik Komisyonu 1. Dönem Toplantısında Luanda'da görüşmeler tertip edilmişti.

Türkiye açısından inşaattan gıdaya kadar bir çok noktada son mamül ve yarı mamül ürünler noktasında Angola geniş pazara sahip konumda. Afrika'nın ikinci büyük petrol üreticisi konumundaki ülke uluslararası yatırımcılar içinde büyük öneme sahip. Cumhurbaşkanımızın vizyonuyla "kazan-kazan" yaklaşımıyla ekonomik ilişkiler çeşitlendirildi. Türkiye'nin Afrika ile ticari hacmi 15 yılda 6 kat artarak 17,5 milyar dolara ulaştı.

Türk-Angola ilişkilerinin geliştirilmesi ve ham madde tedariki noktasında projeler üretilmesi konularında DEİK Türkiye Angola İş Konseyi yönetimi ve tüm üyeleriyle çalışmalarımıza devam ediyoruz. Cumhurbaşkanımızın Afrika Bölgesi özelinde çizdiği vizyon ile iş dünyası olarak Angola'da temaslarımıza devam ediyoruz.

Türk iş dünyası için yeni pazarlardan olan Angola'da, ülkemiz adına alınabilecek çok yol olduğunu düşünüyorum.

Angola é um amplo mercado para a Turquia

Nosso primeiro contato, como a Turquia, com Angola, um dos principais países da África, começou em 1998. Naqueles anos, os trabalhos que começaram para o desenvolvimento de nossas relações comerciais e econômicas em linha com as políticas de expansão africana se aceleraram nos últimos 10 anos. Os contactos oficiais entre os dois países tiveram início em 2014 e com os nossos crescentes contactos africanos nos últimos anos, em 2017, foi marcada a reunião da Comissão Económica Mista Angola-Turquia em Luanda, no período da 1ª reunião.

Para a Turquia, até um ponto na construção de produtos alimentares e produtos semi-acabados no ponto final, Angola tem um grande mercado. O país é o segundo maior produtor de petróleo em África e tem uma grande importância para os investidores internacionais. As relações económicas foram diversificadas com a abordagem ganha-ganha com a visão do Presidente. O volume de comércio da Turquia com África aumentou seis vezes em 15 anos e atingiu 17,5 mil milhões de dólares.

No desenvolvimento das relações turco-angolanas e na produção de projetos de aquisição de matérias-primas, continuaremos a trabalhar com a DEIK Turquia Conselho Empresarial Angola e todos os membros da administração. Como mundo dos negócios, continuamos os nossos contactos em Angola com a visão do nosso Presidente na Região Africana.

Penso que há muitas formas de o fazer em nome do nosso país em Angola, que é um dos novos mercados para o mundo empresarial turco.

ANGOLA

“

**ANGOLA, NİJERYA'DAN
SONRA AFRIKA'NIN EN
FAZLA HAM PETROL
ÜRETEEN ÜLKESİDİR**

”

1575 yılında Portekiz koloni yönetimi altında yönetilmeye başlayan ve eski bir sömürge ülkesi olan Angola, 1975 yılında bağımsızlığını kazanmış olan bir Güney Afrika ülkesidir. 400 yıllık sömürge süreci, ülkenin yerel unsurlarının Portekiz kültüründen etkilenmesine yol açmış, bölgede yaşayan farklı toplulukların dil, müzik yemek ve sanatta çeşitli anlayışlar geliştirmesini sağlamıştır. Ülkede halk müziği, özellikle de Afrika stillerinin bir birleşimi olan semba, Angolalıların sosyal yaşamında büyük önem taşımakta ve tüm gelenekselliğiyle muhafaza edilmektedir. Angolalıları için dans, düğünden cenazeye kadar yapılan her merasim için vazgeçilmez addedilmektedir.

Angolalı zanaatkarlar, heykel ve diğer el yapımı ürünlerde sahip oldukları yeteneklerle öne çıkmaktadır.

Bu eserlerin yapımında her etnik grup, kendine özgü bir tarza sahiptir. Yapılan ürünler; odun, kil ve bronz dâhil olmak üzere belirli bölgelerdeki mevcut hammaddelere göre çeşitlenmektedir. Dans ve heykel sanatlarıyla öne çıkan Angolâda batık kumaşlar, resimler ve takılar; bu ülkeye ziyaret esnasında satın alınabilecek diğer popüler el sanatlarından bazılarını oluşturmaktadır.

Angola, um antigo país colonial que começou a ser governado pela colônia portuguesa em 1575, foi um país sul-africano que ganhou a sua independência em 1975.

O processo colonial de 400 anos influenciou os elementos locais do país a partir da cultura portuguesa, permitindo que diferentes comunidades da região desenvolvessem uma variedade de entendimentos em língua, música e arte.

A música popular no país, especialmente o símbolo, que é uma combinação de estilos africanos, é de grande importância na vida social dos angolanos e é preservada com todo o seu tradicionalismo. A dança para os angolanos é considerada indispensável em todas as cerimônias, desde o casamento ao funeral. Os artesãos Angolanos destacam-se com os seus talentos em escultura e outros produtos artesanais. Cada grupo étnico tem um estilo único em fazer esses trabalhos. Produtos feitos de madeira, argila e bronze são variadas dependendo de matéria prima presente nas regiões. Em Angola, que se destaca com suas artes de dança e escultura, tecidos baticado, pinturas e joias são alguns dos outros ofícios populares que podem ser adquiridos durante a sua visita a este país.

“
Angola é o maior país produtor de petróleo bruto da África depois da Nigéria
”

Genel Ekonomik Durum

Angola ekonomisinin merkezinde petrol bulunmaktadır. Ülkenin ekonomik gelişimi, refahı, sosyal gelişimi ve kalkınması tamamen petrole bağlıdır. Petrol fiyatlarındaki olası yükselişler, doğrudan ülke gayri safi milli hasılasını ve ithalatını etkilemektedir. Angola, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en fazla ham petrol üreten ülkesidir. Petrol rezervlerinin yüzde 65'i Kabinda bölgesinde yer almaktadır. Petrol, Angola'da gayri safi milli hasılanın yüzde 85'ini, ihracatın yüzde 97'sini ve hükümet gelirlerinin yüzde 83'ünü oluşturmaktadır. Angola, ekonomisi petrole bağımlı olması açısından dünyada Libya'dan sonra ikinci ülkedir. Petrolden sonra ülkenin en önemli ihracat ürünü elmadır. Ülkede, yılda 6 milyon karat elmas üretilmektedir. Angola bağımsızlığını kazandıktan sonra başta muz, kahve, sisal, pamuk, mısır ve tuz olmak üzere önemli oranda tarımsal ürün üretimi ve ihracatı gerçekleştiren bir ülkedir. Ülkede yaşanan iç savaş nedeniyle altyapı yok olmuş, nüfus büyük oranda yer değiştirmiş ve tarımsal alanların yerine maden sahaları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, tarımsal üretim çok az miktarda ve verimsiz bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Gıda ihtiyacı büyük oranda ithalatla karşılanmaktadır.

Türkiye ile Ticari İlişkiler

Türkiye'nin 2015 yılında Angola'ya olan ihracatı, bir önceki yıla göre yüzde 31,9 oranında azalarak 195,9

Situação Económica Geral

O petróleo está no centro da economia de Angola. O desenvolvimento económico, a prosperidade, o desenvolvimento social e o desenvolvimento do país dependem inteiramente do petróleo. Possíveis aumentos nos preços do petróleo afetam diretamente o produto nacional bruto e as importações do país. Depois da Nigéria, Angola é o maior país produtor de petróleo da África. 65 por cento das reservas de petróleo estão localizadas na região de Kabinda.

O petróleo representa 85 por cento do produto nacional bruto, 97 por cento das exportações e 83 por cento das receitas do governo em Angola. Angola é o segundo país do mundo depois da Líbia em termos de dependência económica ao petróleo. Depois do petróleo, o produto de exportação mais importante do país é o diamante. O país produz anualmente 6 milhões de quilates de diamantes.

Depois de ganhar a sua independência, Angola foi um país que produziu e exportou uma quantidade significativa de produtos agrícolas, especialmente bananas, café, sisal, algodão, milho e sal. Devido à guerra civil no país, a infraestrutura foi destruída, a população foi em grande parte deslocada e, em vez de áreas agrícolas, surgiram locais de mineração. Portanto, a produção agrícola é realizada em pequena quantidade e de forma ineficiente. As necessidades alimentares são amplamente atendidas pelas importações.

Relações comerciais com a Turquia

As exportações da Turquia para Angola em 2015, um decréscimo de 31,9 por cento em comparação ao ano anterior, para US \$ 195,9 milhões, em 2016 caiu para US \$ 128,9 milhões mas em 2017 subiu para US \$ 186,6 milhões. As importações caíram de US \$ 5,9 milhões em 2016 para US \$ 1,4 milhão em 2017.

milyon dolara, 2016 yılında 128,9 milyon dolara gerilemiş ancak 2017 yılında 186,6 milyon dolara yükselmiştir. İthalat ise 2016 yılında 5,9 milyon dolardan 2017 yılında 1,4 milyon dolara gerilemiştir. Türkiye'den Angola'ya ihracat, 2014 -2016 döneminde sürekli azalma göstermiş olup bu durum, özellikle petrol gelirlerinin azalması sonucunda Angola hükümetinin ithalatı kısıtlayıcı tedbirleri uygulaması ve Angolalı ithalatçıların ödeme güçlüklerinden kaynaklanmıştır. Türkiye'nin Angola'ya ihracatında en önemli ürünler un ve makarnadır. Bu iki ürünün Angola'ya toplam ihracattaki payı, 2017 yılı itibarıyla yaklaşık yüzde 54'dür. Diğer önemli ihraç ürünleri mısır, alüminyum ürünleri, beyaz et ve bisküvidir. Türkiye'nin Angola'dan ithalatında ise başlıca keresteler, işlenmemiş alüminyum, alüminyum döküntü ve hurdaları önemli bir yer tutmaktadır.

Petrol, Angola'da gayri safi millî hasılanın yüzde 85'ini, ihracatın yüzde 97'sini ve hükümet gelirlerinin yüzde 83'ünü oluşturmaktadır

%83

As exportações de Angola da Turquia durante o período 2014 -2016 mostrou redução constante neste caso, particularmente como resultado da diminuição das receitas petrolíferas em Angola importações deveu-se à aplicação de medidas restritivas do governo e os importadores Angolanos de insolvência. Os produtos mais importantes das exportações da Turquia para Angola são farinha e macarrão. A quota destes dois produtos no total das exportações para Angola é de aproximadamente 54 por cento a partir de 2017. Outros principais produtos são levedura, alumínio, carne branca e biscoitos. Os produtos principais das importações da Turquia de Angola, são madeira, alumínio não transformados, resíduos e sucata de alumínio ocupa um lugar importante.

O petróleo representa 85% do produto nacional bruto, 97% das exportações e 83% das receitas do governo em Angola.

83%

GSYİH *Produto Nacional Bruto*

107,32 Milyar Dolar *107,32 bilhões de dólares*

KBGSYİH *Armadilha de Renda média*

3.670 ABD Doları *US \$ 3.670*

Büyüme Oranı *Taxa de crescimento*

%-1,7 *-1,7%*

Nüfus *População*

28,8 Milyon *28,8 milhões*

Yüzölçümü *Área*

1.246.700 km² *1.246.700 km²*

Başkent *Capital*

Luanda *Luanda*

Dili *Idioma*

Portekizce *Português*

ANGOLA İŞ KONSEYİ'NİN ANGOLA ZİYARETİ VE ANGOLA GENEL EKONOMİK DURUM RAPORU

VISITA DO CONSELHO DE NEGÓCIOS DE ANGOLA À ANGOLA E ANGOLA RELATÓRIO ECONÓMICO GERAL DE ESTADO GERAL DE ANGOLA DA

DEİK/Türkiye-Angola İş Konseyi Başkanı Abdullah Eriş ve Yürütme Kurulu Üyesi Ali Çiftçiöğlü'nun, 10-14 Mart 2019 tarihlerinde Angola'ya gerçekleştirdikleri ziyaretin programı kapsamında, sırasıyla, Angola Sanayi Birliği (AIA) Başkanı José Severino, Angola İş Konfederasyonu (CEA) Başkanı Francisco Viana, Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı (AIPEX) Başkanı Licínio de Freitas Vaz Contreiras, Tarım ve Orman Bakanı Marcos Alexandre Nhunga ile Tarım ve Hayvancılık Bakan Yardımcısı José Carlos Bettencourt ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tümüne Luanda Büyükelçiliği Ticaret Müşavir Yardımcısı Yasin Şeker de katılmış olup, Luanda Büyükelçimiz Alp Ay da AIPEX Başkanı ile Angola Tarım ve Orman Bakanı görüşmelerine iştirak etmiştir.

Görüşmelerde Türkiye tarafı olarak, Angola ile ekonomik ilişkilerimizi hızlı bir şekilde güçlendirebileceğimiz kritik bir döneme girdiğimiz ifade edilerek önümüzdeki dönemde Türk Hava Yolları'nın (THY) doğrudan Luanda uçuşlarına başlaması, 2019 Nisan ayı sonunda planlanan Angola Cumhurbaşkanı Sayın João Lourenço'nun iki ülke ilişkilerinde bir ilk niteliği taşıyacak Türkiye ziyareti ve sonrasında iki ülke arasındaki temasların sıklaşacağı belirtilmiştir.

Presidente de Conselho empresarial de Turquia-Angola Abdullah Eris e membro da Diretoria Executiva Ali Çiftçiöğlü, no âmbito do seu programa de visitas que fizeram para Angola em 10-14 março de 2019, realizaram reuniões respetivamente com Presidente de Associação Industrial de Angola (AIA) José Severino, Presidente de Confederação de Negócios de Angola (CEA) Francisco Viana, Presidente da Agência de Promoção de Exportações e Investimentos em Angola (AIPEX) Licínio de Freitas Vaz Contreiras, Ministro da Agricultura e Florestas Marcos Alexandre Nhunga e Ministro da Agricultura e Pecuária José Carlos Bettencourt. Todas as entrevistas foram assistidas pelo Vice-Conselheiro Comercial de Luanda Yasin Şeker, o nosso Embaixador de Luanda Alp Ay e do Presidente do AIPEX participaram às reuniões de Ministro da Agricultura e Florestas de Angola.

Nas reuniões como lado Turquia expressando que entramos em um período crítico que podemos fortalecer nossas relações económicas com Angola, no próximo período Companhias Aéreas Turcas (THY) começar voo direto para Luanda, a visita do Presidente da República Sr. João Lourenço à Turquia prevista no final de 2019 de abril, que vai ser primeiro no relacionamentos entre os dois países e depois afirma-se

Ayrıca Angola'nın da 2017 yılında göreve başlayan Cumhurbaşkanı Lourenço ile birlikte yoğun bir reform ve kalkınma programını uygulamaya koyduğuna değinilerek, yeni dönemde yatırımlar başta olmak üzere birçok ekonomik alanda işbirliği fırsatları bulunduğunun altı çizilmiştir. Bu bağlamda pek çok sektörden firmalarımızın Afrika'daki gücü ve tecrübesine vurgu yapılarak bunun için Angolalı muhataplar ile yakın temas ve sağlıklı bilgi akışının önemine değinilmiştir.

Görüşmelerde ayrıca DEİK'in bir 'iş diplomasisi' örgütü olarak "Türk özel sektörünün dış ekonomik ilişkilerini yürütme" göreviyle, Kurucu Kuruluşları, üyeleri ve İş Konseyleri ile birlikte faaliyetlerini yürüttüğüne ve bu bağlamda DEİK'in Türk iş dünyası ile ilişkilerde her türlü bağlantıyı hızlı ve etkili bir şekilde sağlayabileceğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca, DEİK Angola İş Konseyi olarak Angola'nın Ankara Büyükelçisi José Patricio ile de yakın temas halinde olduğu belirtilmiş, İş Konseyinin 2018 Temmuz ayındaki ilk Luanda ziyaretinden bugüne Türkiye'de Angoladaki güncel ekonomik gelişmeler ile ticaret ve yatırım fırsatları hakkında iki çalıştay düzenlendiğine değinilerek, Nisan ayı sonunda öngörülen Cumhurbaşkanı ziyaretinde de bir çalıştay veya benzeri bir etkinlik düzenlenebileceği, ayrıca 2017 yılında Luanda'da gerçekleştirilen ilk Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantısında gündeme gelen ancak henüz tamamlanamayan ekonomik anlaşma müzakerelerinde de hızlı bir ilerleme sağlanabileceği ifade edilmiştir.

Yeni dönemde, yatırımlar başta olmak üzere birçok ekonomik alanda iş birliği fırsatları bulunuyor.

que vai acontecer contactos mais frequentes entre os dois países. Além disso, a intenção de Angola era empreender um programa intensivo de reforma e desenvolvimento com o Presidente Lourenço, que assumiu o cargo em 2017, e enfatizou que há oportunidades de cooperação em muitas áreas econômicas, especialmente no novo período. Nesse contexto, enfatizamos a força e a experiência de nossas empresas em muitos setores da África e mencionamos a importância do contato próximo e do fluxo de informações saudáveis com os interlocutores Angolanos.

Nas reuniões, a DEIK como uma "organização diplomática empresarial" com sua tarefa de "Executar as relações econômicas estrangeiras do setor privado turco" está conduzindo suas atividades juntamente com suas organizações fundadoras, seus membros e conselhos de negócios e em este sentido notou-se que DEIK pode fornecer todo tipo de conexão rápido e eficiente nos relacionamentos com o mundo de negócio Turco. Além disso, Deik como Conselho de Negócios de Angola apontou que eles estão em contato próximo com o Embaixador de Ankara José Patricio, mencionando que dois workshops foram organizados na Turquia desde a primeira visita à Luanda de Conselho Empresarial em Julho 2018 até hoje com as evoluções econômicas atuais e as oportunidades de comércio e investimento em Angola, em referência durante a visita do Presidente prevista para o final de abril, foi declarado que um workshop ou evento semelhante poderia ser organizado e também nas negociações do acordo econômico, que foram trazidas à agenda na primeira reunião da Comissão Econômica Conjunta (KEK) realizada em 2017, mas que ainda não pôde ser completada pode progredir rapidamente.

Reunião com José Severino, Presidente da Associação Industrial de Angola (AIA) 11 de março de 2019

11 março de 2019 de segunda-feira contra a organização de DEIK presidente de AIA Severino em entrevistas realizadas começou por expressar que eles reconhecem a Turquia e sabem os objetivos dos dois países e afirmou que eles estão ansiosos para ver

Há oportunidades de cooperação em muitas áreas econômicas, especialmente investimentos.

ÁIA Genel Başkanını Genel Merkezlerinde Ziyaret Ettik Visitamos o Chefe do AIA na sua Sede

Angola Sanayi Birliği (AIA) Başkanı José Severino ile Görüşme **11 Mart 2019**

11 Mart 2019 Pazartesi günü DEİK'in karşı kanat kuruluşu AIA Başkanı Severino ile gerçekleştirilen görüşmede Severino, sözlerine Türkiye'yi tanıdıklarını ve iki ülkenin hedeflerini bildiklerini ifade ederek başlamış ve THY'nin Luanda uçuşlarına başlamasını heyecanla beklediklerini belirtmiştir. Devamında AIA ile DEİK arasındaki ilişkileri geliştirmek istediklerine değinen Severino, AIA olarak balıkçılık, tarım, inşaat vs. her alanda alt birlikleri ve bağlantıları bulunduğunu, yeni hükümetle yakın çalıştıklarını, Luanda haricindeki diğer vilayetlerde de bağlantılara sahip olduklarını ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı Lourenço'nun Türkiye ziyaretinden duyduğu memnuniyeti dile getiren Severino, hazırlıklara şimdiden başlayabileceklerini, bu vesileyle Angola vizesi ve para transferi sorunlarında bazı gelişmeler sağlanabileceğini, bunun için heyette Ticaret Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı gibi ilgili kurumlardan üst düzey yetkililerin de bulunmasının önem arz edeceğini belirtmiştir.

Bunların haricinde AIA olarak Angola'da sektörlere göre yatırım fırsatları üzerine bir broşür hazırlamakta oldukları ancak bunun zaman alacağı ifade edilerek heyetimize Angola'nın yatırıma en fazla ihtiyaç duyduğu sektörler hakkında bilgiler verilmiştir. Bunlar arasında ilk sırada tarım ve gıda endüstrisi gelmekte olup, ülkemizin buğday ve buğday ürünleri başta olmak üzere bu alandaki gücünden yararlanmak istedikleri ifade edilmiştir. Halihazırda Benguela vilayetinin Lobito şehrinde yeni bir un fabrikasının Türk makineleriyle donatıldığı, bunun haricinde Huambo vilayetinde de küçük mısır unu değirmenleri üzerine firmalarımızın ilgilenebileceği bir başka proje bulunduğu belirtilmiştir.

Devamında Severino, tarım sektörü haricinde tekstil alanında da Angola'nın çok geri kalmış durumda olduğuna dikkat çekerek, ülkede 2 adet Luanda'da ve 1 adet de Benguela'da olmak üzere sadece 3 tekstil fabrikası bulunduğunu, tekstil endüstrisi için

THY começar voos para Luanda. Em seguida Severino mencionou que eles querem melhorar as relações entre AIA e DEIK, afirmaram que como AIA tinham subunidades e ligações em pescaria, agricultura, construção e todos os campos, trabalhavam em estreita colaboração com o novo governo e tinham ligações em outras províncias exceto Luanda.

Severino expressando a satisfação do Presidente Lourenço com a visita à Turquia, mencionou que eles podem iniciar os preparativos, nesta ocasião o visto de Angola, e algum progresso poderia ser alcançado na edição de transferência de dinheiro e afirmou que também seria de importância, a delegação de seu Ministério do Comércio, altos funcionários de agências relevantes, como o Ministério dos Negócios Estrangeiros estarem lá.

Para além destes, em Angola, como AIA, estão a preparar uma brochura sobre oportunidades de investimento de acordo com os sectores, mas isso vai levar tempo e a delegação é informada sobre os sectores em que Angola precisa de mais investimento.

Agricultura e indústria de alimentos vem em primeiro lugar entre eles e afirma-se que eles querem beneficiar do poder de trigo e produtos de trigo do nosso país nesta área. Atualmente, afirma-se que uma nova fábrica de farinha na cidade de Benguela, no Lobito, está equipada com máquinas turcas, para além disso, existe um outro projeto em que podem ser examinados os pequenos moinhos de farinha de milho da província do Huambo.

Para além do sector agrícola, Severino apontou que Angola está muito atrasada no sector têxtil e que existem apenas 3 fábricas têxteis no país, 2 em Luanda e 1 em Benguela, e que há necessidade de algodão para a indústria têxtil e no período colonial, Angola era o sétimo produtor de algodão do mundo, mas atualmente não tem produção de algodão.

Severino, que afirmou que existe um mercado que vazou da China no campo de materiais de construção com o setor têxtil em Angola, enfatizou que o aço é muito importante neste sentido, Angola é um país rico em recursos subterrâneos com ferro e muitas outras minas / minerais.

pamuğa ihtiyaç duyulduğunu, Angola'nın sömürge döneminde dünyanın 7. pamuk üreticisi olmakla birlikte şu anda pamuk üretimine sahip olmadığını ifade etmiştir.

Angola'da tekstil sektörü ile birlikte inşaat malzemeleri alanında da Çin'den boşalan bir pazar bulunduğunu belirten Severino, bu anlamda çeliğin çok önemli olduğunu, Angola'nın demir ve birçok diğer maden/minerale sahip, yer altı kaynakları bakımından zengin bir ülke olduğunu vurgulamıştır.

Sayılan sektörler haricinde Angola'nın balıkçılık ve ulaşıma da önem verdiği, özellikle şu anda Lobito limanından kuzey ve doğu komşuları Zambiya ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile bağlantı sağlayan Benguela demiryolunun onarımının tamamlanmak üzere olduğu ve dolayısıyla acil olarak yeni lokomotiflere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Diğer yandan, Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (Southern African Development Community-SADC) üyesi olmakla birlikte topluluk bünyesindeki serbest ticaret bölgesine 2020 yılından itibaren kademeli olarak girmeyi planlayan Angola'nın bu sayede yaklaşık 250 milyon nüfuslu bir pazarın parçası olacağı ve Angola'da üretimin bu açıdan daha da avantajlı hale geleceğine de dikkat çekilmiştir.

Angola İş Konfederasyonu (CEA) Başkanı Francisco Viana ile Görüşme 12 Mart 2019

12 Mart 2019 Salı günü gerçekleştirilen görüşmede Viana, sözlerine CEA olarak Angola Devletini dışı daha açık olmaya teşvik ettiklerini ifade ederek başlamış ve Angola'da çok sayıda proje bulunduğunu ve bunları Angola'nın tek başına gerçekleştiremeyeceğini belirtmiştir. Angola'nın artık niyetlerini eyleme dönüştürme zamanının geldiği değerlendirilmesinde bulunan Viana; iş ortamını iyileştirmek, özel sektörün güçlendirilmesi ve her şeyin devlet bütçesinden karşılanmaya çalışılmasından vazgeçilmesi, ekonominin çeşitlendirilmesi gibi hedeflere yönelik olarak hükümetle işbirliği içinde çalıştıklarını ve somut çözüm önerileri aradıklarını heyetimize aktarmıştır. İnsan kaynakları bakımından zayıf olan Angola'nın dışardan yetişmiş insan gücü teminine karşı olmadığını, getirilen nitelikli işgücüyle birlikte Angolılara da teknik eğitimler verilmesini ve istihdam profiline katkı yapılmasını bekleediklerini belirten Viana, insan kaynağı temininde karşılaşılan bir diğer önemli engel olarak vize kolaylığı konusunda bu yıl Parlamento tarafından adımlar atılacağını, Angola'ya göçmen işçi de dahil olmak üzere işgücü transfer etmek istediklerini bildirmiştir.

Angola bankalarının finansal açıdan güçsüz ve şeffaf olmayan bağlantılara sahip olduğunu ifade eden Viana, büyük ve güvenilir uluslararası bankalarla işbirliğinin önemli olduğunu altını çizerek bu

Para além dos sectores listados, afirma-se que Angola está também preocupada com a pesca e transportes, especialmente agora que está prestes a ser concluída a reparação da linha de caminho de ferro de Benguela com o norte e leste da Zâmbia e da República Democrática do Congo a partir do porto do Lobito e urgentemente novas locomotivas.

Por outro lado, Angola, que é membro da Comunidade de Desenvolvimento da África Austral (SADC) e pretende entrar na zona de livre comércio dentro da comunidade gradualmente, fará parte de um mercado com uma população de aproximadamente 250 milhões e, portanto, a este respeito, Também foi observado que se tornaria ainda mais vantajoso.

Reunião com Francisco Viana, Presidente da Confederação Empresarial de Angola (CEA) 12 de março de 2019

Durante uma reunião na terça-feira, 12 de março de 2019, Viana iniciou o seu discurso afirmando que eles encorajaram o Estado de Angola a tornar-se mais aberto para o exterior e afirmou que havia muitos projetos em Angola e que Angola não poderia fazê-lo sozinho. Viana, em sua avaliação de que Angola está na hora de transformar suas intenções em ação; transmitiu ao nosso comitê que eles estão trabalhando em cooperação com o governo e procurando soluções concretas para metas como melhorar o ambiente de negócios, fortalecer o setor privado e tentar atender tudo do orçamento do Estado e diversificar a economia.

Viana afirmou que não estão contra ao fornecimento de mão de obra qualificada do exterior para Angola que é fraca em termos de recursos humanos, com a mão de obra qualificada trazida espera-se que forneça treinamentos técnicos para angolanos e contribua para o perfil de emprego. Como outra barreira importante para obter recursos humanos facilidade de visto vai ser melhorada este ano no Parlamento, indicaram que eles querem transferir mão de obra para Angola, incluindo trabalhadores migrantes.

Em Angola, existe um mercado vago na China no domínio dos materiais de construção, bem como no sector têxtil.

Angola'da tekstil sektörü ile birlikte inşaat malzemeleri alanında da Çin'den boşalan bir pazar bulunuyor.

konuda ABD tarafından Angola bankalarına uygulanan yaptırımların ciddi bir engel teşkil ettiğini, ancak son dönemde diğer birçok ülke gibi ABD ile de diplomatik ilişkilerin hızlanması ve iyileşmesinin söz konusu sorunun çözümüne yönelik beklenti oluşturduğunu, Cumhurbaşkanı Lourenço'nun da bizzat bunu ifade ettiğini belirtmiştir.

Angola'da uzun yıllardır etkin olan Çinli şirketlerin yolsuzluklara da karıştığını, ancak bu dönemde yolsuzluk karşıtı kampanyalar ve bu kampanyalara yerel ve uluslararası kamuoyu desteği nedeniyle bu tür faaliyetlerin çok daha zor olduğunu, durumun şu anda çok daha iyi olduğunu ifade eden Viana, eskiden yabancı yatırımcıların Angola'da yatırım yapabilmek için mutlaka bir bakan veya general gibi siyasi gücü olan birine ihtiyaç duyduğunu, ancak şu anda tek başına yatırım yapılabilmesi imkanı bulunduğu değerlendirmelerinde bulunmuştur.

2020 yılında Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC) Serbest Ticaret Bölgesi üyesi ülkelere kapıları açarak ticaretin serbestleştirilmesi ve bölgesel entegrasyon anlamında çok önemli bir adım atacaklarını belirten Viana, CEA olarak Angola Ticaret Bakanı ile birlikte SADC entegrasyonuna ilişkin müzakere ekibinin parçası olduklarını bildirerek Angola olarak rekabetten korkmamaları gerektiğine vurgu yapmıştır.

ABD ile birlikte Avrupa ülkeleriyle de yeni ortaklıkların söz konusu olduğunu belirten Viana, Angola'ya yatırım için doğru bir zaman içinde bulduklarının ve yeni ortaklıklara açık olduklarının bir kez daha altını çizmiştir. Ancak yeni ortaklıklar kurarken Çin de dahil olmak eski ortaklarını da terk etmeyeceklerine değinen Viana, bu yönde ABD'den CIA kanalıyla gelen talepleri de kabul etmediklerini ve herkesle çalışabileceklerini ifade etmiştir.

Luanda Büyükelçiliğimizle iyi ilişkileri bulunduğunu belirten Viana, DEİK'le bir mutabakat zaptı

Notando que os bancos angolanos têm ligações financeiras fracas e não transparentes, Viana enfatizou a importância da cooperação com grandes e confiáveis bancos internacionais, e as sanções impostas aos bancos angolanos pelos Estados Unidos constituem um sério obstáculo mas ele afirmou que a aceleração e melhoria das relações com Estados Unidos criaram expectativas para a solução do problema e que o próprio Presidente Lourenço afirmou isso.

As empresas chinesas que atuam em Angola há muitos anos também estão envolvidas em corrupção, mas durante esse período, campanhas anticorrupção e apoio público local e internacional para essas campanhas são muito mais difíceis por causa de tais atividades, a situação é muito melhor agora. Para poder investir em Angola, Viana disse que precisava de alguém com poder político como ministro ou general, mas agora tem a possibilidade de fazer investimentos sozinhos.

Viana afirmou que, ao abrir as portas para os países membros da Zona de Livre Comércio da Comunidade de Desenvolvimento da África Austral (SADC) em 2020, eles darão um passo muito importante em termos de liberalização do comércio e integração regional. Enfatizou que não tem que ter medo de competição como Angola e declarou que como CEA junto com Ministério de comércio de Angola são parte de equipe de negociação relacionado com a integração de SADC.

Afirmado que existem novas parcerias com os países europeus, Viana salientou mais uma vez que esteve no momento certo para investir em Angola e está aberta a novas parcerias. No entanto, Viana afirmou que eles não abandonariam seus ex-parceiros na China, incluindo novas parcerias, e que não aceitarão pedidos dos EUA via CIA e poderiam trabalhar com todos.

Viana afirmando que havia boas relações com a nossa Embaixada de Luanda, pode melhorar as relações através da assinatura de um memorando de entendimento com DEIK, Presidente Lourenço pode participar como CEA na próxima visita para Turquia, mas eles não estão vinculados por contactos formais como uma organização autónoma e afirmou que em forma eles operam de forma independente podem realizar organizações separadas. Acrescentou ainda que criaram um novo sistema de informação sobre a economia e as oportunidades de Angola, e que informarão a embaixada turca e a DEIK mais tarde.

Em Angola, Viana disse que as melhores oportunidades de trabalho são no campo da produção de produtos básicos, e que os setores na transformação de recursos são as principais prioridades, entre eles primeiro vem sector de agricultura que Angola era uma vez muito forte nesta área, para produção do cereais, café, arroz, trigo em Angola onde as condições de demanda e terreno são apropriadas, existem terras muito grandes que são adequadas para a agricultura, mas não são cultivadas, para evitar isso ofereceram

Tarım Bakanı ile Görüşme Reunião com o Ministro da Agricultura

imzalayarak ilişkileri geliştirebileceklerini, Cumhurbaşkanı Lourenço'nun önümüzdeki Türkiye ziyaretine de CEA olarak katılabileceklerini ancak özerk bir kuruluş olarak resmi temaslarla bağlı olmadıklarını ve ayrı organizasyonlar da gerçekleştirebilmek şeklinde bağımsız çalıştıklarını belirtmiştir. Ayrıca Angola ekonomisi ve fırsatlarla ilgili olarak yeni bir bilgi sistemi oluşturduklarını ve konuyla ilgili Büyükelçiliğimiz ve DEİK'i bilahare bilgilendireceklerini de eklemiştir.

Angola'da halihazırda en iyi iş fırsatlarının temel ürün üretimi alanında bulunduğunu değerlendiren Viana, kaynakları dönüştürmeye yönelik sektörlerin en başta gelen öncelikleri olduğunu belirterek, bunlar arasında ilk başta Angola'nın zamanında çok güçlü olduğu tarım sektörünün geldiğini, tahıl, kahve, pirinç, buğday üretimi için Angola'da talep ve arazi koşullarının uygun olduğunu, tarıma elverişli ancak ekilmeyen çok geniş araziler bulunduğunu, buna engel olmak için hükümete ekilmeyen arazilerden vergi alınmasını önerdiklerini, ayrıca balıkçılık ve diğer su ürünleri bakımından da zengin kaynaklara sahip olduklarını ve sayılan ürünler de dahil olmak üzere tarım ve balıkçılık sektörü ürünleri üretimi ve dönüşümüne yönelik olarak her türlü ekipman, gübre, ilaç vb. ürünlere ihtiyaç duyulduğunu, ayrıca balıkçılık faaliyetlerinin güvenliği için uydu destekli sahil güvenlik altyapısı da kurmak istediklerini ifade etmiştir.

Bölgesel ticarete ilişkin olarak Viana, Angola'nın da dahil olduğu Güney Afrika bölgesinde halihazırda istikrar bulunduğu, 100 milyondan fazla nüfusa sahip komşu Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde seçimlerin sorunsuz atlatılmasının sevindirici olduğunu, böylece önümüzdeki dönemde komşu ülkelerle karayoluyla ticaretin gelişebileceği hususlarına değinmiştir.

Angola'nın önem verdiği ve geliştirmek istediği bir diğer alanın lojistik altyapı olduğuna dikkat çeken Viana, ülkede tarımın elverişli lojistik imkanlar olmadan gelişemeyeceğinin altını çizerek kara ve

ao governo pedir impostos pelos terrenos não cultivadas, também tem fontes ricas relacionado com pescaria e frutos do mar e precisam todo o tipo de equipamento, fertilizantes, medicamentos, etc. para a produção e transformação de produtos do setor agrícola e pesqueiro. E querem estabelecer uma infra-estrutura de segurança costeira apoiada por satélite para a segurança das atividades pesqueiras. Em relação ao comércio regional, Viana mencionou que já existe estabilidade na região sul-africana, incluindo Angola, e que é agradável que as eleições na vizinha República Democrática do Congo, que tem uma população de mais de 100 milhões, no próximo período pode ser desenvolvido comércio com países vizinhos.

Viana chamou atenção à outra área em que Angola da importância e deseja desenvolver é que a infra-estrutura logística, sem facilidades logísticas adequadas de agricultura no país sublinhando irá desenvolver o desenvolvimento do porto com rodoviário e ferroviário, tratores, utilização eficaz de irrigação a partir dos recursos hídricos ricos, ele afirmou que eles querem prosperar em áreas como a energia. Além dos recursos hídricos ricos no campo da produção de energia, Viana disse que eles têm um potencial importante para a energia solar e acrescentou que Angola é muito positiva sobre os projetos de energia renovável. Viana disse que Angola um país rico em recursos naturais, também oferece oportunidades significativas na área de mineração. Em 2020, eles organizariam uma ampla conferência cobrindo a produção e transformação de todas as minas do país, eles não preferiam a exportação de minério bruto de Angola, afirmaram que estão abertos à parceria com o nosso país neste campo e que podemos compartilhar o mercado da SADC com cerca de 300 milhões de pessoas.

Viana afirmou que é um dos projectos mais importantes na área do transporte, ferrovia de Benguela desde Benguela, na costa do Atlântico, até à Zâmbia e à cidade portuária de Nacala, em Moçambique, foi concluída %80 e afirmou que vai ser feita uma tremenda contribuição para a infraestrutura logística. Viana afirmou que estão à espera que as empresas profissionais tragam a transferência de tecnologia e o "know-how" para Angola, que tem recursos de mármore –pedra natural, e apresentou ao nosso Conselho de negócios de DEİK convites abertos a Angola para uma reunião especial de empresas turcas competentes neste campo.

Viana mencionou a CEA enfatiza que uma expectativa significativa dos empresários turcos é trazer a sua experiência e tecnologia para a farinha em Angola, onde o nosso país já é forte em todo o mundo, incluindo Angola e notando que não querem o monopólio dos Libaneses em setor de farinha e neste sentido apresentou o desejo de trabalhar com o nosso país para os empresários da usina angolana de pequeno e médio porte e outros equipamentos de fornecimento de máquinas no campo de fornecimento para a nossa

demiryolu ile birlikte limanların geliştirilmesi, traktör, zengin su kaynaklarından sulamada etkin yararlanılması, enerji gibi alanlarda gelişmek istediklerini belirtmiştir. Enerji üretimi alanında zengin su kaynakları yanında önemli bir güneş enerjisi potansiyeline de sahip olduklarını ifade eden Viana, Angola'nın yenilenebilir enerji projelerine çok olumlu yaklaştığını eklemiştir.

Doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke olan Angola'nın madencilik alanında da önemli fırsatlar sunduğunu belirten Viana, 2020 yılında ülkede bulunan bütün madenlerin üretimi ve dönüşümünü kapsayan geniş çaplı bir konferans düzenleyeceklerini, Angoladan ham cevher ihracatını tercih etmediklerini ve demir, bakır gibi madenlerini Angolada işlemek istediklerini, bu alanda ülkemiz ile ortaklığa açık olduklarını ve yaklaşık 300 milyon kişilik SADC pazarını paylaşabileceğimizi ifade etmiştir. Ulaşım alanında en önem verdikleri projelerden olan Atlantik kıyısındaki Bengueladan Zambiya'ya ve Mozambik'in liman şehri Nacala'ya kadar uzanan Benguela Demiryolunun halihazırda %80'inin tamamlandığını bildiren Viana, kıyıda kıyıya koridor oluşturacak demiryoluna Lusaka ve Darüsselam bağlantıları da ekleneceğini ve bölgenin lojistik altyapısına muazzam bir katkı yapacağını ifade etmiştir.

Mermer-doğaltaş kaynakları da bulunan Angola'ya teknoloji transferi ve "know-how" getirecek profesyonel firmaları beklediklerini belirten Viana, bu alanda yetkin Türk firmalarını özel bir toplantı gerçekleştirmek üzere Angola'ya açık davetlerini DEİK İş Konseyimize sunmuştur.

CEA olarak Türk iş insanlarından önemli bir beklentilerinin, ülkemizin halihazırda Angola da dahil olmak üzere tüm dünyada güçlü olduğu un üretimindeki tecrübe ve teknolojisini Angola'ya getirmesi olduğuna vurgu yapan Viana, Angolada halihazırda Lübnanlılar tarafından kontrol edilen un sektöründe bu tür bir tekel oluşumunu arzu etmediklerini belirterek bu doğrultuda Angolalı girişimciler için küçük-orta ebatlı değirmen ve diğer makine-ekipman tedariki alanında ülkemizle çalışma isteğini heyetimize iletmiştir. Çimento sektöründe eski Cumhurbaşkanı'nın kızı Isabel dos Santos tarafından kontrol edilen tekelin kırıldığını belirten Viana, un sektöründeki tekelin de muhakkak kırılacağını, Cumhurbaşkanı Lourenço'nun da bu yönde beyanatları olduğunu belirtmiştir. Angola bankalarının zayıf yapısından dolayı un sektörüne yönelik olarak kooperatif türü bir yapıyla Angolalı girişimcilere kredi sağlanabileceği ve ülkemizle bu temelde bir ortaklık kurulabileceği önerisinde bulunan Viana, bazı kooperatiflerin sunduğu finansman imkanlarının banka kadar güçlü olabildiğini ve Avrupa'da bunun örnekleri bulunduğuna dikkat çekerek, önerilen ortaklığın Angolalı girişimcilerin ortak kullanımına yönelik büyük tahıl ambarlarıyla geliştirilebileceğini ifade etmiştir.

delegação em nosso país foi enviado. Viana afirmou que havia quebrado o monopólio controlado pela filha do ex-presidente Isabel dos Santos no setor de cimento e que o monopólio do setor de farinha seria definitivamente quebrado e que o presidente Lourenço teria declarações nesse sentido.

Viana afirmou que devido à fraca estrutura dos bancos angolanos, podemos oferecer empréstimos a empresários angolanos com uma estrutura de tipo cooperativo direcionado ao sector da farinha e estabelecer uma parceria nesta base com o nosso país e mencionou que as oportunidades financeiras que algumas cooperativas oferecem podem ser tão forte como os bancos e chamou atenção que tem exemplos na Europa, declarou que a parceria oferecida é para os empresários angolanos podem ser desenvolvidos com grandes celeiros para uso comum.

Como resultado do processo econômico de revolução de Angola, Viana anunciou para nossa delegação que as obras e a demanda por aço recentemente aumentarão e podem preferir o aço turco que tem qualidade e preço adequado com o certificado CE.

O CEA conta com 60 sub-associações e centenas de empresas cooperativas, Viana destacou que exceto dos setores mencionados ultimamente, elas oferecem oportunidades em muitos outros setores, como medicamentos, produtos químicos, máquinas, veículos automotores, cerâmicas, além dos setores mencionados e querem dar um passo concreto, já que estão prontos para uma cooperação concreta com DEİK que representa o mundo comercial turca e assinar um memorando de entendimento, que continua as iniciativas de limitar os produtos de importação em 56 produtos dentro de programa de produção local atual e importação da Angola, em este sentido seria mais adequado considerar com a prioridade as opções de investimento e parceria das empresas turcas, seria a avaliação prioridade adequada terá lugar na mais importante feira do mês de julho no corpo de FILDA de Angola ou podem ser organizadas simultaneamente com DEİK um seminário sobre investimento e cooperação, o Presidente da Turquia pode participar

Aipex Yetkililerini Ziyaret Visitando Funcionários da Aipex

Angola'nın giriştiği ekonomik devrim sürecinin bir getirisi olarak yakın zamanda inşaat işlerinin ve çelik talebinin artacağı değerlendirilmesinde bulunan Viana, kalitesi ve uygun fiyatıyla öne çıkan CE belgeli Türk çeliğini tercih edebileceklerini heyetimize aktarmıştır.

CEA olarak 60 alt birlik ve yüzlerce kooperatifin çatı kuruluşu olduklarına dikkat çeken Viana, son olarak anılan sektörler haricinde Angola'nın tıbbi ilaç, kimyasal ürünler, makineler, motorlu taşıtlar, seramik, gibi birçok başka sektörde de fırsatlar sunduğunu belirterek Türk iş dünyasını temsil eden DEİK'le somut bir işbirliğine hazır oldukları ve artık bir mutabakat anlaşması imzalamak gibi somut bir adım atmak istedikleri, Angola'nın yürürlükteki yerli üretimi güçlendirme ve ithal ikamesi programı kapsamında 54 üründe ithalatı kısıtlamaya yönelik girişimlerin yürürlükte olduğu, bu doğrultuda Türk şirketlerinin yatırım ve ortaklık seçeneklerini daha öncelikli olarak değerlendirmelerinin yerinde olacağı, Temmuz ayında gerçekleşecek Angola'nın en önemli fuarı FILDA bünyesinde veya eşzamanlı olarak DEİK ile birlikte bir yatırım ve işbirliği semineri düzenlenebileceği, Cumhurbaşkanı Lourenço'nun Türkiye ziyaretine katılabilecekleri ancak ziyarete bağlı kalmadan ayrı bir etkinlik de düzenlenebileceği, kendisinin de yakın arkadaşı olan Angola'nın Ankara Büyükelçisi Rui Patrício'nun da desteğiyle Türkiye'de bir sunum ve workshop düzenlenebileceği hususlarına değinmiştir.

Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı (AIPEX) Başkanı Licínio Contreiras ile Görüşme | 13 Mart 2019

Başkan Contreiras ve beraberindekilerle 13 Mart 2019 Çarşamba günü gerçekleştirilen görüşmede Contreiras, sözlerine Cumhurbaşkanı Lourenço'nun planlanan Türkiye ziyaretinden haberdar olduklarını belirterek başlamış ve ziyaret kapsamında iş dünyası için bir workshop da düzenleneceği, ayrıca ziyarette imzalanmak üzere mutabakat metinlerinin hazırlandığı, 2017 yılındaki Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantısından buyana masada olan ekonomik anlaşmalar konusunda da çalıştıkları, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması taslak önerilerini ziyarete yetiştirmek istedikleri hususlarını heyetimize iletmiştir.

Türkiye-Angola KEK 2. Dönem Toplantısı'nın 8-9 Mayıs 2019 tarihlerinde Ankarada gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Daha sonra AIPEX tarafından heyetimize bir sunum gerçekleştirilmiş olup, içeriğine aşağıda yer verilmiştir.

Sunumda ilk olarak AIPEX'in kurumsal misyonu ve sorumluluklarına yer verilmiş olup, yerli ve yabancı özel yatırımlar ile Angola'nın ihracatlarına ilişkin hükümet politikalarının uygulanması

CEA Yetkililerini Ziyaret Visitas de funcionários do CEA

na visita do Lourenço Yareta, mas podem ser organizadas em um evento separado, sem ser obrigado a visita, seu amigo próximo Embaixador de Angola de Ankara Rui Patrício tocou na questão também poderia apoiar uma apresentação e workshop realizado na Turquia.

Reunião com Licínio Contreiras, Presidente da Agência de Promoção de Exportações e Investimentos de Angola (AIPEX) | 13 de março de 2019

Presidente Contreiras e os acompanhantes a 13 março de 2019 na quarta-feira se reuniu, Contreiras começou afirmando que eles estão cientes da visita planejado à Turquia do presidente Lourenço e acrescentando que como parte de visita um workshop será organizado para o mundo dos negócios, bem como preparou o acordo texto a ser assinado durante uma visita à Comissão Econômica Conjunta em 2017 (KEK) tem estado a trabalhar nos acordos econômicos que estão em cima da mesa desde a reunião da KEK, o projeto de propostas para o Incentivo Mútuo e Proteção de Investimentos foram transmitidos à nossa comissão.

Turquia-Angola BOLO 2. Prevê-se que a Reunião do Termo seja realizada em Ancara em 8 e 9 de maio de 2019.

Uma apresentação foi feita pelo AIPEX para nossa delegação e o conteúdo é dado abaixo.

Na primeira apresentação, a missão e as responsabilidades corporativas da AIPEX são dadas e a Agência adota a missão de implementar políticas governamentais relacionadas às exportações de Angola com investimentos privados nacionais e estrangeiros, incentivando e apoiando aos investidores privados a investir no país. Foi relatado que adotou as funções de avaliar as propostas de investimento privado e operacionalizar o processo legal e a cooperação institucional.

Na sequência da nova lei sobre a nova Lei do Investimento Privado, que entrou em vigor em 2018, a nova Lei prevê que a nova Lei já não tem um limite mínimo obrigatório sobre o valor do investimento, não é obrigatório ter um socio Angolano,

misyonunu benimseyen Ajansın, özel yatırımcıların ülkede yatırım için cezbedilmesi ve teşviki, Angolalı şirketlerin ihracatının ve globalleşmesinin teşviki, tek durak mercii olarak özel yatırım tekliflerinin değerlendirilmesi ve yasal sürecin işletilmesi ve kurumsal işbirliği görevlerini benimsemiş olduğu bildirilmiştir.

Devamında, 2018 yılında yürürlüğe giren yeni Özel Yatırım Kanunu kapsamındaki yeni hukuki yaklaşıma yer verilen sunumda, yeni Kanunla birlikte artık yatırım tutarına ilişkin zorunlu bir alt sınır bulunmadığı, Angolalı ortak zorunluluğunun da yeni Kanunla birlikte kaldırıldığı, Kanunda yatırım için öncelikli sektörlerin belirlendiği, ülkenin gelişmişlik düzeylerine göre dört bölgeye ayrıldığı (A, B, C ve D) ve iki farklı yatırım rejimi kapsamında yatırım bölgesine göre değişen oran ve sürelerde vergi teşvikleri sağlandığı, ayrıca Kanunla yatırımcı hakları ve yargısal hakların güvence altına alındığı hususlarına dikkat çekilmiştir.

Sunumda da yer verildiği üzere yeni Kanunda belirtilen yatırım için öncelikli sektörler aşağıdadır.

- Tarım ve gıda endüstrisi
- Eğitim, teknik ve mesleki eğitim, yükseköğrenim, bilimsel araştırma ve inovasyon
- Özel sağlık üniteleri ve hizmetleri
- Tekstil, hazır giyim ve ayakkabı
- Turizm ve eğlence sektörü
- Elektrik üretimi ve dağıtım
- Bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon
- İnşaat ve bayındırlık-iskan
- Havalimanı ve demiryolu altyapısı
- Temel temizlik/sağlık hizmetleri ile atık toplama ve işlenmesi
- Ormancılık, orman kaynaklarının işlenmesi ve ormanlandırma

Kanunda gelişmişlik düzeylerine göre sıralanan A, B, C ve D bölgelerinin kapsadığı illere ise aşağıda yer verilmiştir:

A Bölgesi:

Luanda, Benguela, Huíla ve Huambo illeri

B Bölgesi:

Bié, Bengo, Cuanza-Norte, Cuanza-Sul, Huambo ve Namibe illeri

C Bölgesi:

Cuvando-Cubango, Cunene, Lunda-Norte, Lunda-Sul, Malange, Moxico, Uíge illeri

D Bölgesi:

Cabinda ili

Kanunda tanımlanan söz konusu iki yatırım rejimi; ön bildirim rejimi ve özel rejimden oluşmaktadır.

definiram no Lei os setores principais para investimento, o país está dividido em quatro áreas dependendo do nível de desenvolvimento do país (A, B, C e D) e no âmbito de dois regimes de investimento diferentes que variam de acordo com a região de investimento os incentivos fiscais foram fornecidos em taxas e tempos, também os direitos dos investidores e os direitos legais foram garantidos pelo lei.

Conforme mencionado na apresentação, os setores prioritários para o investimento especificado na nova Lei são os seguintes.

- Agricultura e Indústria Alimentar
- Educação, ensino técnico e profissional, ensino superior, investigação científica e inovação
- Unidades de saúde e serviços privados
- Têxtil, pronto-a-vestir e calçado
- Setor de Turismo e Entretenimento
- Eletricidade - produção e distribuição
- Tecnologia da informação e telecomunicações
- Construção e obras públicas
- Infraestrutura aeroportuária e ferroviária
- Recolha e tratamento de resíduos com serviços básicos de limpeza / saúde
- Silvicultura, processamento de recursos florestais e florestamento

As províncias abrangidas pelas regiões A, B, C e D listadas de acordo com o seu nível de desenvolvimento são as seguintes:

Região A:

ciudades de Luanda, Benguela, Huíla e Huambo

Região B:

ciudades de Bié, Bengo, Cuanza-Norte, Cuanza-Sul, Huambo e Namibe

Região C:

ciudades de Cuvando-Cubango, Cunene, Lunda-Norte, Lunda-Sul, Malange, Moxico, Uíge

Região D:

cidade de Cabinda

Os dois regimes de investimento definidos na lei são; regime de pré-notificação e regime especial.

Regime de pré-notificação; A proposta inclui a apresentação da proposta de investimento ao AIPLEX, a fim de obter vantagens fiscais para os investimentos a serem feitos em áreas diferentes dos setores prioritários mencionados acima. Nesse regime, as empresas devem ser registradas antes. Certificado de Registo de Investimento Privado para a empresa antes de o processo de instalação (Certificado de Registo do Investimento Privado-CRIP) e não há necessidade de ser apresentado.

Ön bildirim rejimi; yukarıda yer verilen öncelikli sektörler dışında kalan alanlarda yapılacak yatırımlar için vergi avantajları elde etmek amacıyla yatırım teklifinin AIPEX'e sunulmasını içermektedir. Bu rejimde, şirketlerin önden tescil edilmiş olması gerekmektedir. Şirket kurulumu işlemleri için önce Özel Yatırım Kayıt Belgesi (Certificado de Registo do Investimento Privado-CRIP) alınması ve sunulmasına gerek bulunmamaktadır. Özel rejim ise; Kanunda yer verilen öncelikli sektörlerde yapılacak yatırımlara uygulanmakta olup, yatırım projesinin tescil için AIPEX'e sunulmasını gerektirmektedir. Teşvikler, yatırımın Kanunda belirtilen dört bölgeden hangisinde yapıldığına göre otomatik tanınmaktadır.

O regime especial; é aplicado aos investimentos a serem feitos nos setores prioritários incluídos na lei e exige que o projeto de investimento seja submetido ao AIPEX para registro. Incentivos são automaticamente reconhecidos de acordo com qual das quatro regiões especificadas na lei.

ÖN BİLDİRİM REJİMİ TEŞVİKLERİ INCENTIVOS AO REGIME DE PRÉ-NOTIFICAÇÃO

Vergi Avantajları Vantagens Fiscais	Sisa property transfer tax	Endüstri Vergisi Imposto Industrial	Sermaye Kazançları Vergisi Imposto sobre Aplicação de Capitais	Damga Vergisi Imposto de Selo
Geçerlilik süresi Período de validade	-	2 yıl anos	2 yıl anos	2 yıl anos
Vergi indirim oranı Taxa de desconto de imposto	%50	%20	%25	%50

Kaynak: AIPEX (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)

Fonte: AIPEX (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

Sisa: Mülkiyet veya mülkiyet üzerindeki her türlü hak ve gayrimenkullerin el değiştirmeleri ile şirketlerin sermaye katkıları ve limited şirketlerin/ortaklıkların %75 veya daha büyük payının elde edilmesi sonucu oluşan bir vergi

Endüstri Vergisi: Herhangi bir ticaret veya sanayi faaliyetinden elde edilen kar üzerinden alınan vergi

Sisa: Imposto resultante da aquisição de 75% ou mais das contribuições de capital da empresa e sociedades limitadas / parcerias com a entrega de todos os direitos e propriedades na propriedade ou a propriedade.

Imposto Industrial: Imposto sobre o lucro de qualquer atividade comercial ou industrial

ÖZEL REJİM TEŞVİKLERİ INCENTIVOS REGIMES ESPECIAIS

BÖLGELER REGIÕES	A Bölgesi Área A	B Bölgesi Área B	C Bölgesi Área C	D Bölgesi Área D	B, C ve D Bölgeleri için diğer ortak teşvikler Outros incentivos comuns para as regiões B, C e D
Süre Tempo	2 yıl	4 yıl	8 yıl	8 yıl	4 yıl
VERGİ TÜRLERİ TIPOS DE IMPOSTO	% indirim				
Endüstri Vergisi Imposto Industrial	%20	%60	%80	%90	Amortisman ve yeniden değerleme oranlarında %50 indirim
Sermaye Kazançları Vergisi Imposto sobre ganhos de capital	%25	%60	%80	%90	
Emlak Vergisi Imposto Predial Urbano	-	%50	%75	%82,5	
Sisa	%50	%75	%85	%92,5	

Kaynak: AIPEX (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)

Fonte: AIPEX (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

Sunumda da yer verildiği üzere, yatırımcıların yurtdışına döviz transferine ilişkin hakları Kanunla güvence altına alınmış olup, bu kapsamda kar payları, likiditeye çevrilen girişimler, tazminatlar, telif ücretleri ve teknoloji transferi içeren dolaylı yatırımlardan doğan diğer gelirler sayılmıştır.

Yargı güvenceleri ise bütün yatırımcılar için eşit haklarla Angola mahkemelerine başvuru hakkı, mülkiyet haklarına ilişkin anlaşmazlıkları tahkime götürme hakkı ve müzakere, uzlaşma ve arabuluculuk yoluyla alternatif çözümlerden oluşmaktadır.

Sunumun devamında Angola'nın yatırım için öne çıkan avantajlarına yer verilmiş olup, söz konusu avantajlar:

- 28,8 milyon nüfusuyla iç piyasanın yüksek potansiyeli
- Başta 35 milyon hektar tarıma elverişli arazisi olmak üzere doğal kaynaklarının bolluğu ve çeşitliliği
- 300 milyon tüketici içeren SADC pazarına erişim için stratejik konumu
- Sosyoekonomik istikrar ve genç ve birbiriyle uyumlu nüfusunun sunduğu işgücü havuzu
- İş ortamını iyileştirerek yatırım imkanlarını geliştirmeye kararlı ekonomi yönetimi olarak sayılmaktadır.

Sunumda daha sonra, Angola'nın Luanda harici 17 ilinde AIPEX tarafından tespit edilen uygun yatırım sektörlerine yer verilmiştir:

Cuanza-Norte

- Mısır ve palm yağı endüstrisi
- Kahve ve pamuk üretimi
- Tarıma dayalı sanayi
- Lucala ve Dando Sanayi Bölgelerinin canlandırılması

Bengo

- Luanda'ya komşu il olması dolayısıyla Luanda'nın iç piyasasına hitap eden ürünlerin dönüşümü
- Sürdürülebilir ormancılık
- Endüstriyel balıkçılık ve tuz üretimi

Huambo

- Aile çiftliğinin geliştirilmesi, ormancılık, Tatlısu balıkçılığı ve arıcılık
- Tarıma dayalı sanayi

Benguela

- Tarım ve hayvancılığın yeniden canlandırılması
- Lobito, Benguela ve Baía Farta bölgeleri başta olmak üzere yerel balıkçılık kümelenmesinin geliştirilmesi
- Kıyı ve av turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi

Conforme mencionado na apresentação, os direitos dos investidores para a transferência de divisas para o exterior são garantidos pela Lei e nesse contexto, as ações com lucro, operações liquidadas, indenizações, royalties e outras receitas provenientes de investimentos indiretos incluindo transferência de tecnologia são contados.

Garantias judiciais consistem no direito de aplicar aos tribunais de Angola, com direitos iguais para todos os investidores, o direito de arbitrar disputas sobre direitos de propriedade e soluções alternativas através de negociação, reconciliação e mediação.

Na continuação da apresentação, são dadas as vantagens de Angola para o investimento.

- Alto potencial do mercado interno com população de 28,8 milhões
- A abundância e diversidade de recursos naturais, especialmente 35 milhões de hectares de terra arável
- Localização estratégica para acesso ao mercado da SADC contendo 300 milhões de consumidores
- A estabilidade socioeconômica e o conjunto de trabalho proporcionado por uma população jovem e harmoniosa
- Considera-se como a gestão econômica que está determinada a melhorar as oportunidades de investimento, melhorando o ambiente de negócios.

A apresentação inclui os sectores de investimento apropriados identificados pelo AIPEX em 17 cidades não-angolanas de Angola:

Cuanza-Norte

- Indústria de óleo de milho e palma
- Produção de café e algodão
- Indústria agrícola
- Revivificação das Zonas Industriais de Lucala e Dando

Bengo

- Transformação do mercado doméstico de Luanda devido à proximidade de Luanda
- Silvicultura Sustentável
- Pesca industrial e produção de sal

Huambo

- Desenvolvimento da agricultura familiar, silvicultura, pesca de água doce e apicultura
- Indústria agrícola

Benguela

- Revitalização da agricultura e pecuária
- Desenvolvimento dos grupos de pesca local, particularmente nas regiões do Lobito, Benguela e Baía Farta
- Avaliação do potencial do turismo costeiro e de caça

Bié

- Desenvolvimento de agrupamentos industriais de base agrícola a nível provincial para beneficiar do forte potencial agrícola

Bié

- Güçlü tarımsal potansiyelinden yararlanmak üzere il ölçeğinde tarıma dayalı sanayi kümelenmesinin geliştirilmesi

Cuanza Sul

- Tarımsal üretimde ölçek ekonomisi
- Porto Amboim'de endüstriyel balıkçılık merkezi ve diğer su ürünleri

Huíla

- Tarım ve tarıma dayalı sanayi geliştirilmesi
- Demir, altın ve doğaltaş keşif çalışmaları
- Turizm potansiyeli

Namibe

- Balıkçılık sektörü için yüksek potansiyel
- Hayvancılık ve tarıma dayalı sanayilerin gelişimi için yüksek potansiyel
- Kıyı turizmi için yüksek potansiyel

* Yukarıda sayılan illeri içeren bölge; ayçiçeği, fıstık, fasulye, tahıl, meyve, yumru köklüler üretimine ve büyük ölçekli hayvancılığa uygun olup, bölgede Lubango, Matala ve Jamba Sanayi Bölgeleri bulunmaktadır.

Cabinda

- Kereste endüstrisinin geliştirilmesi
- Altın arama faaliyetleri
- Tarım ve balıkçılık
- Maiombe Ormanının turizm potansiyeli

Zaire

- Tarıma dayalı sanayi üretimi
- Robusta tipi kahve üretimi
- Sürdürülebilir ormancılık
- Tekne balıkçılığı
- Plaj ve doğa turizmi, tarihi-kültürel turizm

Lunda Norte

- Madencilik geliştirilmesi, elmas ve elmasa dayalı faaliyetlerin gelişimi
- Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin artırılması
- Doğa turizminin geliştirilmesi

Cunene

- Halihazırda var olan hayvancılık faaliyetlerinin daha katma değerli hale getirilmesi, tarım potansiyelinin değerlendirilmesi,
- Maden ve orman kaynaklarının değerlendirilmesi
- Doğa, tarih ve kültür turizmi

Uíge

- Büyük ölçekli kahve ve narenciye üretimi
- Sürdürülebilir ormancılık
- Bakır başta olmak üzere birçok farklı mineral içeren Mavoio madeni bölgesinde maden arama çalışmaları

Cuanza Sul

- Economia de escala na produção agrícola
- Centro de pesca industrial e outros produtos de aquacultura em Porto Amboim

Huíla

- Desenvolvimento da agricultura e indústria agrícola
- Estudos de exploração de ferro, ouro e pedra natural
- Potencial turístico

Namibe

- Alto potencial para o setor de pesca
- Alto potencial para o desenvolvimento da pecuária e agroindústrias
- Alto potencial para o turismo costeiro

* A região incluindo as províncias acima mencionadas; Adequada para a produção de girassol, amendoim, feijão, grão, fruta, tuberosa enraizada e gado em grande escala, a região inclui as Zonas Industriais de Lubango, Matala e Jamba.

Cabinda

- Desenvolvimento da indústria madeireira
- Atividades de exploração de ouro
- Agricultura e Pesca
- Potencial turístico da floresta do Maiombe

Zaire

- Produção industrial baseada á agricultura
- Produção de café tipo Robusta
- Silvicultura Sustentável
- Pesca de barco
- Turismo de praia e natureza, turismo histórico e cultural

Lunda Norte

- Desenvolvimento de mineração, desenvolvimento de diamantes e atividades baseadas em diamantes
- Aumentar as atividades agrícolas e pecuárias
- Desenvolvimento do turismo de natureza

Cunene

- Para tornar as atividades pecuárias existentes mais valorizadas e avaliar o potencial agrícola,
- Avaliação de recursos minerais e florestais
- Turismo histórica, cultural e da Natureza

Uíge

- Produção de Café e citrinos em grande escala
- Silvicultura Sustentável
- Estudos de exploração na área da mina de Mavoio contendo muitos minerais diferentes, especialmente cobre
- Ganhando dinamismo para Zona Industrial de Negage

Malanga

- Desenvolvimento de agricultura e pecuária e indústrias agrícolas
- Silvicultura e indústria da madeira
- Áreas turísticas como as Cataratas de Kalandula

- Negage Sanayi Bölgesine dinamizm kazandırılması

Malange

- Tarım ve hayvancılık ile tarıma dayalı sanayilerin geliştirilmesi
- Ormanlık ve kereste endüstrisi
- Kalandula Şelaleleri gibi turistik bölgeler

Lunda Sul

- Sürdürülebilir aile çiftçiliği, ormanlık ve Tatlısu balıkçılığının geliştirilmesi

Moxico

- Büyük ölçekli pirinç üretimi
- Zengin kereste rezervinin değerlendirilmesi
- Madencilik
- Turizm-otelcilik fırsatları

Cuvando Cubango

- Yoğun pirinç ve mısır tarımı
- Okavango deltasının turizm potansiyelinin değerlendirilmesi
- Kereste kaynaklarının değerlendirilmesi

İkinci grup vilayetlerin oluşturduğu bölgede yetişen tarım ürünleri: Palmiye, muz, narenciye, ananas, fıstık, fasulye, tatlı patates

Değerli ve yarı-değerli taşlar, demir

Kereste tipleri: Girassonde, mussivi, muvala, muvuca ve diğerleri

Doğa turizmi merkezleri: Cameia Milli Parkı, Luizavo Nehri Şelaleleri, Dilolo Gölü, Calundo Gölü, Chafinda Şelaleleri, Blue Water Lagoon, Mussuma Mitete Doğal Koruma Alanı

Sunumun devamında AIPEX'in bu yıl Şubat ayında duyurduğu Özel Yatırım Çekme Programına (PROCIP) değinilerek, programın hedefleri olan;

- Doğrudan Yabancı Yatırımı (DYY) artırmak
- Yerli özel yatırımları artırmak
- GSYH'da petrol dışı sektörlerin ağırlığını artırmak
- DYY projeleri ile Angolalılara istihdam sağlamak

Lunda Sul

- Agricultura familiar sustentável, silvicultura e desenvolvimento da pesca de água doce

Moxico

- Produção de arroz em larga escala
- Avaliação de reservas ricas de madeira
- Mineração
- Oportunidades de turismo e hospitalidade

Cuvando Cubango

- Cultivo intensivo de arroz e de milho
- Avaliação do potencial turístico do Delta do Okavango
- Avaliação de recursos madeiros

Segundo grupo de produtos agrícolas cultivados na região composta de: palma, banana, citrus, abacaxi, amendoim, feijão, batata-doce

Pedras preciosas e semipreciosas, ferro

Tipos de madeira: Girassonde, mussivi, muvala, muvuca e outros

Centros de turismo de natureza: Parque Nacional Cameia, Cachoeiras do Rio Luizavo, Lago Dilolo, Lago Calundo, Cachoeira Chafinda, Lagoa Azul, Reserva Natural Mussuma Mitete

Na continuação da apresentação, a AIPEX anunciou em fevereiro deste ano, o Programa de Retirada de Investimento Privado (PROCIP) é mencionado e os objetivos do programa são;

- Aumentar Investimento Direto Estrangeiro (IDE)
- Aumentar o investimento privado nacional
- Aumentar o peso dos setores não petrolíferos no PIB
- Proporcionar emprego aos angolanos com projetos de IDE
- Criar emprego nos sectores prioritários especificados na Lei do Investimento Privado
- Ingredientes para reduzir as importações de produtos agrícolas e alimentares estão incluídos.

Na apresentação, foi apresentado um gráfico em pirâmide intitulado Etapas de Desenvolvimento na Cadeia Produtiva, que foi preparado pela AIPEX.

O título de Grupos na base da pirâmide, foi visto que

- Özel Yatırım Kanununda belirtilen öncelikli sektörlerde istihdam yaratmak
- Tarım ve gıda ürünleri ithalatını azaltmak maddelerine yer verilmiştir.

Sunumda daha sonra AIPEX tarafından hazırlanan başka bir çalışma olan Üretim Zincirinde Gelişim Evreleri başlıklı piramit grafiği sunulmuştur. Piramidin en altında Kümeler başlığı ile “üretim zinciri boyunca inovatif gelişime yönelik çok sektörlü ekosistemlere” yer verildiği görülmüş olup, söz konusu kümelenmeler aşağıdaki gibi tasarlanmıştır.

- Tarıma dayalı sanayi tesisleri kümelenmesi
- Deniz kümelenmesi
- Hayvancılık üretimi kümelenmesi
- İnşaat malzemeleri kümelenmesi
- Değerli taşlar ve metaller kümelenmesi
- Turizm kümelenmesi
- Orman kümelenmesi
- Tekstil-hazır giyim kümelenmesi

Piramidin ortasında; aynı değer zincirindeki ürün serilerini ifade eden Seriler yer almakta olup, söz konusu ürün serilerinin aşağıdaki gibi belirlendiği görülmüştür.

- Sebzeler ve yumru köklüler
- Baklagiller
- Tahıllar
- Pamuk
- Şeker kamışı
- Moringa (Hindistan ve Afrika’ya özgü akasya benzeri bir bitki) ve palmye
- Süt ve taze yumurta
- Hayvan yetiştiriciliği
- İyotlu tuz
- Alkollü ve alkolsüz içecekler
- Çimento ve diğer inşaat malzemeleri
- Kereste
- Cam

Piramidin tepe noktasını ise Özel Yatırım Kanununda yer verilen öncelikli sektörler oluşturmakta olup, piramidin alt kısımlarını, yani temelini meydana getiren sektörlerle yapılacak yatırımların bahse konu öncelikli sektörlerle pozitif katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Sunumun devamında Angola’nın Ulusal Kalkınma Planı ve Afrika’daki DYY trendleri dikkate alınarak belirlenen, yatırım için öncelikli ülkeler haritası ve kategorilerine aşağıda yer verilmiştir. AIPEX tarafından belirlenen birincil öncelik sıralamasına göre, Angolada ve Afrika’da öncelikli sektörlerle güçlü yatırımı bulunan ülkeler; Güney Afrika, Almanya, Avustralya, İtalya, Çin, İspanya, ABD, Portekiz, Birleşik Krallık ve Rusya’dan oluşmaktadır.

“os ecossistemas multi-sectoriais para o desenvolvimento inovador ao longo da cadeia de produção” foram dados com e os agrupamentos foram concebidos da seguinte forma.

- Agrupamento das instalações industriais agro-baseadas
- Agrupamento marinho
- Agrupamento de produção pecuária
- Agrupamento de materiais de construção
- Agrupamento de pedras preciosas e de metais
- Agrupamento de turismo
- Agrupamento florestal
- Agrupamento de roupas prontas para têxteis

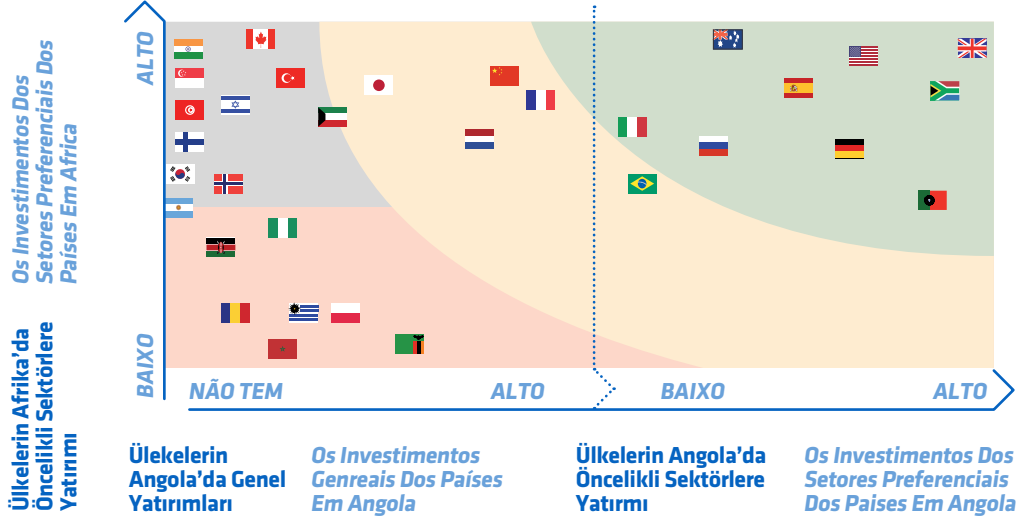
O título Séries no meio da pirâmide; expressando a gama é definida na mesma série cadeia de valor, da referida gama, foi visto que é determinada como se segue.

- Legumes e tuberosas enraizadas
- Leguminosas
- Cereais
- Algodão
- Cana de açúcar
- Moringa (planta parecida com a acácia Indiana e Africana) e palma
- Leite e ovos frescos
- Criação de animais
- Sal iodado
- Bebidas alcoólicas e não alcoólicas
- Cimento e outros materiais de construção
- Madeira
- Vidro

O topo da pirâmide é o setor prioritário incluído na Lei do Investimento Privado.

Na continuação da apresentação, os seguintes são os primeiro e segundo países para os países de investimento, que são determinados tendo em consideração o Plano Nacional de Desenvolvimento de Angola e as tendências de IDE em África.

ANGOLA'DA VE AFRİKA'DA DYY TRENDLERİ DESENVOLVIMENTO DE ANGOLA E AS TENDÊNCIAS DE IDE EM ÁFRICA

Kaynak: AIPEX (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)

Fonte: AIPEX (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

Yine birincil öncelik sıralaması dahilinde, Angola'da ve Afrika'da öncelikli sektörlerde önemli deneyimi bulunan ülkeler ise; Türkiye, Brezilya, Güney Kore, Arjantin, Fransa, Hollanda, Singapur, Polonya, Hindistan, Japonya ve Uruguay olarak sayılmaktadır. Sınıflamada ikincil öncelik kategorisinde yer verilen, Angola'da deneyimi az olan veya bulunmayan, ancak öncelikli sektörlerde Afrika genelinde önemli yatırımları bulunan ülkeler olarak; Kanada, Finlandiya, İsrail, Kuveyt, Norveç ve Tunus sayılmaktadır. Ayrıca bahse konu ülkeler arasında ülkemizle birlikte Çin, Güney Kore, Polonya, Hindistan, Uruguay'ın son dönemde diplomatik ilişkilerin güçlenmiş olması nedeniyle diğerlerine göre daha öncelikli ülkeler olarak değerlendirildiği belirtilmektedir. AIPEX tarafından hazırlanan sunumda ayrıca, ülkemiz için belirlenen spesifik yatırım sektörleri belirlenerek, bu sektörlerin özellikle Türk firmaları için ciddi yatırım fırsatı sunduğu değerlendirilmektedir. Söz konusu sektörlerle aşağıda ana başlıklar altında yer verilmiştir.

Tarım

- Temel Tarım Ürünleri: mısır, fasulye, pirinç, manyok (cassava), soya fasulyesi ve diğer geleneksel tarım ürünleri
- Endüstriyel Tarım Ürünleri: kahve, kakao, palmiye, kaju ve pamuk
- Hayvancılık: besicilik ve kanatlı yetiştiriciliği
- Geliştirilmiş tohum üretimi
- Gübre
- Sulama sistemleri
- Traktör montajı ve ek üniteleri

Países com forte investimento em setores prioritários em Angola e África, de acordo com a classificação prioritária da AIPEX; é constituída pela África do Sul, Alemanha, Austrália, Itália, China, Espanha, EUA, Portugal, Reino Unido e Rússia. Dentro das prioridades principais, os países com experiência significativa em setores prioritários em Angola e África são; Turquia, Brasil, Coreia do Sul, Argentina, França, Holanda, Singapura, Polónia, Índia é considerada como o Japão e Uruguai.

Tal como os países classificados na categoria de prioridade secundária, que têm pouca ou nenhuma experiência em Angola, mas que têm investimentos significativos em África em setores prioritários; Canadá, Finlândia, Israel, Kuwait, Noruega e Tunísia.

Além disso, China, Coreia do Sul, Polónia, Índia e Uruguai são considerados países mais importantes que os demais devido ao fortalecimento das relações diplomáticas.

Na apresentação preparada pelo AIPEX, determinados sectores de investimento específicos determinados para o nosso país são determinados e estes sectores são considerados como oferecendo sérias oportunidades de investimento, especialmente para as empresas turcas. Estes sectores são apresentados abaixo sob os títulos principais.

Agricultura

- Produtos Agrícolas Básicos: milho, feijão, arroz, mandioca, soja e outros produtos agrícolas tradicionais
- Produtos Agrícolas Industriais: café, cacau, palma, caju e algodão
- Pecuária: engorda e criação de aves
- Produção evoluída de sementes
- Fertilizante
- Sistemas de irrigação
- Unidades de montagem e fixação de trator

Metal ve Mineral Çıkarımı: Demir, altın, cevher, kuvars, alüminyum, bakır, manganéz, doğal taşlar (mermer ve granit)

Kereste ve Türevi Ürünler: Ormançılık, tomrukçuluk, kereste ticareti, ormanlaştırma, mobilya ve kağıt gibi türev ürünler, odun hamuru

Turizm: Turistik merkezler, kamp alanları, teller, eko-turizm, din turizmi, kültürel turizm

Tekstil ve Hazır Giyim: Pamuk üretimi, tekstil geri dönüşümü, hazır giyim ve ayakkabı, aksesuar ve kumaşlar

Sunumda daha sonra Angola'nın en büyük ticaret ortakları olan 6 ülkeye ve bu ülkelerle ticarete konu ürünlerin yüzde paylarına yer verilmiştir. Söz konusu ülkeler olan Çin, Hindistan, ABD, İspanya, Fransa ve Güney Afrika ile Angola arasındaki ticaretin toplamında ürünlerin payı aşağıdaki gibidir. Sunumun devamında ayrıca Angola'nın ürünleri için AIPEX tarafından tespit edilen potansiyel ihrac pazarlarına yer verilmiş olup, söz konusu ürünler, ihracat potansiyeli görülen ülkelere göre aşağıda tabloleştirilmiştir.

Extração de Metal e Mineral: Ferro, ouro, minério, quartzo, alumínio, cobre, manganês, pedras naturais (mármore e granito)

Produtos Madeireiros e Derivados: Produtos de madeira, como silvicultura, extração de madeira, comércio de madeira, reflorestamento, móveis e papel, polpa de madeira

Turismo: Centros turísticos, áreas de camping, hotéis, ecoturismo, turismo religioso, turismo cultural

Têxtil e Vestuário: produção de algodão, reciclagem de têxteis, vestuário e calçado, acessórios e tecidos

Na apresentação, são apresentadas as ações de 6 países, os maiores parceiros comerciais de Angola, e as percentagens dos produtos sujeitos a comércio com estes países. A quota de produtos nestes países, China, Índia, EUA, Espanha, França e África do Sul e Angola é a seguinte.

Após a apresentação, os potenciais mercados de exportação determinados pela AIPEX para os produtos de Angola estão listados abaixo e os produtos estão listados abaixo de acordo com os países com potencial de exportação.

A apresentação também inclui os números e valores dos projetos de investimento registrados pela AIPEX

Ürün Produto	Yüzde Payı (%) Percentagem (%)
Petrol dahil madeni yakıtlar Combustíveis minerais, incluindo petróleo	%95,20
Elmas dahil değerli metalller Metais preciosos, incluindo diamantes	%3,5
Gıda endüstrisi kalıntıları, hayvan yemi Indústria alimentar permanece, alimentação animal	%3
Optik, teknik ve tıbbi cihazlar Dispositivos óticos, técnicos e médicos	%2
Demir-çelik ürünleri Produtos de ferro e aço	%2
Hafriyat ve ısıtma makineleri (madencilik için) Escavadoras e máquinas de aquecimento (para mineração)	%0,6
Tuz, sülfür, taş ve çimento Sal, enxofre, pedra e cimento	%0,1
Kereste Madeira	%0,1
Kahve Café	%0,1
Balık ve kabuklu deniz ürünleri Peixe e marisco	%0,1
Alüminyum Alumínio	%0,1

SEKTÖR SETOR	ÜRÜN PRODUTOS	POTANSİYEL İHRAÇ PAZARI MERCADO DE EXPORTAÇÃO POTENCIAL
TARIM VE ORMANCILIK AGRICULTURA E FLORESTAL	Tatlı patates, soğan, karpuz, marul <i>Batata-doce, cebola, melancia, alface</i>	Demokratik Kongo, Namibya, Kongo Brazzaville, Polonya <i>República Democrática do Congo, Namíbia, Congo Brazzaville, Polónia</i>
	Kahve <i>Café</i>	Mısır, Arjantin, Malezya, Almanya <i>Egito, Argentina, Malásia, Alemanha</i>
	Bal <i>Mel</i>	Demokratik Kongo, Kongo Brazzaville, Panama, ABD <i>Congo Democrático, Congo Brazzaville, Panamá, EUA</i>
	Muz <i>Bananas</i>	ABD, Demokratik Kongo <i>EUA, Congo Democrático</i>
	Kereste <i>Madeira</i>	Türkiye, ABD, Mozambik, Hindistan, Çin, Vietnam, Hong Kong, Küba, AB, Etiyopya, Japonya, Güney Kore, Namibya <i>Turquia, EUA, Moçambique, Índia, China, Vietnã, Hong Kong, Cuba, UE, Etiópia, Japão, Coreia do Sul, Namíbia</i>
	Organik yarası gübresi <i>Estrume de morcego orgânico</i>	Güney Afrika, Kongo Brazzaville, Demokratik Kongo <i>África do Sul, Congo Brazzaville, Congo Democrático</i>
JEOLJİ VE MADENCİLİK GEOLOGIA E MINERAÇÃO	Doğal taşlar <i>Pedras naturais</i>	AB ve Asya ülkeleri <i>Países da UE e da Ásia</i>
	SANAYİ INDÚSTRIA	Demir cevheri <i>Minério de ferro</i>
İçecekler <i>Bebidas</i>		Gine-Bissau, Ekvator Ginesi, Demokratik Kongo, Fildişi Sahili, Mozambik, AB, Namibya, Singapur, Panama, Malta, Arjantin, Birleşik Krallık, Çin <i>Guiné-Bissau, Guiné Equatorial, República Democrática do Congo, Costa do Marfim, Moçambique, UE, Namíbia, Singapura, Panamá, Malta, Argentina, Reino Unido, China</i>
Çimento <i>Cimento</i>		Demokratik Kongo, Kongo Brazzaville, São Tome ve Príncipe, Yeşil Burun Adaları, Zambiya <i>República Democrática do Congo, Congo Brazzaville, São Tomé e Príncipe, Cabo Verde, Zâmbia</i>
Cam <i>Vidro</i>		Burkina Faso, Benin, Demokratik Kongo, Kongo Brazzaville, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Madagaskar, Mali, Nijer, Senegal, Togo <i>Burquina Faso, Benin, Congo Democrático, Congo-Brazzaville, Costa do Marfim, Guiné- Bissau, Madagáscar, Mali, Niger, Senegal, Togo</i>
BALIKÇILIK PESCA	Balık, diğer su ürünleri ve kabuklular <i>Peixe, outros frutos do mar e crustáceos</i>	Malezya, Portekiz, Gine, Hong Kong, Namibya, Hollanda, Demokratik Kongo <i>Malásia, Portugal, Guiné, Hong Kong, Namíbia, Holanda, República Democrática do Congo</i>
	İyotlu tuz <i>Sal iodado</i>	Demokratik Kongo, Kongo Brazzaville <i>República Democrática do Congo, Congo Brazzaville</i>
	Balık unu <i>Farinha de peixe</i>	Türkiye, Namibya, Güney Afrika <i>Turquia, Namíbia, África do Sul</i>
HİZMETLER SERVIÇOS	Telekomünikasyon <i>Telecomunicação</i>	Brezilya, Portekiz, Güney Afrika, ABD, Senegal, Çin <i>Brasil, portugal, áfrica sul, eua, senegal, china</i>
	Turizm <i>Turismo</i>	Portekiz, Güney Afrika, ABD, Almanya <i>Portugal, África do Sul, EUA, Alemanha</i>
	Ulaştırma <i>Transporte</i>	Namibya, Demokratik Kongo, Kongo Brazzaville, Zambiya <i>Namíbia, República Democrática do Congo, Congo Brazzaville, Zâmbia</i>

Sunumda ayrıca, AIPEx tarafından Ağustos 2018-Şubat 2019 döneminde tescilli yapılan yatırım projelerinin menşe ülkelerine göre sayı ve tutarlarına yer verilmiş olup, söz konusu bilgiler aşağıda tabloleştirilmiştir.

Sunumda yer verildiği üzere söz konusu yatırımların vilayetlere, sektörlere ve aylara göre dağılımı ise aşağıdaki gibidir. Bahse konu yatırımlarla 6.381 Angolalı ve 498 yabancı uyruklu istihdamı öngörülmüştür.

no período de agosto de 2018 a fevereiro de 2019 em comparação com os países de origem, e as informações abaixo são tabuladas. Como indicado na apresentação, a distribuição desses investimentos por província, setor e mês é a seguinte. Com os referidos investimentos, está previsto o emprego de 6.381 angolanos e 498 estrangeiros.

MENŞE ÜLKE PAÍS DE ORIGEM	PROJE SAYISI NÚMERO DE PROJETOS	YAKLAŞIK TUTAR (MİLYON DOLAR) VALOR APROXIMADO (MILHÕES DE DÓLARES)
Angola <i>Angola</i>	45	347,27
Çin <i>China</i>	7	56,68
Eritre <i>Eritrea</i>	4	11,12
Hindistan <i>Índia</i>	3	8,20
Birleşik Krallık <i>Reino Unido</i>	2	6,30
Portekiz <i>Portugal</i>	4	5,54
Birleşik Arap Emirlikleri <i>Emirados Árabes Unidos</i>	3	2,66
ABD <i>EU</i>	1	1,50
Hollanda <i>Holanda</i>	1	0,50
Avusturya <i>Áustria</i>	1	0,50
Malezya <i>Malásia</i>	1	0,30
İspanya <i>Espanha</i>	1	0,25
Macaristan <i>Hungria</i>	2	0,23
Mozambik <i>Moçambique</i>	1	0,18
Kenya <i>Quênia</i>	1	0,12
Karışık <i>Misto</i>	11	223,02

Kaynak: AIPEx (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)

Fonte: AIPEx (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

Tarım Bakan Yardımcısı ile Fotoğraf Foto com o Vice-Ministro da Agricultura

**VİLAYET
PROVÍNCIAS** **PROJE SAYISI
NÚMERO DE PROJETOS**

Luanda	62
Bengo	9
Malanje	5
Benguela	4
Huambo	2
Namibe	1
Huíla	1
Cuanza Sul	1
Lunda Sul	1
Zaire	1

Kaynak: AIPEX (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)
Fonte: AIPEX (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

*Tabloda yer almayan 2 yatırım projesi, ulusal çaptadır.
* 2 projetos de investimento não incluídos na tabela são nacionais.

**PROJELERİN AYLARA GÖRE DAĞILIMI
REPARTIÇÃO DE PROJETOS POR MÊS**

**AYLAR
MESES
(2018-19)** **PROJE SAYISI
NUMERO DE
PROJETOS** **TUTAR
(MİLYON
DOLAR)
VALOR
(MILHÕES DE
DÓLARES)**

Ağustos <i>Agosto</i>	30	339
Eylül <i>Setembro</i>	15	79
Ekim <i>Outubro</i>	8	22
Kasım <i>Novembro</i>	6	79
Aralık <i>Dezembro</i>	12	50
Ocak <i>Janeiro</i>	10	98
Şubat <i>Fevereiro</i>	8	14

Kaynak: AIPEX (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)
Fonte: AIPEX (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

**YATIRIM PROJELERİNİN
SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
REPARTIÇÃO DE PROJETOS DE
INVESTIMENTO POR SETORES**

**SEKTÖR
SETOR** **PROJE
NUMERO DE
PROJETOS** **TUTAR
(MİLYON
DOLAR)
VALOR
(MILHÕES
DE
DÓLARES)**

Sanayi <i>Indústria</i>	42	337
Tarım <i>Agricultura</i>	7	111
Ticaret <i>Comércio</i>	27	73
Balıkçılık <i>Pescaria</i>	2	65
Hizmetler <i>Serviços</i>	5	56
Turizm ve Otelcilik <i>Turismo e Hotelaria</i>	3	16
Eğitim <i>Treinamento</i>	2	15
Sağlık <i>Saúde</i>	1	10

Kaynak: AIPEX (Angola Yatırım ve İhracat Teşvik Ajansı)
Fonte: AIPEX (Agência de Promoção de Investimentos e Exportações de Angola)

**Reunião com o Ministro da
Agricultura e Florestas Marcos
Alexandre Nhunga
13 de março de 2019**

Na quarta-feira, 13 de março de 2019, o Sr. Ministro e Vice-Ministro da Agricultura e Pecuária de Angola, José Carlos Bettencourt, reuniram e Senhor Ministério começou com as palavras de nossa missão diplomática para se encontrar com representantes dos negócios turcos e uma honra de se reunir com eles e por isso com seu próprio pedido quis reunir com nossa delegação e declarou a contribuição da Turquia para a indústria pecuária com o nosso extenso conhecimento nesta área se cumprirmos sucesso e eles estão sempre abertos e respeitosamente afirmou que os turcos sempre bem-vindos em Angola e tem seu lugar.

O ministro afirmou sua satisfação com a visita do Presidente de Angola, Sr. Lourenço à Turquia e que queria visitar o nosso país e da importância à coop-

Tarım ve Orman Bakanı Marcos Alexandre Nhunga ile Görüşme **13 Mart 2019**

13 Mart 2019 Çarşamba günü Sn. Bakan ve beraberinde Angola Tarım ve Hayvancılık Bakan Yardımcısı José Carlos Bettencourt ile gerçekleştirilen görüşmede sözlerine diplomatik misyonumuz ve Türk iş dünyasından temsilcilerle bir araya gelmeyi bir onur telakki ettiklerini ve bu yüzden bizzat kendi isteğiyle heyetimizle görüşmede bulunmak istediğini ifade ederek başlayan Sayın Bakan, Angola olarak tarım ve hayvancılık sektöründe Türkiye'nin bu alandaki engin bilgi-birikimiyle katkılarını her zaman açık olduklarını ve başarılarımızı takdir ve saygıyla karşıladıklarını, Türklerin Angolada her zaman yeri olduğunu ve hoş karşılandığını belirtmiştir.

Angola Cumhurbaşkanı Lourenço'nun Türkiye ziyaretinden duydukları memnuniyeti dile getiren Sn. Bakan, kendisinin de ülkemizi ziyaret etmek istediğini ve başta buğday, mısır, fasulye, pirinç ve soya fasulyesi gibi temel tarım ürünleri olmak üzere ülkemizle işbirliği ve ortaklık imkanlarına önem verdiklerini ifade etmiştir.

Hali hazırda et ve kanatlı üretimiyle değirmencilik alanlarında yatırıma ilişkin olarak bazı firmalarımızla irtibat halinde olduklarını bildiren Sn. Bakan, Türkiye'nin Afrikadaki önemli tarım ve hayvancılık yatırımlarından haberdar olduklarını, bu yatırımları Angola'ya da getirmek ve ekonominin çeşitlendirilmesi hedefi doğrultusunda Angola tarım sektörünü birlikte kalkındırmak üzere Bakanlık ve hükümet olarak firmalarımıza her türlü desteği sağlamak üzere hazır olduklarını belirtmiştir.

Angola Tarım ve Hayvancılık Bakan Yardımcısı José Carlos Bettencourt ile Görüşme | 14 Mart 2019

Heyetimiz, 14 Mart 2019 Perşembe günü Angola Tarım ve Hayvancılık Bakan Yardımcısı José Carlos Bettencourt ile bir kez daha ayrıca bir araya gelerek Angola tarım ve hayvancılık sektörü hakkında kendisinden bazı ek bilgiler almıştır. Sn. Bettencourt sözlerine son dönemde Türk yatırımcıların Angola'ya ilgisinden memnun olduklarını ifade ederek başlamış, Angola tarım ve hayvancılık sektörü konusunda kendilerine başvuran herkese iş ortamı hakkında bilgilendirmeler yaptıklarını belirtmiştir.

Tarım alanında önceliklerinin temel gıda ürünleri olduğunun bir kez daha altını çizen Bettencourt; yatırım beklenen 4 temel öncelikli ürünün mısır, fasulye, soya fasulyesi ve pirinç olarak belirlendiğini vurgulamıştır. Buğday üretimine de önem verdiklerini ifade eden Bettencourt, buna karşın Angoladaki iklim koşullarının buğday tarımı için ideal olmadığını belirterek firmalarımızın buğday sektöründe değirmen yatırımlarına odaklanma-

eração e oportunidades de parceria com o nosso país, especialmente os principais produtos agrícolas, como trigo, milho, feijão, arroz e soja.

Ministro da Turquia declarou que atualmente estão em contato com algumas de nossas empresas em relação à produção de carnes e aves e investimentos em áreas de moagem e que eles estão cientes dos importantes investimentos de agricultura e pecuária em África, estes investimentos em Angola para trazer e realmente diversificar o destino da economia em Angola para a nossa empresa como ministérios e governo para reconstruir juntos o setor agrícola têm manifestado a sua disponibilidade para fornecer todos os tipos de apoio.

Reunião com José Carlos Bettencourt, Ministro da Agricultura e Pecuária em Angola | 14 de março de 2019

A nossa delegação voltou a reunir-se com o ministro da Agricultura e Pecuária do Brasil, José Carlos Bettencourt, na quinta-feira, 14 de março de 2019, e recebeu algumas informações adicionais sobre o setor agropecuário de Angola.

Prezado Bettencourt começou por expressar o seu apreço pelo interesse de investidores Turcos em Angola nos últimos tempos e afirmou que informaram todos os que se candidataram ao sector agrícola e pecuário de Angola sobre o ambiente de negócios.

Bettencourt sublinhou mais uma vez que as prioridades no domínio da agricultura são os principais produtos alimentares; 4 principais produtos prioritários são milho, feijão, soja e arroz. Bettencourt afirmou que atribuem importância à produção de trigo, por outro lado, afirmando que as condições climáticas em Angola não são ideais para o cultivo de trigo e que nossas empresas se concentrarão mais em investimentos em usinas no setor de trigo e acrescentou que estudos de análise técnica podem ser realizados para a produção de trigo no futuro.

No setor pecuário, a indústria avícola e os investimentos em pecuária de pequeno e bovino são as principais prioridades do País. Bettencourt destacou que Angola está aberta a investimentos em todas as áreas do setor, incluindo o matadouro e indústrias de apoio como processamento de carnes, ração e medicamentos.

Além dos quatro produtos básicos listados acima, Bettencourt afirmou que eles dão importância à produção de algodão e madeira no campo de café, cacau, frutas tropicais, mandioca, batata-doce e produtos industriais, e devemos considerar em conjunto com o potencial de exportação de nossos investidores e informamos à nossa delegação que deve ser levada em conta que um dos produtos mencionados acima, a madeira deve ser processado no país.

Bettencourt afirmou que para a produção de todos estes produtos agrícolas estratégicos, o Estado Angolano pode alocar terra aos investidores durante 60 anos, e depois estas alocações podem ser renovadas, também mencionou que depois de guerra civil de 27 anos desminagem das terras é responsabilidade de governo e alocaram as terras limpos sem minas para investidores. Betten-

larının daha yerinde olacağı değerlendirilmesinde bulunarak, ilerleyen zamanda buğday üretimi için teknik analiz çalışmaları yapılabileceğini eklemiştir.

Hayvancılık alanında kanatlı endüstrisi ve küçük ve büyükbaş besicilik yatırımlarının ülkenin ilk sıradaki öncelikleri olduğunu ifade eden Bettencourt, Angola'nın kesimhane ve et işleme, yem, ilaç gibi destekleyici endüstriler de dahil olmak üzere sektörün her alanında yatırımlara açık olduğuna dikkat çekmiştir.

Tarım alanında yukarıda sayılan dört temel ürün haricinde kahve, kakao, tropik meyveler, manyok, tatlı patates ve endüstriyel ürünler alanında da pamuk ve kereste üretimine önem verdiklerini ifade eden Bettencourt, yatırımcılarımızın ihracat potansiyeliyle de birlikte ele alması gereken söz konusu ürünlerden kerestenin yürürlükteki Ormanlık Kanunu gereği ülkede işlenmesi gerektiğini göz önünde bulundurması gerektiğini heyetimize bildirmiştir.

Sayılan bütün bu stratejik tarım ürünlerinin üretimi için Angola Devletinin yatırımcılara 60 yılına arazi tahsis edebileceğini ve sonra bu tahsislerin yenilenebileceğini ifade eden Bettencourt, 27 yıllık iç savaş sırasında mayınlanan arazileri mayından arındırmanın devlet sorumluluğunda olduğunu ve yatırımcılara mayınsız temiz araziler tahsis ettiklerini belirtmiştir. Arazi tahsislerinde 10.000 hektardan büyük arazilerin tahsisinin Bakanlar Kurulu onayına tabi olduğunu, bu nedenle yatırımcıların büyük arazileri 10.000 hektarlık parçalar halinde projelendirerek tekliflerini sunmalarının daha elverişli olacağını dile getiren Bettencourt, yeni Özel Yatırım Kanunu uyarınca yatırımcıların yatırımın uygulama süresi boyunca vergiden ve mali yükten muaf olduğuna da dikkat çekmiştir.

Ülkemizin tarım ve hayvancılık alanında buğday ve mısır değirmenciligi yanında traktör montajı, yedek parça, gübre, tohum, kimyasallar ve diğer dönüştürücü endüstrilerdeki tecrübesinden de yararlanmak istediklerine vurgu yapan Bettencourt, Angolâda gübre üretimi için fosfor, magnezyum ve kalsiyum bulunduğunu, ayrıca 75-80 beygir gücünde traktör montajı yatırımı için koşulların elverişli olduğunu belirterek şu anda pirinç, mısır gibi temel ürünlerin üretimine yönelik tarım yatırımları için gerekli ekipman vs. herşeyin gümrük vergisinin sıfırlanmış olduğunu, ancak Angola Devletinin Angolâda üretimi başlayacak tarım ürünleri veya ekipmanları için gümrük tarifeleriyle koruma sağlayacağını da eklemiştir.

Lojistik bakımından Angola'nın altyapısını geliştirmekte olduğuna da değinen Bettencourt, Atlantik Okyanusu kıyısındaki Benguelâdan Zambiya sınırındaki Luau şehrine kadar uzanan demiryolundan ilk maden sevkiyatının gerçekleştiğini ancak bahse konu demiryolunun halihazırda yüksek ağırlık

court afirmou que a alocação de terras acima de 10.000 hectares em alocação de terras está sujeita à aprovação do Conselho de Ministros e, por isso, seria mais conveniente para os investidores apresentar suas propostas grandes terras em pedaços de 10.000 hectares. Também chamou atenção sobre que de acordo com o Lei de Investimento Privada durante o período do investimento investidores serão isento de impostos e peso económico.

Além da moagem de trigo e milho na agricultura e pecuária de nosso país, Bettencourt enfatiza que eles querem se beneficiar de sua experiência em montagem de tratores, peças de reposição, fertilizantes, sementes, produtos químicos e outras indústrias de transformadores. Bettencourt mencionou que tem fósforo, magnésio e cálcio para a produção do fertilizares e também os requisitos para investimento na fabricação de tratores com potencia de 75-80 são declarados favoráveis. Acrescentou que o imposto alfandegário de todos os equipamentos necessários para investimentos agrícolas direcionados aos produtos básicos como arroz, milho etc. seria zerado, mas o estado de Angola forneceria proteção com tarifas para produtos agrícolas ou equipamentos que começariam a produção em Angola.

Bettencourt também mencionou que estava desenvolvendo a infra-estrutura de Angola em termos de logística e afirmou que o primeiro carregamento da ferrovia de Benguela, no Oceano Atlântico, para a cidade de Luau, na fronteira com a Zâmbia, foi realizado mas o ferrovia mencionado não consegue carregar ainda peso alto e o projeto para melhoria e manutenção da ferrovia esta em agenda e fora desta ferrovia afirmou que a linha férrea do Namibe está em boas condições e as obras na estrada de ferro de Malanje continuam.

Finalmente, Bettencourt sublinhou o facto de Angola ser muito adequada para investimentos agrícolas em muitos aspetos, como a riqueza de córregos, condições climáticas convenientes e diversificadas, vastas paisagens vazias, falta de problemas de segurança, incluindo criação de gado bovino, ovino e aviário, produção de leite e ovos. Ele terminou suas palavras expressando que eles esperam investimentos Turcos em todos os campos.

Principais Produtos Exportados: farinha, macarrão, sêmola, carne congelada de aves, moagem de cereais, fermento, papel-cartão (embalagens e produtos de higiene), linha branca, polietileno, polipropileno, produtos siderúrgicos, fraldas, óleo comestível, mina óleo, máquinas de alimentação, produtos de açúcar, autopeças, cabos, produtos químicos, têxteis, móveis

Principais produtos importados: gás natural liquefeito, ligas de alumínio não processado, produtos secundários de trigo (farelo, melão, etc.), madeira, sucata de alumínio, resíduos plásticos, resíduos e sucata

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM VE SEKTÖRLER VISÃO GERAL ECONÔMICO E OS SETORES

GSYİH PIB	98,6 milyar dolar (2018 EIU tahmini), 65. sırada	US \$ 98,6 bilhões (estimativa 2018 EIU), ficou em 65º lugar
GSYİH Sektörel Dağılımı Repartição Setorial do PIB	Tarım (%11,2), Sanayi (%51,3), Hizmet (%37,5) (EIU tahmini)	Agricultura (11,2%), Indústria (51,3%), Serviço (37,5%) (estimativa da EIU)
GSYİH Büyüme Oranı Taxa de crescimento do PIB	-%0,5 (EIU tahmini), -%2 (BMI tahmini)	- 0,5% (estimativa da EIU), - 2% (estimativa do IMC)
GSYİH Büyüme Beklentileri (2019) Expectativas de crescimento do PIB (2019)	-%1,9 (EIU tahmini), %2 (BMI tahmini)	- 1,9% (estimativa da EIU), 2% (estimativa do IMC)
Kişi Başı GSYİH PIB per capita	3.203 (EIU tahmini), 3.782 (BMI tahmini)	3.203 (estimativa da EIU), 3.782 (previsão do IMC)
Kişi Başı GSYİH (Satın Alma Gücü Paritesi) PIB per capita (paridade do poder de compra)	6.516 (EIU tahmini)	6.516 (previsão EIU)
Enflasyon Oranı Taxa de inflação	%20,3 (EIU tahmini), %19,7 (BMI tahmini)	20,3% (estimativa da EIU), 19,7% (estimativa do IMC)
Toplam Döviz Rezervleri Reservas totais de FX	10,4 milyar dolar (2019 Şubat)	US \$ 10,4 bilhões (fevereiro de 2019)
Toplam İhracat Exportação Total	38,2 milyar dolar (EIU tahmini)	US \$ 38,2 bilhões (previsão do EIU)
Toplam İthalat Total de Importações	14,6 milyar dolar (EIU tahmini)	US \$ 14,6 bilhões (estimativa da EIU)
Para Birimi Moeda	Kwanza	Kwanza
Ortalama Döviz Kuru Taxa Média de Câmbio	1 dolar = 252,82 kwanza	1 dólar = 252,82 kwanzas
Bütçe Dengesi Saldo Orçamentário	-%0,1 (EIU tahmini), -%3,2 (BMI tahmini)	- 0,1% (estimativa da EIU), - 3,2% (estimativa do IMC)
Cari Denge Equilíbrio atual	-%0,2 (EIU tahmini), -%0,6 (BMI tahmini)	- 0,2% (estimativa da EIU), - 0,6% (estimativa do IMC)
Toplam Dış Borç Dívida Externa Total	37 milyar dolar (EIU tahmini)	US \$ 37 bilhões (estimativa da EIU)
Genel Kamu Borcu (GSYİH'ya oranla) Dívida Pública Geral (em comparação com o PIB)	%76,9 (2017), %91,9 (EIU tahmini, 2018)	76,9% (2017), 91,9% (previsão do EIU, 2018)
DYY (Doğrudan Yabancı Yatırım) Akımları (GSYİH'ya Oranla) Fluxos de Investimento Estrangeiro Direto (Relação ao PIB)	-%0,5 (2014-18), -%2,5 (EIU tahmini, 2018)	- 0,5% (2014-18), - 2,5% (estimativa da EIU, 2018)
İş Yapma Kolaylığı Endeksi 2019 Índice de Facilidade de Fazer Negócio 2019	173'üncü (190 ülke arasında) (Kaynak: Dünya Bankası)	173º (190 países) (Fonte: Banco Mundial)
2019 İş Yapma Kolaylığı Puanı 2019 Escore de Facilidade Fazer Negócio	100 üzerinden 43.86 (Kaynak: Dünya Bankası) Diğer bazı ülkelerin puanları: 76.55: Portekiz (Sıra: 34) 66.03: Güney Afrika (Sıra: 82) 65.40: Botswana (Sıra: 86) 60.53: Namibya (Sıra: 107) 51.61: Bölge ortalaması (Sahraaltı Afrika)	Mais de 100 de 43,86 (Fonte: Banco Mundial) 76.55: Portugal (Posição: 34) 66.03: África do Sul (Linha: 82) 65.40 em Botswana (Posição: 86) 60.53 Localização: Namíbia (Lugar: 107) 51.61: Média regional (África Subsaariana)

taşıyamadığını, tamiri ve geliştirilmesine yönelik projenin gündemde olduğunu, söz konusu demiryolu haricinde Namibe demiryolunun iyi durumda olduğunu, Malanje demiryolunda da çalışmaların devam ettiğini belirtmiştir.

Son olarak Angola'nın akarsu zenginliği, uygun ve çeşitli iklim koşulları, geniş boş araziler, güvenlik sorunu bulunmaması gibi birçok açıdan tarım yatırımlarına çok elverişli olduğunun bir kez daha altını çizen Bettencourt, hayvancılığın da büyükbaş, küçükbaş, kanatlı yetiştiriciliği, süt, yumurta üretimi dahil her alanına Türk yatırımlarını beklediklerini ifade ederek sözlerini sonlandırmıştır.

İhraç Edilen Başlıca Ürünler: un, makarna, irmik, dondurulmuş kanatlı eti, hububat öğütme makinesi, maya, kağıt-karton (ambalaj ve hijyen) ürünleri, beyaz eşya, polietilen, polipropilen, demir-çelik ürünleri, bebek bezi, yemeklik yağ, madeni yağ, yem makinesi, şekerli mamuller, oto yedek parça, kablolar, kimyasal ürünler, tekstil, mobilya

İthal Edilen Başlıca Ürünler: sıvılaştırılmış doğalgaz, işlenmemiş alüminyum alaşımları, ikincil buğday ürünleri (kepek, kavuz, vs.), kereste, alüminyum hurdaları, plastik döküntü, kalıntı ve hurdaları

TÜRKİYE-ANGOLA TİCARET İLİŞKİLERİ (MİLYON \$) RELAÇÕES COMERCIAIS TURQUIA-ANGOLA (US \$ MILHÕES)

YILLAR ANO	2015	2016	2017	2018
İhracatımız Nossas exportações	195,9	128,9	186,5	230,1
İthalatımız Nossas importações	0,2	5,9	1,4	31,0
Toplam Ticaret Hacmi Volume Total de Comércio	196,0	134,8	187,8	261,0
Denge Equilíbrio	195,7	122,9	185,1	199,1

Kaynak: TÜİK Fonte: TURKSTAT

ANGOLA DIŞ TİCARET GENEL GÖRÜNÜMÜ (MİLYON \$) RELAÇÕES COMERCIAIS TURQUIA-ANGOLA (US \$ MILHÕES)

TEMEL İHRAÇ KALEMLERİ (2016) ITENS BÁSICOS DE EXPORTAÇÃO (2016)	% PAY	TEMEL İTHALAT KATEGORİLERİ (2016) CATEGORIAS BÁSICAS DE IMPORTAÇÃO (2016)	% PAY
Ham petrol Óleo cru	91.5	Tüketim malları Bens de consumo	66.3
Elmas Diamante	3.7	Ara mallar Bens Intermediários	11.2
İşlenmiş petrol Óleo processado	0.8	Kimyasallar, mineraller, kâğıt ve plastik Produtos químicos, minerais, papel e plástico	22.5
Likit doğal gaz Gás natural líquido	4.0		

İHRACAT ÜLKE PAYLARI (2017) AÇÕES DO PAÍS DE EXPORTAÇÃO (2017)	% PAY	İTHALAT ÜLKE PAYLARI (2017) AÇÕES DO PAÍS DE IMPORTAÇÃO (2017)	% PAY
Çin China	60.8	Portekiz Portugal	17.9
Hindistan Índia	12.3	Çin China	13.6
Güney Afrika África do Sul	4.2	ABD EU	7.4
ABD EU	4.2	Güney Afrika África do Sul	6.2

Kaynak: EIU Fonte: EIU

İŞ YAPMA KOLAYLIĞI ENDEKSİ KONU BAŞLIKLARI
OS TÓPICOS DO ÍNDICE DE FACILIDADE FAZER NEGOCIO

KATEGORİLER CATEGORIAS	2019 SIRALAMASI CLASSIFICAÇÃO DE 2019	2019 PUANI NOTA DE 2019	2018 PUANI NOTA DE 2018	PUANDA DEĞİŞİM EM PONTOS MUDANÇA
Genel <i>Geral</i>	173	43.86	41.70	+ 2.16
İş Kurma <i>Estabelecer um Negócio</i>	139	80.52	80.09	+ 0.43
İnşaat İzinleri <i>Licenças de construção</i>	87	68.93	68.80	+ 0.13
✓ Elektrik Erişim <i>Acesso à eletricidade</i>	152	54.08	44.08	+ 10.00
Mülk Kaydı <i>Registo de Propriedade</i>	170	43.16	42.94	+ 0.22
Krediye Ulaşım <i>Acesso ao Crédito</i>	184	5.00	5.00	..
Azınlık Payına Sahip Yatırımcıyı Koruma <i>Protegendo um investidor com uma parte minoritária</i>	89	55.00	55.00	..
Vergi Ödemesi <i>Pagamentos Tributários</i>	104	69.54	69.54	..
✓ Sınır Ötesi Ticaret <i>Negociação transfronteiriça</i>	174	36.15	25.28	+ 10.87
Sözleşmelerin Uygulanması <i>Implementação de Contratos</i>	186	26.26	26.26	..
İflas Çözümü <i>Solução de falência</i>	168	0.00	0.00	..
✓ Olumlu yönde reform <i>Reforma positiva</i>				
✗ Olumsuz etki eden değişiklik <i>Mudança de efeito negativo</i>				

(Kaynak: Dünya Bankası)

(Fonte: Banco Mundial)

ÜLKENİN DÜNYADAN İTHALATINDA İLK 10 ÜRÜN
OS PRIMEIROS 10 PRODUTOS IMPORTADOS DO PAIS DE MUNDO

GTIP	ÜRÜNLER PRODUTOS	2017 (\$)	2018 (\$)
0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilebilir sakatları; tavuklar, ördekler, kazlar, hindiler (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş) <i>Carne de aves e miudezas comestíveis; galinhas, patos, gansos, perus (frescos, refrigerados ou congelados)</i>	445,481	312,195
1006	Pirinç Arroz	23,972	207,876
8481	Borular, kazan kabukları, tanklar, fiçılar için musluklar, musluklar, vanalar ve benzeri aletler <i>Tubos, reservatórios de caldeiras, reservatórios, torneiras, torneiras, válvulas e ferramentas semelhantes</i>	220,082	156,291
8411	Turbojetler, türbopropeller ve diğer gaz türbinleri <i>Turbojatos, turboélice e outras turbinas a gás</i>	223,542	149,374
8431	Sadece veya prensip olarak 8425 ila 8430 pozisyonundaki makinelerle kullanıma uygun parçalar <i>Partes adequadas apenas para utilização ou, em princípio, com máquinas das posições 8425 a 8430</i>	320,523	110,662
8544	İzoleli "emaye veya anotlanmış" tel, kablo "koaksiyel kablo dahil" <i>Cabo, cabo "incluindo cabo coaxial" isolado "esmaltado ou anodizado"</i>	170,244	90,158
8504	Elektrik transformatörleri, statik dönüştürücüler <i>Transformadores elétricos, conversores estáticos</i>	93,718	87,660
1001	Buğday ve Mahlut unu <i>Farinha de Trigo e Adulterado</i>	8,327	77,204
8517	Telefon setleri; hücresel şebekeler veya diğer kablosuz şebekeler için olanlar da dahil olmak üzere <i>Aparelhos telefônicos; incluindo para redes celulares ou outras redes sem fio</i>	109,287	74,724
8537	Tahtalar, paneller, konsollar, masalar, dolaplar ve diğer tabanlar <i>Placas, painéis, consoles, mesas, armários e outras bases</i>	75,851	73,023
9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar <i>Mercadorias não especificadas em outro lugar</i>	2,118,573	64,445

Kaynak: Trademap Veritabanı (www.trademap.org), Uluslararası Ticaret merkezi (ITC)
 Fonte: Base de Dados Trademap (www.trademap.org), International Trade Center (ITC)

ÜLKENİN DÜNYAYA İHRACATINDA İLK 10 ÜRÜN
OS 10 PRINCIPAIS PRODUTOS NA EXPORTAÇÃO DO PAÍS PARA O MUNDO

GTIP	ÜRÜNLER PRODUTOS	2017 (\$)	2018 (\$)
2709	Ham Petrol (Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar) <i>Petróleo Bruto (Óleos e Óleos Petrolíferos Obtidos de Minerais Betuminosos)</i>	31,057,113	38,448,556
2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar <i>Gás de petróleo e outros hidrocarbonetos gasosos</i>	1,517,604	2,048,789
7102	Elmaslar (Sanayide Kullanılmayanlar); İşlenmemiş veya basit bir şekilde kesilmiş, yarılmış veya yontu <i>Diamantes (industrialmente não utilizados); Cortar ou cortar de maneira não processada ou simples</i>	1,061,419	971,275
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham madde hariç) <i>Óleos derivados de óleos de petróleo e minerais betuminosos (excluindo matérias-primas)</i>	347,952	245,927
0303	Dondurulmuş balık (balık filetosu ve diğer balık eti hariç) <i>Peixe congelado (exceto filetes de peixe e outra carne de peixe)</i>	151	99,770
2516	Granit, porfir, bazalt, kumtaşı ve diğer anitsal veya yapı taşları <i>Granito, pórfiro, basalto, arenito e outros blocos monumentais ou de construção</i>	10,913	32,691
4403	Kaba Odun <i>Madeira áspera</i>	0	29,997
0306	Kabuklular (ayıklanmış olsun olmasın), canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış veya salamura edilmiş <i>Crustáceos (extraídos ou não), vivos, frescos, refrigerados, congelados, secos, salgados ou em salmoura</i>	32,141	29,232
9999	Başka yerde belirtilmeyen emtialar <i>Mercadorias não especificadas em outro lugar</i>	952	10,437
8481	Borular, kazan kabukları, tanklar, fiçılar için musluklar, musluklar, vanalar ve benzeri aletler <i>Tubos, reservatórios de caldeiras, reservatórios, torneiras, torneiras, válvulas e ferramentas semelhantes</i>	21,411	4,719

Kaynak: Trademap Veritabanı (www.trademap.org), Uluslararası Ticaret merkezi (ITC)
Fonte: Base de Dados Trademap (www.trademap.org), International Trade Center (ITC)

TÜRKİYE'NİN ÜLKEYE İHRACATINDA İLK 10 ÜRÜN
OS PRIMEIROS 10 PRODUTOS DE EXPORTAÇÃO DA TURQUIA PARA O PAÍS

GTIP	ÜRÜNLER PRODUTOS	2017 (\$)	2018 (\$)
110100	Buğday Unu/Mahlut Unu <i>Farinha de Trigo / Farinha de adulterado</i>	42.118.892	65.945.262
190210	Makarna; Yumurtasız (Pişirilmemiş) <i>Massa; Sem ovos (não cozidos)</i>	58.434.041	65.268.290
20712	Horoz ve Tavukların Parçalanmamış Etler (Dondurulmuş) <i>Frangos assados (congelados)</i>	5.655.451	9.091.849
843780	Hububat; Baklagilin Öğütülmesi, İşlenmesi İçin Makine; Cihazlar <i>Cereais; Máquina para Moer, Processamento de Feijão; Instrumentos</i>	2.131.222	7.871.820
732111	Demir/Çelikten Yemek Pişirme Cihazları (Gaz Yakıtlı/Hem Gaz Hem Diğer Yakıtlı) <i>Equipamentos de Cozinha de Ferro / Aço (a gás / ambos a gás e outros)</i>	3.734.036	4.976.584
210210	Canlı Mayalar <i>Fermento vivo</i>	10.291.160	4.799.654
480300	Tuvalet-Temizlik Kâğıtları <i>Papel higiênico-limpeza</i>	2.297.628	4.642.662
630533	Ambalaj İçin Polietilen ve Polipropilen Şeritlerden, vb.den Torba ve Çuval <i>Sacos e Sacos de Polietileno e Polipropileno para Embalagens, etc.</i>	3.284.314	2.625.820
392330	Plastikten Damacana, Şişe, Matara vb. Eşya <i>Garrafa de plástico, garrafa, garrafa termica e assim por diante. bens</i>	2.196.511	2.521.059
110220	Mısır Unu <i>Farinha De Milho</i>	3.335.127	2.290.820

Kaynak: Trademap Veritabanı (www.trademap.org), Uluslararası Ticaret merkezi (ITC)
 Fonte: Base de Dados Trademap (www.trademap.org), Centro Internacional de Negócios (ITC)

TÜRKİYE'NİN ÜLKEDEN İTHALATINDA İLK 10 ÜRÜN
OS PRIMEIROS 10 PRODUTOS DA IMPORTAÇÃO DE PAÍS PARA TURQUIA

GTIP	ÜRÜNLER PRODUTOS	2017 (\$)	2017 (\$)
271111	Doğal Gaz (Sıvılaştırılmış) <i>Gás Natural (Liquefeito)</i>	-	28.917.892
760120	İşlenmemiş Alüminyum Alaşımları <i>Ligas de Alumínio Não Processadas</i>	306.045	1.209.294
230230	Buğdaydan Elde Edilen Kepek, Kavuz ve Diğer Kalıntılar <i>Trigo, Casca e outros restos de trigo</i>	-	565.500
440799	Diğer Geniş Yapraklı Ağaçlardan Kereste; Kalın > 6 mm <i>Madeira de outras árvores de folha larga; Grosso > 6 mm</i>	-	88.829
440349	Tropikal Diğer Ağaçlar; Kerestelik Tomruk; İşlem Görmemiş <i>Outras árvores tropicais; Logs de madeira; Não processado</i>	860.515	75.388
760200	Alüminyum Döküntü ve Hurdaları <i>Derramamentos de Alumínio e Sucata</i>	99.849	70.620
391590	Diğer Plastiklerden Döküntü Kalıntı ve Hurdalar <i>Outros resíduos de plásticos</i>	-	33.520
440728	Uzunlamasına Kesilmiş İroko; Kalın >= 6mm <i>Corte Longitudinal Iroko; Grosso >= 6 mm</i>	77.328	-
440727	Uzunlamasına Kesilmiş Sapelli; Kalın >= 6mm <i>Corte Alongado Sapele; Grosso >= 6 mm</i>	10.394	-
10612	Balina, Yunus, Domuz Balıkları, Manatı-Deniz Güzeli, Deniz İnekleri, Fok, Deniz Aaslanı ve Deniz Aygırları <i>Baleia, Golfinho, Porcos, Beleza Manati-Mar, Vacas Marinhas, Focas, Ave Marinha e Gaivotas</i>	4.545	-

Kaynak: Trademap Veritabanı (www.trademap.org), Uluslararası Ticaret merkezi (ITC)
Fonte: Base de Dados Trademap (www.trademap.org), Centro Internacional de Negócios (ITC)

SİYASİ VE GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

PANORAMA ECONÔMICO POLÍTICO E GERAL

ŞİYASİ VE GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM¹

38 yıl görev yapan eski Cumhurbaşkanı José Eduardo dos Santos'un son hükümetinde Savunma Bakanıken, dos Santos'un kendi isteğiyle çekilmesi üzerine aynı partiden 2017 yılı Eylül ayında Devlet Başkanlığına seçilen Lourenço, iktidardaki Angola'nın Bağımsızlığı Halk Hareketi (Movimento Popular de Libertação de Angola - MPLA) partisinin Eylül 2018'deki olağanüstü kongresinde MPLA Başkanlığına da seçilerek gücünü sağlamıştır. Cumhurbaşkanı João Lourenço, göreve geldiği gündün bugüne Angola'nın ihtiyacı olan reformlar konusunda beklenenden daha kararlı bir duruş sergilemiştir. Selefi dos Santos'un ailesi de dahil olmak üzere adı yolsuzlukla anılan bakanlar ve diğer kamu görevlilerini görevlerinden uzaklaştıran Lourenço, yurtdışına kaçırılan usulsüz devlet kaynaklarının da ülkeye dönüşü için çeşitli mekanizmalara başvurmaktadır.

Muhalefet partileri, yeni Mecliste artırdığı milletvekili sayısıyla kamuoyu desteğini artırmayı ve 2020 yılında öngörülen ilk yerel seçimlerde ülkenin bazı bölgelerinde yönetimi devralmayı hedeflemektedir. Ancak, kamu kaynakları üzerindeki kontrolü sayesinde MPLA'nın 2022 yılındaki ulusal seçimlerde de daha az bir farkla da olsa çoğunluğu elde etmesi beklenmektedir.

Kamu borcunu azaltmak üzere uygulanan sıkı mali politikaların, Lourenço üzerinde siyasi baskıyı artırması ve kendisinden ülkede değişime yönelik halk beklentisi de göz önünde bulundurulduğunda bu durumun ülkede sosyal gerilim artışına yönelik bir risk oluşturabileceği öngörülmektedir. Angola kamu bütçesinin 2019-2023 döneminde açık vermeye devam etmesi beklenmektedir.

2018 yılı başlarından itibaren gerçekleştirilen hızlı devalüasyonun enflasyonist baskılara neden olmaya devam etmesi beklenmektedir. Bu yıl ortasından itibaren kademeli olarak yürürlüğe girecek Katma Değer Vergisi (KDV) ve yine bu yıl Ocak ayında gerçekleştirilen faiz indiriminin de bu baskılara katkı yapması öngörülmektedir. 2019-2023 döneminde yıllık ortalama faiz oranlarının 2019 yılına göre hafif bir düşüşle yüksek seyretmeye devam etmesi beklenmektedir.

Ekonomi yönetiminin sabit döviz kurunu terk etmesinden bu yana kwanza'nın dolar karşısında %85 oranında değer kaybetmesine rağmen döviz kuru üzerindeki baskının devam edeceği ve karaborsa kuru ile resmi kur arasındaki önemli farkın kısa vadede kapatılamayacağı tahmin edilmektedir.

Petrol fiyatları ile hizmetler ve gelir hesaplarındaki büyük açığın bir yansıması olarak cari dengenin 2019 da dahil olmak üzere 2021'e kadar açık vermeye devam etmesi, daha sonra petrol fiyatlarında ve

¹ T.C. Ticaret Bakanlığı

PANORAMA ECONÓMICO POLÍTICO E GERAL ^[1]

Lourenço, que foi Ministério de Defesa no último governo do ex-presidente José Eduardo dos Santos que serviu por 38 anos, eleito para a presidência em setembro de 2017 do mesmo partido por ocasião da retirada de dos Santos do partido MPLA, em setembro de 2018 extraordinário congresso do MPLA presidente eleito para fortalecer a força. O Presidente João Lourenço manteve uma posição mais determinada do que o esperado nas reformas necessárias para Angola desde que assumiu o cargo. Lourenço, que demitiu os chamados ministros corruptos e outros funcionários públicos, incluindo a família de Salafi dos Santos, recorreu a vários mecanismos para retorno dos fontes governamentais ilegalmente levados a fora do país.

Os partidos de oposição pretendem aumentar o apoio público pelo número de deputados que aumentaram na nova Assembleia e assumir a gestão em algumas partes do país nas primeiras eleições locais previstas para 2020. Contudo, graças ao seu controlo sobre os recursos públicos, espera-se que o MPLA alcance a maioria, embora com uma pequena margem, nas eleições nacionais de 2022.

Dadas as apertadas políticas fiscais implementadas para reduzir a dívida pública, o aumento da pressão política sobre Lourenço e a expectativa pública de mudança no país, espera-se que esta situação represente um risco para a tensão social no país. O orçamento público de Angola deverá continuar aberto em 2019-2023. Espera-se que a rápida desvalorização desde o início de 2018 continue a causar pressões inflacionárias. O Imposto sobre o Valor Acrescentado (IVA), que entrará em vigor gradualmente desde meados do ano, e espera-se que o corte da taxa em janeiro deste ano contribua para essas pressões. Espera-se que as taxas de juros médias anuais em 2019-2023 continuem elevadas, com uma leve queda em relação a 2019.

Prevê-se que, apesar da desvalorização de 85% do kwanza face ao dólar desde que a administração económica tenha abandonado a taxa de câmbio fixa, a pressão sobre a taxa de câmbio continue e que a diferença significativa entre o mercado negro e a taxa de câmbio oficial não possa ser encerrada a curto prazo. Como reflexo do grande deficit nos preços do petróleo e nas contas de serviços e receitas, o saldo em conta corrente deverá continuar em aberto até 2021, inclusive em 2019, e depois aumentar os preços e a produção do petróleo.

Relações Exteriores

Estabelecendo Angola como uma importante potência regional, Lourenço se esforça para desenvolver relações económicas e comerciais com os países da região. Em março de 2018, o Presidente da República da África assinou com 43 países um Acordo de Livre Comércio com a União Africana, com o objetivo de cri-

¹ T.C. Ticaret Bakanlığı

üretim miktarındaki artışla fazlaya dönmesi beklenmektedir.

Dış İlişkiler

Angola'yı önemli bir bölgesel güç olarak konumlandıran Lourenço, bölge ülkeleriyle ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmeye gayret etmektedir. Cumhurbaşkanı, 2018 yılı Mart ayında Afrika Birliği üyesi diğer 43 ülkeyle birlikte 1,2 milyar tüketici ve işçiyi kapsayan dünyanın en büyük ortak pazarını yaratmayı hedefleyen Afrika Kıtası Serbest Ticaret Anlaşmasına imza atmıştır. Anlaşmayla ticarete konu malların %90'ına ilişkin tarifelerin 2023'e kadar 5 yıl içerisinde sıfırlanması öngörülmektedir. Ancak Angola'nın bu sürede ekonomisini bölgesel rekabete hazır hale getirebileceği kuşkuludur. Diğer yandan lojistik zorluklar ve siyasi gelişmelerin bölgenin büyüme potansiyelini zedeleyebileceği değerlendirilmektedir. Bölge ülkelerinin korumacı hassasiyetleri de göz önünde bulundurulduğunda Anlaşmanın orta vadede yürürlüğe girebilmesi çok mümkün görünmemektedir.

Angola'nın, önümüzdeki dönemde de Portekiz ve Brezilya başta olmak üzere Portekizce konuşan ülkelerle ilişkilerine öncelik vermeye devam etmesi beklenmektedir. Portekiz ile derin siyasi, ekonomik ve kültürel bağlara karşın, iki ülke ilişkileri son dönemde Portekiz'de üst düzey Angolalı yetkililer hakkında açılan yolsuzluk soruşturmaları nedeniyle sorunlu bir dönemden geçmiştir. Ancak son günlerde sıklaşan karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ilişkiler normale dönmüştür. Önümüzdeki dönemde iki ülkenin daha da yakınlaşması beklenmektedir. Ağustos 2018'den bu yana Portekiz ile sağlık, eğitim, deniz güvenliği, yerel yönetim, Angola özel sektör ve kamu kurum/kuruluşlarının kurumsal gelişimi gibi alanları da içeren 35 yeni işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Ayrıca Portekizli yetkililer, Angola Devletinin Angolada usulsüz yollarla elde edilerek Portekiz bankalarında tutulan meblağların iadesine yönelik çabalarını destekleyeceğini açıklamıştır.

Cumhurbaşkanı Lourenço, başka ülkelerle yeni ortaklıklar da kurmaktadır. Geçtiğimiz yıl Haziran ayında Avrupa ile ekonomik ve diplomatik ilişkileri çeşitlendirme hedefiyle Belçika ve Fransa'yı ziyaret etmiştir. ABD ve Çin gibi küresel güçlerle ilişkilere de önem verilmektedir. Ekim 2018'de Çin, Angoladaki altyapı projelerinin finansmanında kullanılmak üzere 2 milyar dolarlık yeni bir kredi sağlamıştır. Ayrıca bu yıl Ocak ayında Namibe Limanının rehabilitasyonu için Japon firmalardan oluşan bir konsorsiyum ile 600 milyon dolarlık bir kontrat imzalanmıştır. Japonya'nın tarihsel olarak zorlu iş ortamı nedeniyle Angolada yatırıma temkinli yaklaştığı göz önünde bulundurulduğunda bu yatırım, hükümetin gerçekleştirmekte olduğu reformlar ve kredibilitesi açısından olumlu bir işaret olarak öne çıkmaktadır.

ar o maior mercado comum do mundo, com 1,2 bilhão de consumidores e trabalhadores. O acordo prevê que as tarifas para 90% dos bens sujeitos a comércio serão zeradas dentro de 5 anos até 2023. Mas é duvidoso que Angola seja capaz de preparar a sua economia para a competição regional. Por outro lado, desafios logísticos e desenvolvimentos políticos, são considerados para minar o potencial de crescimento da região. Considerando as sensibilidades protecionistas dos países da região, não é possível que o Acordo entre em vigor a médio prazo.

Angola deverá continuar a priorizar as suas relações com os países de língua portuguesa, particularmente em Portugal e no Brasil. Apesar dos profundos laços políticos, económicos e culturais com Portugal, as relações entre os dois países passaram por um período conturbado devido a recentes investigações de corrupção em altos funcionários angolanos em Portugal. No entanto, as relações com as visitas normais de alto nível tornaram-se normais nos últimos dias. No próximo período, os dois países devem se aproximar. Desde agosto de 2018, 35 novos acordos de cooperação foram assinados com Portugal, incluindo saúde, educação, segurança marítima, governo local, setor privado de Angola e desenvolvimento institucional de instituições / organizações públicas. Além disso, as autoridades portuguesas anunciaram que o estado de Angola apoiará os seus esforços para a extradição dos montantes detidos nos bancos portugueses, obtendo meios indevidos em Angola.

O Presidente Lourenço também estabelece novas parcerias com outros países. Em junho do ano passado, ele visitou a Bélgica e a França com o objetivo de diversificar as relações económicas e diplomáticas com a Europa. As relações com potências globais, como os EUA e a China, também são importantes. Em outubro de 2018, a China forneceu um novo empréstimo de US \$ 2 bilhões para financiar projetos de infraestrutura em Angola. Também em Janeiro deste ano, foi assinado um contrato de 600 milhões de dólares com um consórcio de empresas japonesas para a reabilitação do Porto do Namibe. Dada a abordagem cautelosa do Japão em investir em Angola devido ao seu ambiente de negócios historicamente desafiador, este investimento é um sinal positivo de reforma e credibilidade do governo.

PANORAMA DE POLÍTICA ECONÔMICA Tendências Gerais de Políticas

A nova gestão da economia se concentra na redução do pressão do Estado na economia e aumento da contribuição e dos investimentos do setor privado. Os baixos preços do petróleo e os volumes de produção continuarão pressionando as receitas económicas e públicas em 2019 e 2020. Diversas empresas estatais serão vendidas, e uma comissão interministerial será vendida, e os detalhes das vendas serão determinados. Embora haja rumores de que cerca de 75 companhias abertas serão abertas à privatização parcial ou total dentro desse escopo, o processo não deve progredir rapidamente devido às relações de interesses estabelecidas. Os desenvolvimentos positivos incluem a criação da Agência Nacional de Petróleo e

EKONOMİ POLİTİKASI GÖRÜNÜMÜ

PANORAMA DE POLÍTICA ECONÔMICA

EKONOMİ POLİTİKASI GÖRÜNÜMÜ

Genel Politika Eğilimleri

Yeni ekonomi yönetimi, devletin ekonomideki baskın rolünü azaltmaya ve özel sektör katkısını, yatırımları arttırmaya odaklanmış durumdadır. Düşük petrol fiyatları ve üretim miktarları, 2019 ve 2020'de ekonomi ve kamu gelirleri üzerinde baskı oluşturmaya devam edecektir. Devlete ait şirketlerin bir kısmı satılacak olup, halihazırda bakanlıklararası bir komisyon satılacak şirketleri ve satışa ilişkin detayları belirlemektedir. Yaklaşık 75 kamu şirketinin bu kapsamda kısmi veya tam özelleştirmeye açılacağına ilişkin söylentiler bulunmakla birlikte, yerleşik çıkar ilişkileri nedeniyle sürecin hızlı ilerlemesi beklenmemektedir. Olumlu gelişmeler arasında, bu yıl Şubat ayında Ulusal Petrol ve Doğalgaz Ajansı'nın (Agência Nacional de Petróleos e Gás – ANPG) kurulması yer almaktadır. Bahse konu Ajans, 2020 sonu itibarıyla petrol ve doğalgaz çıkarım lisanslarının yönetimini kamuya ait petrol şirketi Sonangol'dan devralacaktır. Halihazırda hantal bir yapıya sahip Sonangol'un yeniden yapılandırılarak daha etkin bir hale getirilmesi, başta şirketin kendisinin çok ihtiyaç duyduğu bir reform olmakla birlikte geniş anlamda petrol sektörü için de olumludur. Bu sayede Angola'nın uluslararası petrol şirketleri için daha cazip bir ülke haline gelebileceği değerlendirilmektedir. Yaşlanan ve rezervi azalan petrol sahalarından dolayı düşme eğilimindeki üretim miktarını telafi edebilmek ve kamu gelirlerinin azalmasını önlemek adına yeni sahaların keşif çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

Geçtiğimiz yıl Aralık ayında IMF ile toplam 3,7 milyar dolar tutarında 3 yıllık bir Genişletilmiş Fon İmkanı Anlaşması imzalanmış olup, bu meblağın 990,7 milyon dolarlık kısmı ilk etapta serbest bırakılmıştır. Cumhurbaşkanı Lourenço, şu ana kadar ekonomik reformlar açısından beklenenden çok daha radikal bir tutum benimsemiştir. Ancak engellerle karşılaşması olasıdır. IMF ile uzun dönemli bir ilişki, zorlu reformlar gerektirecek olup, Lourenço'nun fazla aceleci olması durumunda yönetici elit ve içiçe geçmiş çıkar ilişkileri nedeniyle toplumun daha geniş kesimleriyle gerilim oluşturması riski bulunmaktadır. Diğer yandan, IMF ile imzalanan Anlaşma, uluslararası borç piyasasında Angola'nın kredibilitesine olumlu katkı yapmaktadır. Söz konusu Anlaşmanın başka resmi mercilerden de fon sağlanmasını kolaylaştırması, genişleyen kredi imkanlarıyla birlikte süregelen ekonomik reformların özel yatırımcıları cezbetmesi beklenmektedir.

Makroekonomik istikrar programı, bu yıl ortasından itibaren kademeli bir şekilde yürürlüğe girecek Katma Değer Vergisini (KDV) de içeren bir vergi reformu yanında kamu hizmetlerindeki sübvansiyonları kaldırmayı, küçük işletmeler için kredi şemalarını yeniden değerlendirmeyi ve kamu harcamalarını daha etkin hale getirmeyi içermektedir.

Gás (ANPG) em fevereiro deste ano. A partir do final de 2020, a Agência assumirá a gestão das licenças de extração de petróleo e gás natural da empresa petrolífera estatal Sonangol. A reestruturação da Sonangol, que tem uma estrutura pesada, é uma reforma muito necessária, especialmente para a própria empresa, mas também é muito positiva para o setor petrolífero. Desta forma, Angola é considerada um país mais atraente para as companhias petrolíferas internacionais. A descoberta de novos locais é de grande importância para compensar a quantidade de produção na tendência de queda devido ao envelhecimento dos campos de petróleo e para evitar a diminuição das receitas públicas.

Em dezembro do ano passado, o FMI assinou um contrato de três anos para o Fundo Alargado, no valor de US \$ 3,7 bilhões, dos quais US \$ 990,7 milhões foram liberados em primeiro lugar. O Presidente Lourenço adotou uma abordagem muito mais radical do que se esperava em termos de reformas econômicas. No entanto, é possível encontrar obstáculos. Um relacionamento de longo prazo com o FMI exigirá reformas desafiadoras, e se Lourenço for muito apressado, há o risco de que haja tensão com os segmentos mais amplos da comunidade devido à elite executiva e interesses inter-relacionados. Por outro lado, o acordo assinado com o FMI contribui positivamente para a credibilidade de Angola no mercado internacional de dívida. Espera-se que este Acordo facilite o financiamento de fundos de outras autoridades oficiais, e que as reformas econômicas em andamento, juntamente com a expansão das linhas de crédito, atraiam investidores privados.

O programa de estabilização macroeconômica inclui uma reforma tributária, incluindo o Imposto sobre Valor Agregado (IVA), que entrará em vigor gradualmente desde meados do ano, além de remover subsídios nos serviços públicos, reavaliar os esquemas de crédito para pequenas empresas e tornar os gastos públicos mais eficientes. Além disso, a legislação sobre investimento privado e concorrência é reorganizada. Uma nova "Super Agência" foi estabelecida como responsável por investimentos privados e estrangeiros.

Política Fiscal

Considerando que a indústria de hidrocarbonetos representa 70% das receitas do Estado, espera-se que a queda esperada nos preços do petróleo em 2019 e 2020 pressione o orçamento nesses anos. Com a recuperação dos preços do petróleo desde 2021 e o programa de reformas do presidente Lourenço, espera-se que as receitas públicas aumentem até 2023 e que o PIB atinja 39,3% em 2023.

Em 2019, espera-se que os gastos públicos sejam reduzidos pela política fiscal restritiva implementada pelo governo, em linha com a queda dos preços do petróleo. Após a aprovação do orçamento de 2019, o governo anunciou que reduziria os gastos públicos em 30% em relação ao ano anterior. Devido aos altos

Ayrıca özel yatırım ve rekabete ilişkin mevzuat da yeniden düzenlenmektedir. Özel ve yabancı yatırımlardan sorumlu yeni bir “Süper Ajans” kurulmuştur.

Maliye Politikası

Hidrokarbon endüstrisinin devlet gelirlerinin %70’ini meydana getirdiği göz önünde bulundurulduğunda 2019 ve 2020 yıllarında petrol fiyatlarında beklenen düşüşün bu yıllarda bütçe üzerinde baskı yaratması beklenmektedir. 2021 yılından itibaren petrol fiyatlarının toparlanması ve Cumhurbaşkanı Lourenço’nun reform programına devam etmesiyle 2023 yılına kadar kamu gelirlerinin artması ve 2023 yılında GSYH %39,3’üne ulaşması öngörülmektedir. 2019 yılında kamu harcamalarının, düşen petrol fiyatları doğrultusunda hükümetin uygulayacağı sıkı maliye politikası ile kısılması beklenmektedir. 2019 bütçesinin onaylanmasının ardından hükümet, kamu harcamalarını bir önceki yıla göre %30 azaltacağını açıklamıştır. Kamunun yüksek borç ödemeleri nedeniyle bu hedefe ulaşılabilmesi için kısılabilecek çok fazla harcama kalemi bulunmamaktadır. Bu çerçevede harcama kesintilerinin sermaye harcamaları ve maaş ödemelerinden gerçekleştirilebilmesi beklenmekle birlikte, konunun yeni Cumhurbaşkanı Lourenço’yu siyaseten zor durumda bırakabilmesi riski nedeniyle 2019 yılında kamu harcamalarında önemli düşüş sağlanabilmesi zor görünmektedir. 2020 yılında da IMF kredisinin şartları gereğince izlenen mali sıkılaştırma politikaları doğrultusunda kamu harcamalarının çok değişmemesi beklenmektedir. 2019 yılında uygulanacak sıkılaştırmadan sonra 2020 yılında daha sıkı bir politika için manevra alanı daralacaktır. Ancak 2021 yılında planlanan ilk yerel seçimler ve 2022 yılındaki genel seçimler nedeniyle kamu harcamalarının artacağı tahmin edilmekte olup, 2023 yılında mali sıkılaştırmaya devam edilmesi ve kamu harcamalarının sert düşüşü öngörülmektedir.

İzlenen sıkı maliye politikalarıyla kamu bütçe dengesinde 2018 yılındaki GSYH’ya oranla %0,1 açığın bu yıl %0,2’ye genişlemesi beklenmektedir. 2020 yılında beklenen %2,9 açıktan sonra bütçe dengesinin 2021 yılında artan petrol fiyatlarıyla fazlaya dönmesi, 2022 yılında da genel seçim harcamaları nedeniyle fazla oranı hafifçe azalsa da bütçenin fazla vermeye devam etmesi öngörülmektedir.

Para Politikası

Bu yıl Ocak ayında Angola Merkez Bankası (Banco Nacional de Angola-BNA), referans faiz oranını %16,5’tan %15,75’e indirmiştir. 2018 yılı boyunca yüksek seyreden enflasyonun bu yıl da düşen petrol fiyatları ve dolayısıyla döviz girişinin sınırlanarak yerel para birimi kwanza’nın değer kaybetmeye devam etmesi nedeniyle daha da yükselmesi beklenmektedir. Ancak BNA’nın yine de petrol dışı sektörleri desteklemek adına faiz oranlarını sabit tutması öngörülmektedir. 2020’den itibaren enflasyon

pagamentos de dívidas do público, não há muitos itens de despesas que podem ser reduzidos para atingir esse objetivo. Nesse contexto, espera-se que os cortes nos gastos sejam realizados por meio de despesas de capital e pagamentos de salários, mas é difícil obter uma redução significativa nos gastos públicos em 2019 devido ao risco de que o assunto deixe o novo presidente Lourenço politicamente difícil.

Em 2020, não se espera que os gastos públicos mudem muito de acordo com as políticas de aperto fiscal perseguidas sob os termos do empréstimo do FMI. Após o aperto em 2019, a área de manobra para uma política mais rigorosa diminuirá em 2020. No entanto, estima-se que os gastos públicos aumentarão devido às primeiras eleições locais planejadas em 2021 e às eleições gerais em 2022. Em 2023, o aperto fiscal e os gastos públicos deverão cair drasticamente.

Espera-se que o déficit de 0,1% no PIB de 2018 se expanda para 0,2% este ano no saldo do orçamento público com políticas fiscais restritivas. Após o déficit esperado de 2,9% em 2020, o saldo orçamentário está se transformando em superavit no aumento dos preços do petróleo em 2021, e em 2022, o orçamento deverá continuar a dar mais, embora a taxa excedente diminua ligeiramente devido aos gastos eleitorais gerais.

Política Monetária

Em Janeiro deste ano, o Banco Central de Angola (Banco) reduziu a taxa de juro de referência de 16,5% para 15,75%. A inflação elevada durante 2018 deverá aumentar ainda mais devido à queda nos preços do petróleo e, conseqüentemente, à entrada de divisas neste ano, uma vez que o kwanza em moeda local continua a depreciar. No entanto, prevê-se que o BNA mantenha as taxas de juro constantes para apoiar os sectores não petrolíferos. Com a ajuda do abrandamento da pressão inflacionista e a contração do défice da conta corrente desde 2020, a desvalorização do kwanza deverá abrandar e permitir alguma expansão monetária.

PREVISÕES ECONÔMICAS Crescimento

Em 2018, a produção de petróleo de Angola caiu 10% para 1.478 milhões de barris por dia devido à falta de investimento em campos de petróleo e instalações de produção envelhecidas. O declínio nos preços do petróleo deverá continuar em 2019 e 2020 e a queda na produção deverá continuar devido ao fato de que os investimentos que aumentarão a produção não serão iniciados. Como resultado, prevê-se que a contração de 0,5% prevista para 2018 continue a aumentar em 2019 e 2020 devido à baixa renda pública e, portanto, às baixas despesas de consumo público e privado e a encolher 1,9% em ambos os anos. No período de 2021-2023, espera-se uma taxa de crescimento médio anual de 6,3%, devido ao efeito de base do aumento da produção de petróleo e à contração de muitos anos. Além disso, prevê-se que as reformas em curso da reestruturação da Sonangol aumentem os investimentos no setor dos hidrocarbonetos e contribuam para o aumento

baskısının hafiflemesi ve cari açığın daralmasının yardımıyla kwanza'nın değer kaybının yavaşlaması ve bir miktar parasal genişlemeye imkan tanınması beklenmektedir.

EKONOMİ TAHMİNLERİ

Büyüme

Angola'nın petrol üretimi, 2018 yılında yaşanan petrol sahaları ve üretim tesislerine yatırım eksikliği nedeniyle %10 düşerek günde 1,478 milyon varile gerilemiştir. 2019 ve 2020 yıllarında da petrol fiyatlarındaki düşüş ve henüz üretimi artıracak yatırımların faaliyete başlamamış olması nedeniyle üretim düşüşünün devam etmesi beklenmektedir. Bunun sonucu olarak, 2018 yılı için tahmin edilen %0,5 küçülmenin düşük kamu geliri ve dolayısıyla düşük kamu ve özel tüketim harcamaları nedeniyle 2019 ve 2020'de artarak sürmesi ve her iki yılda da GSYH'nın %1,9 küçülmesi öngörülmektedir. 2021-2023 dönemindeyse petrol üretiminde artış ve uzun yıllar boyu yaşanan küçülmelerin baz etkisiyle yıllık ortalama %6,3'lük daha güçlü bir büyüme beklenmektedir. Ayrıca Sonango'nun yeniden yapılandırılmasına yönelik süregelen reformların hidrokarbon sektörüne yatırımları canlandırarak petrol üretimi artışına ve dolayısıyla büyümeye ek katkı vermesi öngörülmektedir.

Ekonomiyi çeşitlendirmeye yönelik çabalara karşın petrol dışı sektörlerdeki iş ortamı zorluklarının büyümeyi sınırlandırmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. İş ortamını iyileştirmeye yönelik girişimler umut verici olmakla birlikte büyümeyi hızlandırmak ve kişi başı reel GSYH'yı artırmak için ağır bürokrasi, yetersiz beşeri sermaye, zayıf mevzuat, yüksek yolsuzluk ve kamunun ekonomideki ağırlığının özel sektör yatırımlarını dışlaması gibi temel sorunlara yönelik daha kapsamlı çabalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ekonomide halen önemli ağırlığı bulunan siyasi elit, tarihsel olarak şeffaflığı artırarak rant imkanlarını kısıtlayan yapısal reformlara direnç göstermektedir. Cumhurbaşkanı Lourenço'nun bu yapıyı kırmaya yönelik beklenenin ötesindeki kararlılığı iyimser beklentiler doğurmakla birlikte dirençle karşılaşması kaçınılmaz olup, temkinli ilerlemesi durumunda yönetici elit ve geniş toplum kesimlerinde tepki yaratması mümkündür.

Enflasyon

Kwanza'nın zayıflığı ve Merkez Bankasının Ocak ayındaki faiz indirimiyle enflasyonist baskıların sürmesi beklenmektedir. Enflasyonla mücadelede yönelik önlemler, döviz kurundaki hareketler ve Temmuz ayında büyük mükellefler için yürürlüğe girecek KDV'nin getirdiği mali yüklerden olumsuz etkilenecektir. Bu yıl için beklenen ortalama enflasyon oranı %24,3'tür. Petrol üretiminde düşüşün döviz kılıfına neden olarak kwanza'nın değer kaybını hızlandırması ve enflasyon oranını yükseltmesi mümkündür. 2020'den itibaren petrol üretiminde

da produção de petróleo e, conseqüentemente, para o crescimento.

Apesar dos esforços para diversificar a economia, os desafios do ambiente de negócios nos setores não-petrolíferos deverão limitar o crescimento. Embora os esforços para melhorar o ambiente de negócios sejam promissores, são necessários esforços mais amplos para acelerar o crescimento e aumentar o PIB per capita real, como pesada burocracia, capital humano inadequado, legislação fraca, alta corrupção e exclusão de investimentos do setor privado pelo peso do público na economia. A elite política, que ainda é de considerável importância na economia, está resistindo às reformas estruturais que historicamente limitam a transparência e limitam as oportunidades de aluguel. Espera-se que a determinação do Presidente Lourenço para além do que se espera quebre esta estrutura conduza a expectativas otimistas, mas é inevitável que ele enfrente resistência, e se não o fizer com cautela, poderá criar reações na elite dominante e na sociedade em geral.

Inflação

Espera-se que as pressões inflacionárias continuem com a fraqueza do Kwanza e com o corte da taxa de juros do Banco Central em janeiro. As medidas para combater a inflação serão negativamente afetadas pelos movimentos da taxa de câmbio e pela carga fiscal do IVA, que entrará em vigor para os grandes contribuintes em julho. A taxa de inflação média esperada para este ano é de 24,3%. É possível que o declínio na produção de petróleo possa levar a uma escassez de moeda estrangeira, acelerar a depreciação do kwanza e aumentar a taxa de inflação. Com o aumento da produção de petróleo a partir de 2020, pode-se supor que um rápido declínio na taxa de inflação pode ser alcançado, mas, desde então, os possíveis cortes nas taxas de juros e o elevado déficit em conta corrente deverão manter a inflação alta. A taxa de inflação esperada em 2023 é de 11,4%.

Taxa de câmbio

Desde janeiro do ano passado, o Banco Central abandonou o regime de câmbio fixo e adotou um regime de câmbio flexível ao fornecer divisas aos bancos com leilões regulares em vez de vendas diretas de divisas. Assim, a taxa média do dólar oficial de 2018 foi realizada em 252,8. Em 2019, a desvalorização do kwanza deverá continuar devido aos efeitos de fatores internos e externos, e a taxa de câmbio oficial média anual deverá ser de 324,8. Fatores internos que enfraquecem Kwanza; o corte da taxa em janeiro foi inflação alta e desempenho de crescimento muito fraco. Como fator externo, o fortalecimento do dólar americano e a diminuição do apetite pelo risco para os mercados emergentes pressionarão o kwanza. Por conseguinte, a depreciação do kwanza deverá continuar com um abrandamento gradual. Desde 2021, espera-se que o aumento da produção de petróleo e o

artış sayesinde enflasyon oranında hızlı bir düşüş sağlanabileceği değerlendirilmeye birlikte anılan yıldan itibaren muhtemel faiz indirimleri ve yüksek cari açığın enflasyonu yüksek tutabileceği öngörülmektedir. 2023 yılında beklenen enflasyon oranı %11,4'tür.

Döviz Kuru

Geçtiğimiz yıl Ocak ayından buyana Merkez Bankası, bankalara doğrudan döviz satışı yerine düzenli ihalelerle döviz temin ederek sabit kur rejimini terk etmiş ve esnek kur rejimine geçmiştir. Böylece 2018 yılı ortalama resmi dolar kuru, 252,8 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında da iç ve dış faktörlerin etkisiyle kwanza'nın devalüasyonunun sürmesi ve yıllık ortalama resmi dolar kurunun 324,8 düzeyinde olması beklenmektedir. Kwanza'yı zayıf kılan iç faktörler; Ocak ayındaki faiz indirimi, yüksek enflasyon ve oldukça zayıf kalan büyüme performansdır. Dış faktör olarak ise ABD Dolarının güçlenmesi ve yükselen piyasalara yönelik risk iştahının azalması kwanza'ya baskı yapacaktır. Dolayısıyla kwanza'daki değer kaybının kademeli yavaşlamakla birlikte sürmesi beklenmektedir. 2021 yılından itibaren petrol üretiminde artış ve petrol dışı ekonomik faaliyetlerde canlanmanın kwanza üzerindeki baskıyı bir nebze hafifletebileceği tahmin edilmektedir. Artan petrol üretimiyle piyasaya dolar arzının artmasının sağladığı pozitif etkiyle yıllık ortalama dolar kurunun 2022'de 347,9 ve 2023'te 362,4 olması beklenmektedir.

Cari İşlemler

Petrol fiyatlarındaki düşüşle birlikte 2019 yılı ihracatında %4 düşüş beklenmektedir. 2021 yılında dünya petrol fiyatlarının toparlanmasına kadar önümüzdeki yıl da fiyatların düşük seyretmesiyle ihracat geliri azalmaya devam edecektir. İthalatta da bu yıl iç talebin zayıflığını sürdürmesi ve kwanza'da devam eden devalüasyonla yerel para cinsinden fiyatların artış eğiliminde olması nedeniyle düşüş öngörülmektedir. 2020'de de devam edecek olan ithalat daralması, 2021-2023 döneminde tüketici talebinin güçlenmesiyle toparlanacaktır. Hizmetler dengesi açığın GSYH'ya oranı, 2019 ve 2020'de zayıf iç talep sayesinde bir miktar kapanması, 2021-2023 döneminde ise ekonomideki genel toparlanma ile birlikte büyümesi beklenmektedir. Birincil gelir dengesi açığının GSYH'ya oranının 2019 yılında artması, 2020-2023 döneminde ise açık oranı hafif azalarak devam etmesi beklenmektedir. Bu azalış büyük oranda 2020'den itibaren nispeten azalacak olan dış borç ödemeleri sayesinde gerçekleşecek olup, söz konusu dönemde petrol fiyatlarının ve üretim miktarlarının artışıyla petrol şirketlerinin artan tutarlarda kar payı transferleri ise bu azalışı sınırlayacaktır. İkincil gelir dengesi ise 2019-2023 dönemi boyunca azalma eğilimindeki işçi dövizlerinin bir yansıması olarak açık verecektir.

relançamento das atividades económicas não petrolíferas aliviam ligeiramente a pressão sobre o kwanza. A taxa média anual do dólar deverá ser de 347,9 e 362,4 em 2022 e 2023, respetivamente, devido ao efeito positivo do aumento da oferta de petróleo para o mercado.

Conta corrente

Com a queda do preço do petróleo, as exportações de 2019 deverão cair 4%. As exportações continuarão a cair em 2021, com a tendência de queda dos preços até que os preços globais do petróleo se recuperem. Espera-se que as importações permaneçam fracas devido à atual fragilidade da procura interna e à contínua desvalorização do kwanza, que se deve à tendência ascendente dos preços da moeda nacional. A contração das importações, que continuará em 2020, se recuperará em 2021-2023 com o fortalecimento da demanda do consumidor. O rácio do défice de serviços em relação ao PIB deverá diminuir ligeiramente devido à fraca procura interna em 2019 e 2020, e a crescer com a recuperação geral da economia no período de 2021-2023.

O rácio do défice da balança de rendimentos primários em relação ao PIB deverá aumentar em 2019, enquanto a taxa aberta continuará a diminuir ligeiramente no período de 2020-2023. Esta diminuição deve-se principalmente ao pagamento da dívida externa, que será relativamente reduzida a partir de 2020. Saldo de renda secundário dará um défice como um reflexo das remessas no período de 2019-2023.

Estima-se que o défice em conta corrente, que é estimado em 0,2% em relação ao PIB em 2018, aumente para 3,6% em 2019, com uma queda nos preços do petróleo e para 6,6% em 2020. Com a recuperação dos preços do petróleo, o défice encolherá em 2021 e se transformará em superavit em 2022. Assim, Angola deverá dar um superavit atual de 2,6% em 2022 e 3,2% em 2023.

2018-2022 Plano Nacional de Desenvolvimento

Plano Nacional de Desenvolvimento de Angola (2018-2022), incluindo agricultura, pesca, indústria transformadora, construção e turismo com a contribuição dos setores de serviços, o real médio de 3% entre os anos de 2018-2022 e o crescimento médio do setor não-petrolífero de 5,1%. Espera-se que a taxa de crescimento de 4,1% seja realizada em 2022 e os setores não petrolíferos cresçam 7,5%. Espera-se que a recuperação moderada do PIB seja alcançada através da implementação de políticas públicas menos onerosas, melhoria do ambiente de negócios e incentivos para atividades económicas. A inflação deverá diminuir para 9,1% em 2021 e 6,4% em 2022 no final do período do Plano. O Plano foi elaborado de acordo com a Agenda 2030 das Nações Unidas, com a Agenda 2063 das África Unido e o Plano do Guia de Desenvolvimento da Comunidade de Desenvolvimento da África do Sul (SADC). O plano inclui 25 estratégias de políticas e 83 programas de ação.

O mais importante desses programas é o Programa de Produção Interna, Diversificação de Exportação e Substi-

2018 yılında GSYH'ya oranla %0,2 seviyesinde olduğu tahmin edilen cari açığın, 2019 yılında petrol fiyatlarındaki düşüşle %3,6'ya, 2020'de ise %6,6'ya yükselmesi öngörülmektedir. Petrol fiyatlarındaki toparlanmayla birlikte açık 2021 yılında küçülerek 2022'de fazlaya dönecektir. Böylece Angola'nın 2022 yılında %2,6 ve 2023 yılında %3,2 cari fazla vermesi beklenmektedir.

2018-2022 Ulusal Kalkınma Planı

Angola Ulusal Kalkınma Planı (2018-2022), tarım, balıkçılık, imalat endüstrisi, inşaat ve turizm de dahil olmak üzere hizmet sektörlerinin katkılarıyla 2018-2022 yılları arasında ortalama reel %3, petrol dışı sektörlerde ortalama %5,1 büyüme öngörülmektedir. 2022 yılında %4,1 büyüme oranının yakalanması ve petrol-harici sektörlerin %7,5 büyümesi beklenmektedir. GSYH'da hedeflenen ılımlı toparlanmanın, daha az maliyetli kamu politikalarının uygulanması, iş ortamının iyileştirilmesi ve ekonomik faaliyetlere yönelik teşviklerle elde edilmesi beklenmektedir. Enflasyonun da Plan dönemi sonunda 2021 yılında %9,1 ve 2022 yılında %6,4 ile tek hanelere düşmesi öngörülmektedir. Plan, Angola'nın 2021 yılı Şubat ayında gelişmekte olan ülkeler kategorisine yükselmesini öngören Birleşmiş Milletler 2030 Gündemi ile birlikte Afrika Birliği 2063 Gündemi ve Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (SADC) Kalkınma Rehber Planı ile uyumlu şekilde hazırlanmıştır. Planda 25 politika stratejisi ve 83 eylem programı yer almaktadır.

Söz konusu programlar arasında en önem verileni Yerli Üretim, İhracat Çeşitlendirmesi ve İthalat İkamesi Programı (PRODESI) olup, Angola ekonomisinin çeşitlendirilmesinin hızlandırılmasına, petrol dışı ve ithal ikame potansiyeli bulunan sektörlerde yerli üretimi ve ihracatı artırmaya yöneliktir. Öncelik verilen ürünler arasında başta pirinç, soya fasulyesi, mısır ve diğer tahıllar, süt, et, yumurta, sebze-meyve, şeker, kahve, çay ve kakao gibi temel gıda ürünleri ile birlikte kereste ve diğer ormancılık ürünleri, pamuk, süs bitkileri ve balıkçılık ürünleri yer almaktadır. Toplam 63 öncelikli ürün arasında ayrıca asfalt, içecekler, gemi yapımı ve tamiri için çeşitli ürünler, demir başta olmak üzere temel metal ürünleri, elmas, altın ve diğer kıymetli mineraller, boksit, ağır mineral kumlar, kireçtaşı ve alçı, gübre, cam, tıbbi ürünler, araç lastiği ve ülkenin çeşitli turizm destinasyonlarında otellere yer verilmiştir. Programda yer verilen rakamlara göre Angola'nın 2015 yılında ithal ettiği ürünlerin başında içecekler (402 milyon dolar), kanatlı hayvan eti (341 milyon dolar), diğer etler (310 milyon dolar) ve pirinç (285 milyon dolar) gelmektedir. Toplamda ülkenin tarıma dayalı sanayi ürünleri ithalatına 2,9 milyar doların üzerinde, inşaat malzemeleri ve ilaçlar olmak üzere diğer sanayi ürünleri ithalatına ise 2,86 milyar doların üzerinde harcama yaptığı belirtilmektedir. Yine PRODESI'den alınan rakamlara göre,

tuição de Importação (PRODESI), que visa acelerar a diversificação da economia angolana e aumentar a produção interna e as exportações em setores com potencial não petrolífero e de substituição de importações. As prioridades incluem arroz, soja, milho e outros cereais, leite, carne, ovos, frutas, açúcar, café, chá e outros produtos florestais, além de produtos alimentícios básicos, como cacau, algodão, plantas ornamentais e pesca estão incluídos. Um total de 63 produtos prioritários incluem asfalto, bebidas, vários produtos para construção naval e reparos, produtos metálicos básicos, incluindo ferro, diamante, ouro e outros minerais preciosos, bauxita, areias minerais pesadas, calcário e gesso, fertilizantes, vidro, produtos médicos, pneu de carro e hotéis em vários destinos turísticos do país.

De acordo com os números incluídos no programa, as importações de Angola em 2015 incluíram bebidas (US \$ 402 milhões), carne de frango (US \$ 341 milhões), outras carnes (US \$ 310 milhões) e arroz (US \$ 285 milhões). No total, afirma-se que o país está gastando mais de US \$ 2,9 bilhões em importações de produtos industriais baseados na agricultura e mais de US \$ 2,86 bilhões em importações de outros produtos industriais, incluindo materiais de construção e medicamentos. Novamente, de acordo com dados do PRODESI, as exportações exceto de petróleo e de diamantes de Angola estão definidos para permanecer nas externas 142 milhões de dólares em 2016. O programa definiu um número de metas numéricas, incluindo a venda de produtos domésticos nos grupos prioritários identificados aumentando em 15% até 2018, em 25% até 2020 e em 50% até 2022. Assim, a principal cesta de produtos é reduzir os gastos com divisas, aumentar a entrada de moeda estrangeira e diversificar as atividades de ganhos em moeda estrangeira, aumentar os recursos de investimento estrangeiro e melhorando o ambiente de negócios no índice de Banco Mundial subir em 2018 na quinta lugar, em 2020 decimo lugar. Atualmente, o país ocupa o 17º lugar entre 190 países neste índice.

COMÉRCIO EXTERIOR-PROCESSOS ADUANEIROS

O transporte marítimo internacional para Angola é realizado através dos portos de Luanda, Lobito, Namibe e Cabinda. Não é permitido descarregar a carga no porto sem certificado de embarque. É da responsabilidade do remetente fornecer o documento de representante do porto de Conselho Nacional de Angola (Conselho Nacional de Carregadores-CNC) antes da embarcar. A maioria dos principais portos tem uma representação CNC no Certificado de Embarque.

Por outro lado, o Certificado CNCA é um documento que deve ser apresentado com o conhecimento de embarque em procedimentos alfandegários em Angola. O documento pode ser emitido pelo Conselho Nacional de Carregadores de Angola (CNCA) ou seus agentes. Em nosso país, este documento é regulamentado pela empresa com as informações de contato abaixo.

Angola'nın petrol ve elmas harici ihracatının 2016 yılında 142 milyon dolarda kaldığı belirtilmektedir. Program, çeşitli rakamsal hedefler belirlemiş olup, bunlar arasında, belirlenen öncelik gruplarındaki yerli ürünlerin satışını 2018 yılı itibarıyla %15, 2020 itibarıyla %25, ve 2022 itibarıyla %50 artırmak yer almaktadır. Böylece temel ürün sepeti için döviz harcamasını azaltmak, döviz girişini artırmak ve döviz kazandırıcı faaliyetleri çeşitlendirmek, yabancı yatırım kaynaklarını artırmak ve aynı zamanda iş ortamını iyileştirerek Dünya Bankası endeksinde 2018 yılı itibarıyla 5 sıra, 2020 yılı itibarıyla ise 10 sıra yükselmek yer almaktadır. Halihazırda ülke, söz konusu endekste 190 ülke arasında 173. sırada yer almaktadır.

DIŞ TİCARET -GÜMRÜK SÜREÇLERİ

Angola'ya, uluslararası deniz taşımacılığı Luanda, Lobito, Namibe ve Cabinda limanları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Yükleme belgesi (certificate of shipment) olmadan yükün limana boşaltılmasına izin verilmemektedir. Belgenin yüklemenin Angola'ya hareketinden önce Angola Ulusal Konseyinin yükleme limanındaki temsilciliğinden (Conselho Nacional de Carregadores - CNC) temin edilmesi, gönderenin sorumluluğundadır. Önemli limanların çoğunda, yükleme belgesinin temin edilebileceği (Certificate of Shipment) bir CNC temsilciliği bulunmaktadır.

Diğer taraftan, CNCA Belgesi Angola'da gümrük işlemlerinde konşimento ile birlikte ibraz edilmesi gereken bir belgedir. Söz konusu belge, Angola Nakliyeciler Konseyi (C.N.C.A.-Conselho Nacional de Carregadores de Angola) veya bu Konsey'in acenteleri tarafından düzenlenebilmektedir. Ülkemizde bu belge aşağıda iletişim bilgileri yer alan şirket tarafından düzenlenmektedir.

CNCA Turkey Agent: DSF Uluslararası Nakliyat Dış Tic. Ltd. Şti.
Adres: İSTOÇ 16. Ada No:65-67 Bağcılar, İstanbul
Tel: 0212 659 45 77
Faks: 0212 659 45 97
E-posta: info@dsf-cnca.com

2018 yılı Ağustos ayında, 4 yıl öncesinde yürürlüğe girmiş olan ve aşırı korumacı yapısı nedeniyle yerli-yabancı iş dünyası ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarafından eleştirilen gümrük tarifesi yerine hazırlanan yeni gümrük tarifesi yürürlüğe girmiştir. Değişiklikler, kwanza'nın zayıflamasıyla hızlı bir şekilde yükselen ithalat maliyetlerini dengelemeye yöneliktir. Yeni tarifede temel gıda ürünleri, inşaat malzemeleri, kumaşlar ve kullanılmış olmamak kaydıyla otomotiv yedek parçaları gibi birçok ürünün gümrük vergileri indirilmiştir. Okul kitapları ve ilaçların gümrük vergisi sıfırlanmış olup, bunlarla birlikte bazı lüks tüketim ürünlerinde de aynı uygulamaya geçilmesi tepki çekmiştir. Yetkililer, kaçak-

Agente de Turquia CNCA: DSF International Transport Foreign Trade.Ltd. Sti.
Endereço: ISTOÇ 16. Ada No: 65-67 Bağcılar, İstanbul
Tel: 0212 659 45 77
Fax: 0212 659 45 97
Email: info@dsf-cnca.com

Em agosto de 2018, entrou em vigor a nova tarifa, que entrou em vigor há quatro anos e está sujeita a uma excessiva estrutura protecionista, ao invés da tarifa criticada pelo mundo dos negócios internos e externos e pela Organização Mundial do Comércio (OMC). As mudanças visam equilibrar os custos de importação que estão subindo rapidamente com o enfraquecimento do kwanza. A nova tarifa reduziu os direitos aduaneiros de muitos produtos, como produtos alimentícios básicos, materiais de construção, tecidos e peças de reposição automotivos não utilizadas. O imposto alfandegário de livros escolares e remédios foram zerados, e a mesma prática em alguns dos produtos de consumo de luxo reagiu. As autoridades argumentam que esse pedido foi feito para impedir o tráfico e o comércio não registrado.

Espera-se que a redução dos custos de importação de insumos industriais, como embalagens, produtos têxteis crus e maquinário, apoie o setor manufatureiro, que é profundamente afetado pela escassez de divisas e pelos problemas de fornecimento de matéria-prima. No entanto, muitas barreiras não-tarifárias às importações ainda permanecem. No âmbito do programa PRODESI de diversificação da economia e substituição de importações, não é permitido importar ou dificultado o processo de importação como farinha de milho e farinha de trigo, ainda que o volume de produção esteja longe de atender o mercado interno. Afirma-se que aplicações semelhantes serão aplicadas em muitos outros produtos básicos da mesma categoria. De fato, explica-se que as licenças de importação de 54 produtos básicos produzidos em Angola serão suspensas em 2021.

Angola, membro da Comunidade para o Desenvolvimento da África do Sul (SADC), ainda não aderiu à zona de livre comércio da Comunidade devido ao fato de ainda não ter diversificado sua economia e preocupado em não poder competir com importações baratas, especialmente na África do Sul. No entanto, foi declarado pelas autoridades estaduais que as tarifas serão repostas gradualmente a partir de 2020.

Angola, que ainda não conseguiu aderir à Zona de Comércio Livre da SADC mas assinou o Acordo de Comércio Livre com os outros 43 países, não tem qualquer preocupação porque o acordo está longe de ser implementado devido às diferenças de desenvolvimento entre países, problemas técnicos, infra-estrutura e problemas logísticos. A nova tarifa alfandegária que entrou em vigor em 2018 pode ser acessado no site da Direção Geral de Receitas, responsável pelos assuntos aduaneiros (Administração Geral Tributária-AGT) (<https://agt.minfin.gov.ao/Porta-IAGT/>).

Além disso, um imposto sobre o consumo é imposto sobre as importações. A taxa de imposto sobre o consumo é de

DIŞ TİCARET-GÜMRÜK SÜREÇLERİ

COMÉRCIO
EXTERIOR-PROCESSOS
ADUANEIROS

çılığı ve kayıt dışı ticareti önlemek adına böyle bir uygulamaya geçildiğini savunmaktadır. Ambalaj, ham tekstil ürünleri ve makineler gibi sanayi girdilerinin ithalat maliyetinin düşürülmesinin, döviz kıtlığı ve hammadde temini problemlerinden derinden etkilenen doğum aşamasındaki imalat sektörünü desteklemesi beklenmektedir. Ancak ithalatta birçok tarife dışı engel, halen söz konusudur. Ekonominin çeşitlendirilmesi ve ithal ikamesine yönelik PRODESI programı kapsamında üretim miktarı iç piyasayı karşılamaktan uzak da olsa yerli üretimi bulunan mısır unu, buğday unu gibi ürünlere ithalat izni verilmemekte veya zorluk çıkarılmaktadır. Aynı kategoriye giren diğer birçok temel üründe de benzer uygulamalara geçileceği belirtilmektedir. Nitekim 2021 yılında Angolada üretimi olan 54 temel ürünün ithalat izinlerinin kota sınırlamasına gidileceği açıklanmıştır. Güney Afrika Kalkınma Topluluğunun (SADC) bir üyesi olan Angola, Topluluğun serbest ticaret bölgesine ise ekonomisini henüz çeşitlendirememiş olması ve Güney Afrika başta olmak üzere ucuz ithalatla rekabet edememe endişesi nedeniyle henüz katılmamıştır. Ancak son dönemde devlet yetkilileri tarafından 2020 yılından itibaren kademeli olarak tarifelerin sıfırlanacağı beyan edilmektedir. Henüz SADC Serbest Ticaret Bölgesine katılmamış olmasına karşın Afrika Birliği Serbest Ticaret Anlaşmasına diğer 43 ülkeyle birlikte imza atan Angola, söz konusu anlaşma ülkeler arası gelişmişlik farkları, teknik sorunlar, altyapı ve lojistik problemleri nedeniyle henüz uygulamaya geçmekten oldukça uzak olduğu için herhangi bir endişe taşımamaktadır. 2018 yılında yürürlüğe giren yeni gümrük tarifesine, gümrük işlerinden sorumlu Maliye Bakanlığına bağlı Gelirler Genel İdaresinin (Administração Geral Tributária-AGT) websitesinden (<https://agt.minfin.gov.ao/PortalAGT/>) ulaşılabilmektedir. Ayrıca ithalatta tüketim vergisi alınmaktadır. Tüketim Vergisi oranı %10'dur. İthalatta alınan diğer ücretler ise %2 oranındaki genel harçlar ve %0,5 oranındaki Damga Vergisi şeklindedir.

YABANCI YATIRIM PROFİLİ

Stok ve Hareketler

Angola, 2002 yılında sona eren iç savaşın ardından altyapısı ve sanayisini yeniden inşa etmeye yönelerek Afrika'daki doğrudan yabancı yatırım (DYY) akışlarının önemli bir durağı olmuştur. Yeni açıldan petrol yataklarının faaliyete geçmesiyle petrol sektörüne ve altyapı rehabilitasyonuna yönelik ardarda yatırım dalgaları sayesinde Angola, 2012 yılında UNCTAD verilerine göre Sahraaltı Afrika'daki sıfırdan yatırımların 5. adresi olmuştur. Ancak büyük çaplı yatırımcı çıkışları, kar transferleri ve yatırımcıların şirket içi kredilerinin geri ödemeleri DYY akışlarını gölgeleyerek 2010-2013 yılları arasında ülkenin net yabancı yatırım çıkışı vermesine neden

10%. Outras taxas recebidas nas importações são taxas gerais de 2% e imposto de selo de 0,5%.

PERFIL DE INVESTIMENTO ESTRANGEIRO

Ações e Movimentos

Após uma guerra civil que terminou em 2002, Angola concentrou-se na reconstrução da sua infra-estrutura e indústria e tornou-se uma parada importante dos fluxos de IDE na África. Com o lançamento dos novos campos petrolíferos alto-mar, Angola tornou-se o 5º endereço de investimentos na África Subsaariana em 2012, graças à onda sucessiva de investimentos no setor de petróleo e reabilitação de infraestruturas. No entanto, as saídas de investidores em larga escala, as transferências de lucros e os reembolsos de empréstimos internos dos investidores sombream os fluxos de IDE, levando a uma saída líquida de investimento estrangeiro do país entre 2010-2013. No período de 2014-2015, o fluxo líquido de IDE voltou a positivo. No entanto, o impacto da diminuição dos investimentos estrangeiros da Sonangol e de outras empresas estatais nestes anos foi inegável e, como resultado do crescente investimento estrangeiro das empresas estatais em 2016-2017, o fluxo líquido de IDE voltou a ser negativo.

Origem e Distribuição

A principal fonte de investimento estrangeiro em Angola são as empresas petrolíferas multinacionais de longa data em Angola, incluindo o período da guerra civil. As empresas norte-americanas ExxonMobil e Chevron, Total do francês e BP do britânico detêm a maior fatia. As empresas estrangeiras mais ativas nos setores não petrolíferos são o Brasil, os setores de construção e mineração, Portugal, os setores de construção, varejo e bancário, a África do Sul nos setores de construção e mineração e a origem Russa nos setores de construção e mineração. Desde 2004, com a ajuda de empréstimos do governo Chinês, as empresas Chinesas aumentaram suas atividades nos setores de construção e contratação e entraram em outros setores. A fabricante de smartphones Huawei investiu em um centro de Ar-Ge, e o Banco da China se ramificou em Angola para financiar empresas Chinesas. No entanto, com a queda do preço do petróleo e a desaceleração do setor de construção e outros projetos nos últimos anos, muitas empresas e funcionários Chineses deixaram Angola.

FUNDAÇÃO DA EMPRESA

A primeira etapa da instalação da empresa para estrangeiros é submeter a proposta de investimento ao AIPEX e obter um Certificado de Registro Especial de Investimento (CRIP). Então vá ao Guiché único da Empresa (GUE) e complete todas as transações em um endereço. Tais transações serão pagas ao escritório do banco (10.000 para as sociedades de responsabilidade limitada, 40.000 kwanzas para as sociedades anônimas); o registro (Registro Comercial)

olmuştur. 2014-2015 yıllarındaysa net DYY akımı tekrar pozitif dönmüştür. Yine de bu yıllarda Sonangol ve diğer devlet şirketlerinin dış yatırımlarının azalmasının etkisi yadsınamaz olup, nitekim 2016-2017 yıllarında artan söz konusu devlet şirketlerinin artan dış yatırımıyla birlikte net DYY akışı tekrar negatife dönmüştür.

Menşe ve Dağılım

Angola'ya yabancı yatırımın ana kaynağı, iç savaş dönemi de dahil olmak üzere Angola'da uzun süredir faaliyet gösteren çokuluslu petrol şirketleridir. ABD şirketleri ExxonMobil ve Chevron ile Fransız Total ve İngiliz BP, en büyük paya sahiptir. Petrol dışı sektörlerde en aktif yabancı şirketler ise inşaat ve madencilik sektörlerinde Brezilya, inşaat ve bankacılık sektörlerinde Portekiz, inşaat, perakende ve bankacılık sektörlerinde Güney Afrika ve bu ülkelerin ardından inşaat ve madencilik sektörlerinde Rus menşeli şirketlerdir. 2004 yılından itibaren ise Çin devlet kredilerinin yardımıyla Çinli şirketler önce inşaat ve müteahhlik sektörlerinde faaliyetlerini artırmış olup, daha sonra diğer sektörlerle de girmişlerdir. Akıllı telefon üreticisi Huawei bir Ar-Ge merkezi yatırımı gerçekleştirmiş olup, Bank of China da Çinli şirketlere finansman sağlamak üzere Angola'da şubeleşmiştir. Ancak son yıllarda petrol fiyatlarındaki düşüşle birlikte inşaat sektörü ve diğer projelerdeki yavaşlama sonucu birçok Çinli şirket ve çalışanlar, Angola'yı terk etmiştir.

ŞİRKET KURULUŞU

Yabancılar için şirket kurulumunun ilk aşaması, yatırım teklifinin AIPEX'e sunulmasıyla Özel Yatırım Kayıt Sertifikası (CRIP) belgesinin alınmasıdır. Daha sonra bu belgeyle Guiché Único da Empresa (GUE)'ye giderek bütün işlemleri tek adreste tamamlamak mümkündür. Söz konusu işlemler, banka girişine ödeme yapılması (limited şirketler için 10.000, anonim şirketler için 40.000 kwanza), şirket unvanının kontrolü ve tescili, vergi numarası alınması, kuruluş sözleşmesinin ve imza örneklerinin noter onayı, İstatistik Sertifikasının (Certificado Estatístico) düzenlenmesi ve tescili, Ticari Kayıt (Registo Comercial), sosyal güvenlik kaydı, Resmi Gazeteye kuruluş sözleşmesi ilanı, şirket adına banka hesabı açılması ve Ticaret Bakanlığına Ticari Faaliyet Lisansı (Alvará Comercial) başvurusundan oluşmaktadır. Son yıllarda GUE'de bütün işlemlerin tek elden halledilebilmesi gibi kolaylaştırıcı düzenlemelerle Angola'da şirket kurulumu süresi ortalama 60 günden 36 güne inmiştir. Söz konusu sürenin büyük bölümü Ticaret Bakanlığında bahse konu Alvará Comercial belgesinin çıkması için beklenen süreden oluşmaktadır. Limited şirketler en az 2, anonim şirketler ise en az 5 ortakla kurulabilmektedir. Ancak her iki şirket türü de şahıs şirketi şeklinde tek ortakla da kurulabilmektedir.

consiste em registro previdenciário, divulgação do contrato social do Diário Oficial, abertura de conta bancária em nome da empresa e aplicação da Licença de Atividade Comercial (Alvará Comercial) ao Ministério do Comércio. Nos últimos anos, o processo de criação de uma empresa em Angola diminuiu de uma média de 60 dias para 36 dias, com acordos de facilitação, como o manuseio único de todas as transações no GUE. A maior parte do referido período consiste no tempo previsto para o mencionado certificado Alvará Comercial, do Ministério do Comércio. Empresas limitadas podem ser estabelecidas com pelo menos duas empresas e empresas de capital aberto com pelo menos cinco sócios. No entanto, os dois tipos de empresas podem ser estabelecidos com a mesma parceria de uma única empresa.

IMPOSTO

O Estado de Angola historicamente manteve as taxas gerais de impostos baixas, obtendo receitas públicas do sector do petróleo e diamantes e não se preocupou em obter receitas fiscais das atividades económicas gerais. Portanto, as tentativas de coletar impostos não cobrados e aumentos de impostos para já, é abordado abstenção devido a riscos políticos. No entanto, esta situação está a mudar de acordo com os baixos preços do petróleo e as sugestões do FMI no novo período. No âmbito das metas de estabilidade macroeconómica do novo governo, a abolição dos subsídios nos serviços públicos, especialmente a eletricidade, e o aumento das alíquotas de impostos estão na agenda.

A reforma mais importante no setor fiscal, que é um imposto não-dedutível e cumulativo tipo cascata (Cascade), em vez de imposto sobre consumo de 10%, este ano em julho 14% Imposto sobre Valor Agregado (IVA) em primeiro lugar será obrigatório para 300 grandes contribuintes. Espera-se que outros contribuintes passem por um pedido de IVA no prazo de 2 anos. No entanto, existe um alto risco de que a capacidade de capital das empresas Angolanas, que ainda não é uma bolsa de valores, possa causar dificuldades e criar burocracia a curto prazo. Por outro lado, essa reforma é importante em termos de modernização do sistema financeiro e aumento das receitas do governo.

As companhias petrolíferas estão sujeitas a diferentes práticas tributárias que variam de acordo com seus contratos. O regime tributário não distingue entre empresas nacionais e estrangeiras. Os incentivos fiscais previstos na nova Lei do Investimento Privado proporcionam vantagens iguais a todos os investidores, de acordo com a região e o setor de investimento.

De acordo com dados do Banco Mundial, o pagamento de impostos de uma empresa em Angola consiste em 31 pagamentos e demora 287 horas. A média da OCDE é de 11 pagamentos e 161 horas. Embora o número e a duração do pagamento tenham aumentado nos últimos anos, os pagamentos temporários (adiantados) do imposto corporativo foram reduzidos e uma melhoria moderada nos pagamentos de impostos foi alcançada.

As atuais taxas fiscais e de segurança social impostas pelo Estado de Angola são indicadas abaixo.

VERGI IMPOSTO

VERGİ

Angola Devleti, tarihsel olarak kamu gelirlerini petrol ve elmas sektöründen elde etme yoluna giderek genel vergi oranlarını düşük tutmuş ve genel ekonomik faaliyetlerden vergi geliri elde etmeyi önemsememiştir. Bu nedenle halihazırda tahsil edilemeyen vergilerin tahsiline yönelik girişimler ve vergi artırımlarına, siyasi riskleri nedeniyle çekimser yaklaşılmaktadır. Ancak yeni dönemde düşük petrol fiyatları ve IMF telkinleri doğrultusunda bu durum değişmektedir. Yeni hükümetin makroekonomik istikrar hedefleri çerçevesinde elektrik başta olmak üzere kamu hizmetlerindeki sübvansiyonların kaldırılması ve vergi oranlarının yükseltilmesi gündemdedir.

Vergi alanındaki en önemli reform olan, mahsup imkanı olmayan ve birikimli, şelale tipi (Cascade) bir vergi olan %10 oranlı tüketim vergisi yerine bu yıl Temmuz ayında %14 oranlı Katma Değer Vergisinin (KDV) ilk etapta 300 büyük mükellef için zorunlu olarak yürürlüğe girecek olmasıdır. Diğer mükelleflerin ise 2 yıl içerisinde KDV uygulamasına geçmesi öngörülmektedir. Ancak henüz bir hisse senedi piyasası kurulamamış olmasının da en büyük nedenlerinden biri olan Angolalı şirketlerin muhasebe kayıtları ve defter tutma alanındaki teknik kapasite yetersizliklerinin kısa vadede KDV uygulamasında da zorluklara neden olabilmesi ve bürokrasi yaratması riski yüksektir. Buna karşın mali sistemin modernizasyonu ve devlet gelirlerinin artırılması anlamında söz konusu reform önemlidir. Petrol şirketleri, kontratlarına göre değişen farklı vergi uygulamalarına tabidir. Vergi rejimi yerli ve yabancı şirketler arasında ayırım yapmamaktadır. Yeni Özel Yatırım Kanunu kapsamındaki vergi teşvikleri, yatırım bölgesine ve sektörüne göre her yatırımcıya eşit avantajlar sağlamaktadır.

Dünya Bankası verilerine göre Angola'da bir şirketin vergi ödemeleri 31 ödemeden oluşmakta ve 287 saat almakta olup, OECD ortalaması 11 ödeme ve 161 saattir. Her ne kadar son yıllarda ödeme sayısı ve süresi artmış olsa da kurumlar vergisinin geçici (peşin) ödemeleri azaltılarak vergi ödemelerinde ılımlı bir iyileşme sağlanmıştır.

Angola Devletinin uyguladığı güncel vergi ve sosyal güvenlik oranlarına aşağıda yer verilmektedir.

BANKACILIK

Angola'nın bankacılık sektörü, çok fazla sayıda ve zayıf durumda bankalardan oluşmaktadır. Merkez Bankası, son dönemde bankaların birleşmesini teşvik ederek sermaye tabanını güçlendirmeye ve halihazırda toplam kredilerin %26'sına tekabül eden batık kredi portföyünde iyileştirme sağlamaya gayret etmektedir. 2018 yılında bankaların sermaye gereksinimi alt sınırı 2,5 milyar kwanza'dan 7,5 milyar kwanza'ya yükseltilerek bankalara söz konusu sermaye artışı için yılsonuna kadar süre tanınmış,

BANCÁRIO

O setor bancário de Angola é composto por bancos em grande número e condições fracas. O Banco Central se esforça para fortalecer sua base de capital, incentivando a fusão de bancos e melhorando a carteira de crédito submersa, que atualmente corresponde a 26% do total de empréstimos. Em 2018, a exigência de capital dos bancos foi aumentada de 2,5 mil milhões de kwanzas para 7,5 mil milhões de kwanzas e os bancos tiveram tempo até ao final do ano para o mencionado aumento de capital. As licenças do Banco Mais e do Banco Postal, que não atenderam às exigências, foram canceladas em janeiro deste ano.

Dado o facto de apenas 5 dos 29 bancos que operam em Angola controlam atualmente 80% do mercado de crédito, o número de bancos será melhor compreendido. Para além do sistema bancário fraco e dos problemas estruturais, o elevado nível de

	Oran (%) Taxa (%)
Kurumlar Vergisi Imposto Corporativo	30
Gelir Vergisi Imposto de renda	7-17
Tüketim Vergisi Imposto de Consumo	10
Sosyal Güvenlik Primi (toplam) Prêmio da Previdência Social (total)	11
Sosyal Güvenlik Primi (işveren payı) Prêmio da Previdência Social (participação do empregador)	8
Sosyal Güvenlik Primi (çalışan payı) Prêmio de previdência social (participação de empregado)	3

Kaynak: Angola Merkez Bankası (BNA)

Fonte: Banco Central de Angola (BNA)

söz konusu artıştan kötü etkilenecek bankalara ise başka bankalarla birleşme veya satış seçeneklerini değerlendirmeleri tavsiye edilmiştir. Gereksinimi karşılayamayan Banco Mais ve Banco Postal'ın lisansları bu yıl Ocak ayında iptal edilmiştir.

Angola'nın kredi piyasasının %80'ini halihazırda faaliyet gösteren toplam 29 bankadan yalnızca 5'inin kontrol ettiği göz önünde bulundurulduğunda banka sayısının fazlalığı daha iyi anlaşılacaktır. Zayıf bankacılık sistemi ve yapısal sorunlar yanında yüksek yolsuzluk ve mali suç düzeyi, likiditenin petrol gelirlerine bağımlılığı da bankacılık sektörünün diğer temel sorunlarını oluşturmaktadır. Varlık kalitesi çok düşük olan bankacılık sektörünün batık kredi oranı, 2013-2017 dönemindeki ortalama %13'ten 2018 yılı Kasım ayında %26,7'ye kadar yükselmiştir.

Bu yıl, Ocak ayındaki faiz indiriminin de etkisiyle kredi büyümesinin sürmesi beklenmektedir. Enflasyonun kontrol altında tutulabilmesi varsayımı altında artan kredi talebini karşılayarak ekonomik faaliyetleri desteklemek adına yeni faiz indirimleri gündeme gelebilecektir.

GIDA TARIM HAYVANCILIK VE BALIKÇILIK

Angola'da gıda ve içecek satışlarının, orta vadede yükselen petrol fiyatları ve artan üretimin yardımıyla ekonomide beklenen toparlanmayla birlikte hızlanması beklenmektedir. Kwanza'nın sert devalüasyonundan kaynaklanan enflasyon, satın alma gücünü etkilemektedir. Ancak orta vadede enflasyonist baskının

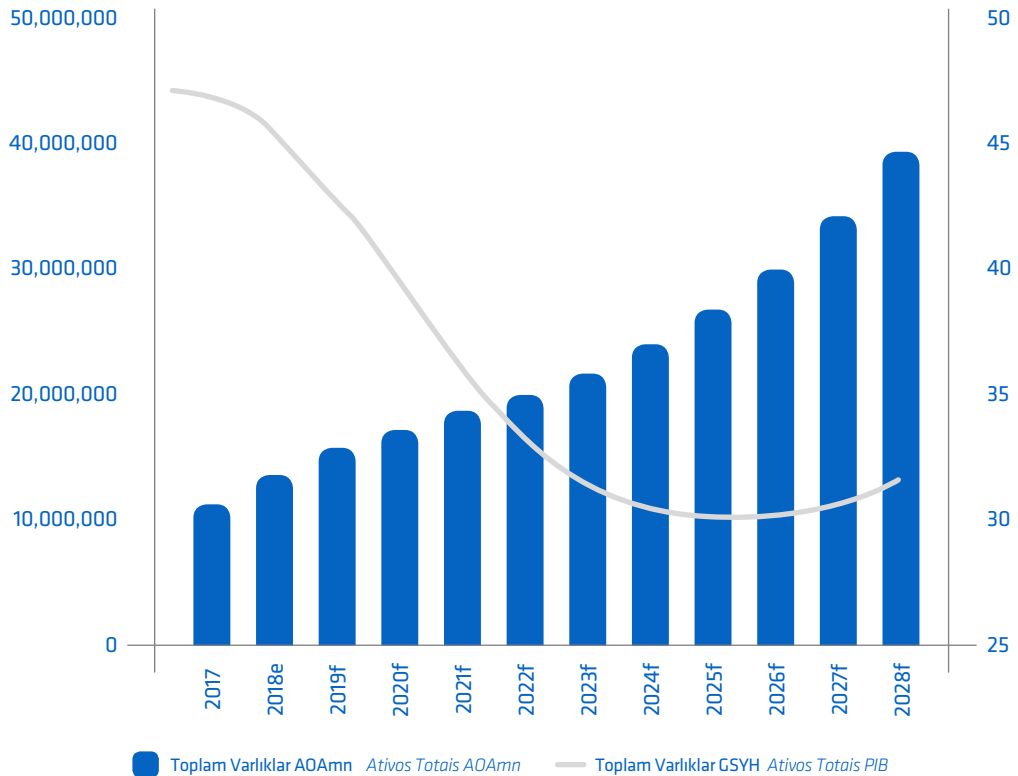
corrupção e criminalidade financeira e a dependência da liquidez das receitas do petróleo constituem os outros principais problemas do setor bancário. O índice de crédito de ativos do setor bancário, que tem uma qualidade de ativos muito baixa, aumentou de uma média de 13% no período 2013-2017 para 26,7% em novembro de 2018.

Este ano, o crescimento do crédito deverá continuar devido ao efeito do corte da taxa em janeiro. Novos cortes nas taxas de juros podem ser introduzidos para apoiar as atividades económicas, atendendo à crescente demanda por crédito, sob a suposição de que a inflação pode ser mantida sob controle.

PECUÁRIA AGRÍCOLA ALIMENTAR E PESCA

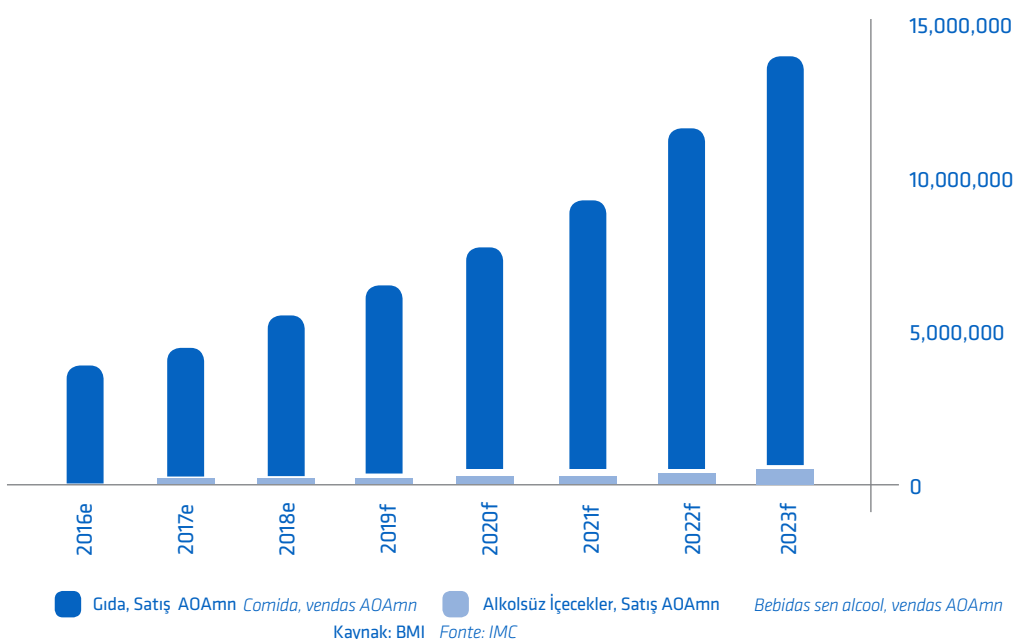
Em Angola, espera-se que as vendas de alimentos e bebidas se acelerem com a esperada recuperação da economia com a ajuda do aumento dos preços do petróleo e aumento da produção no médio prazo. A inflação causada pela forte desvalorização do Kwanza afeta o poder de compra. No entanto, espera-se que a pressão inflacionária se alivie no médio prazo. Espera-se que os consumidores Angolanos continuem a concentrar-se em opções acessíveis de alimentos e bebidas a curto e médio prazo. No entanto, a longo prazo, uma demanda mais diversificada pode surgir com o aumento do nível de renda.

Em Angola, as vendas de alimentos deverão crescer 18,5% ano-a-ano em 2019, como reflexo da recuper-

hafiflemesi beklenmektedir. Angolalı tüketicilerin, kısa-orta vadede uygun fiyatlı gıda ve içecek seçeneklerine yönelmeye devam etmesi beklenmektedir. Ancak uzun vadede gelir düzeyinde yükselmeye birlikte daha çeşitli bir talep oluşabilecektir. Angola'da gıda satışlarının, petrol sektöründeki kademeli toparlanmanın bir yansıması olarak 2019'da yıllık %18,5 büyümesi, 2019-2023 yılları arasında %16,3 yıllık bileşik büyüme oranının yakalanması öngörülmektedir. Halihazırda düşük gelir düzeyi dolayısıyla ekmek, pirinç ve tahıllardan oluşan temel gıda maddelerinin, 2019 yılında 1 trilyon 460 milyar kwanza ile en büyük

açık gradual do setor petrolífero e uma taxa de crescimento anual composta de 16,3% entre 2019-2023. Devido ao atual nível de rendimento baixo, espera-se que os alimentos básicos constituídos por pão, arroz e cereais constituam o maior subsegmento com 1 bilhão de 460 mil milhões de kwanzas em 2019. Segundo estimativas, as bebidas alcoólicas atingirão 352 mil milhões de kwanzas em moeda local em 2019, com uma taxa de crescimento anual de 19,3% e no período de 2019-2023 atingirão 767 mil milhões de kwanzas, com um crescimento de 21%. No segmento de bebidas alcoólicas, a cerveja atingirá um volume de vendas de 1 bilhão e 335 milhões de litros até 2023 e alcançará uma taxa

alt segmenti oluşturması beklenmektedir. Alkollü içecekler, tahminlere göre 2019 yılında yerel para biriminde yıllık %19,3 büyümeyle 352 milyar kwanzaya, 2019-2023 dönemindeyse yıllık %21 büyümeyle 767 milyar kwanzaya ulaşacaktır. Alkollü içecekler segmentinde bira, 2023 itibarıyla 1 milyar 335 milyon litre satış miktarına ulaşarak %3,4 yıllık bileşik büyüme oranını yakalayacaktır. Angola bira sektörü, pazar payı için rekabet halindeki aktörler sayesinde nispeten gelişmiş durumdadır.

Angola'nın et, süt ve yumurta üretimi ile üretimin iç piyasayı karşılama oranlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Halihazırda yıllık 300.000 ton sığır eti ithal eden Angola'da Tarım ve Sanayi Bakanlıklarının çiftçi ve hayvancılardan ürünlerini doğrudan işleme şirketlerine satmalarını öngören stratejisi yürürlükte olup, Benguela, Zaire ve Malanje vilayetlerinde et işleme tesisleri inşa edilmiş ve yeni tesisler planlanmaktadır. Bu sayede ürünlerin pazara ulaşmadan çürümeye engel olunması hedeflenmektedir.

de crescimento composto de 3,4%. A indústria cervejeira angolana está relativamente avançada graças aos atores competitivos por sua participação de mercado. A tabela seguinte apresenta as taxas de produção de Angola para a produção de carne, leite e ovos e mercado interno.

Em Angola, que atualmente importa 300 mil toneladas de carne bovina por ano, a estratégia do Ministério da Agricultura e Indústria para vender os produtos dos agricultores e pecuaristas diretamente às empresas processadoras está em vigor, foram construídas instalações de produção de carne em cidades Benguela, Zaire e Malanje e estão planejando novas instalações. Desta forma, visa evitar que os produtos se decomponham antes de chegarem ao mercado.

Angola, que tem potencial para se tornar uma potência regional no campo da produção de carne como concorrente da vizinha Namíbia e África do Sul com grandes terras favoráveis e boas chuvas, devido à falta de conhecimento técnico na área da pecuária, falta de infraestruturas devido à falta de más estradas e unidades frigoríficas o crescimento do setor é limitado.

	2016-2017 Üretim Miktarı (ton) 2016-2017 Quantidade de Produção (tonelada)	2017-2018 Üretim Miktarı (ton) 2017-2018 Quantidade de Produção (tonelada)	Yıllık Değişim (%) Variação Anual (%)	2017-2018 Üretim Hedefi (ton) Meta de Produção 2017-2018 (tonelada)	2017-2018 Hedefini Karşılama Oranı (%) Proporção do objetivo de 2017-2018 (%)
ET ÜRETİMİ PRODUÇÃO DE CARNE	166.931	166.538	-0,2	280.835	59,2
Büyükbaş Gado	21.934	22.161	1	66.362	33,4
Küçükbaş Ovelha	118.089	117.185	-0,8	171.582	68,3
Kanatlı Alado	26.908	27.192	1,1	42.890	63,4
HAYVANSAL ÜRÜNLER PRODUTOS ANIMAIS					
Yumurta (bin) Ovos (mil)	961.450	1.119.058	16,4	767.000	145,9
Süt (bin litre) Leite (mil litros)	3.259	3.575	9,7	5.200	68,8

Kaynak: Angola Tarım ve Orman Bakanlığı 2017-2018 Raporu | Fonte: Relatório do Ministério da Agricultura e Florestas de Angola 2017-2018

Geniş elverişli arazileri ve iyi yağmur almasıyla komşu Namibya ve Güney Afrika'ya rakip olarak et üretimi alanında bölgesel bir güç olma potansiyeli taşıyan Angolada, besicilik alanında teknik bilgi eksikliği, kötü yollar ve soğuk hava üniteleri eksikliğinden kaynaklı altyapı yetersizliği ve zayıf tedarik zincirleri nedeniyle sektörün büyümesi sınırlanmaktadır.

Söz konusu yeni yatırımlar ve projelere rağmen, elektrige sınırlı ulaşım ve zayıf tedarik zincirleri gibi etkenlerle tarım ve hayvancılık sektörü büyümesinin kısa vadede sınırlı kalmaya devam etmesi beklenmektedir. 2019-2022 yılları arasında sektörün yıllık %2,3 büyümesi öngörülmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığının et ve hayvansal ürünler üretimine ilişkin 2018-2022 projeksiyonuna aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre toplam 124.700.000 hektar yüzölçümüne sahip Angola'nın tahminen 35 milyon hektar ekilebilir arazisi mevcut olup, bu miktarın yalnızca 5.673.259 hektarında halihazırda tarım yapılmaktadır.

Söz konusu aktif tarım arazilerininin 5.192.012 hektara karşılık gelen %92'lik kısmı aile çiftçiliğiyle ekilmekte

Apesar desses novos investimentos e projetos, espera-se que o crescimento do setor agropecuário permaneça limitado no curto prazo, com fatores como acesso limitado à eletricidade e cadeias de fornecimento fracas. O setor está projetado para crescer 2,3% ao ano entre 2019-2022. A projeção 2018-2022 do Ministério da Agricultura e Florestas referente à produção de carne e produtos animais é apresentada na tabela abaixo.

De acordo com os dados do Ministério da Agricultura e Florestas, Angola tem uma área total de 124.700.000 hectares e estima-se que existam 35 milhões de hectares de terra arável.

92% das terras agrícolas ativas correspondentes a 5.192.012 hectares são cultivadas com agricultura familiar e os 8% restantes dos 481.247 hectares são operados por empresas.

59% das terras cultivadas estão localizadas na região central do país, incluindo as províncias de Cuanza Sul, Benguela, Huambo, Bié e Moxico; 24% das terras estão localizados na parte norte da província, que inclui as províncias de Cabinda, Zaire, Uíge, Malanje, Cuanza Norte, Bengo, Luanda, Lunda Sul e Lunda Norte; os restantes 17% estão localizados na região sul da Huíla, Namibe, Cunene e Cuando Cubango.

	2018	2019	2020	2021	2022
Büyükbaş Eti (ton) Gado (toneladas)	66.362	72.335	78.845	85.941	93.676
Küçükbaş Eti (ton) Carne de ovelha (toneladas)	171.582	180.161	189.169	198.627	208.558
Kanatlı Eti (ton) Carne de Aves (toneladas)	42.890	52.560	64.409	78.930	96.724
Yumurta (bin) Leite (mil litros)	767.000	905.060	1.067.970	1.260.205	1.487.042
Süt (bin litre) Ovos (mil)	5.200	6.927	9.228	12.292	16.375

Kaynak: Angola Tarım ve Orman Bakanlığı 2017-2018 Raporu | Fonte: Relatório do Ministério da Agricultura e Florestas de Angola 2017-2018

olup, kalan 481.247 hektara karşılık gelen %8'lik kısım, şirketler tarafından işletilmektedir. Ekili arazinin %59'luk kısmı Cuanza Sul, Benguela, Huambo, Bié ve Moxico vilayetlerini içeren ülkenin orta bölgesinde bulunmakta olup; %24'lük kısmı Cabinda, Zaire, Uíge, Malanje, Cuanza Norte, Bengo, Luanda, Lunda Sul ve Lunda Norte vilayetlerini içeren kuzey bölgesi; kalan %17'lik kısım da Huíla, Namibe, Cunene ve Cuando Cubango vilayetlerini içeren güney bölgesinde bulunmaktadır.

Halihazırda ekilen ürünlerin dağılımına baktığımızda en büyük pay, %54'le tahıllardan oluşmaktadır. %21'lik kısımda kök ve yumrukök sebzeler, %18'lik kısımda baklagiller ve yağlı tohumlar, kalan %7'lik kısmın da %5'inde meyve ve %2'sinde bahçe/bağ ürünleri (horticulture) ekilmektedir. Şirketler tarafından işletilen ticari arazilerde tahılların payı %48'e, kök ve yumrukök sebzelerin payı ise %15'e düşerken; meyve üretiminin payı %13'e, bahçe/bağ ürünlerinin payı ise %6'ya yükselmektedir. 2017-2018 sezonunda üretilen tahılın 2.363.644 tona karşılık gelen %82'lik kısmı aile çiftçiliği ile, 521.584 tona karşılık gelen %18'lik kısmı şirketler tarafından üretilmektedir. Kök ve yumrukök sebzelerde aile çiftçiliği payı 9.948.167 tonla %91 olup, şirketlerin payı 928.688 tonla %9'dur. Baklagiller ve yağlı tohumlarda ise toplam üretimin %90'ını oluşturan 512.306 ton üretim çiftçi aileler, %10'unu oluşturan 58.697 tonluk kısmı ise şirketler tarafından üretilmiştir. Meyvelerde toplam 5.211.596 ton üretimin %67'lik kısmı çiftçi aileler, %33'lük kısmı şirketler tarafından üretilmektedir. Bahçe-bağ ürünlerinde ise toplam 1.900.006 ton üretimin %80'i aile çiftçiliği, %20'si ticari şirket faaliyeti kaynaklıdır.

2016-2017 sezonuna göre üretim artışlarına baktığımızda ise 2017-2018 sezonunda çiftçi ailelerin tahıl üretimi yağışlar ve çiftçilere teknik desteğin yardımıyla %16,7 artmıştır. Şirketlerin üretim artışı ise %13'te kalmıştır. Aile çiftçiliğinden elde edilen 2.363.644 ton tahılın neredeyse tamamını mısır oluşturmakta olup, eser miktarda pirinç, buğday ve yerel tahıllar massango ile massambala da üretilmektedir. Şirketler tarafından gerçekleştirilen

Quando olhamos para a distribuição das culturas atualmente plantadas, a maior parte é composta por cereais com 54%, legumes de raiz e tubérculo com 21%, leguminosas e oleaginosas em 18%, frutas em 5% e frutas / horticultura em 2% são cultivadas em 7%. Enquanto a participação dos cereais nas terras comerciais operadas pelas empresas diminuiu para 48% e a participação dos legumes de raiz e de tubérculo diminuiu para 15%; a quota de produção de frutos aumentou para 13% e a parte de produtos de jardim / vinhedo aumentou para 6%. Do grão produzido na safra 2017-2018, 82% correspondem a 2.363.644 toneladas produzidas pela agricultura familiar e 18% do cereal correspondente a 521.584 toneladas são produzidas pelas empresas. A participação da agricultura familiar em legumes de raiz e tubérculo é de 91%, com 9.948.167 toneladas, e a participação das empresas é de 9%, com 928.688 toneladas. Nas leguminosas e oleaginosas, 512.306 toneladas de produção constituem 90% da produção total, enquanto os 10% restantes das 58.697 toneladas são produzidos pelas empresas. 67% da produção total de 5.211.596 toneladas de frutas é feita por famílias de agricultores e 33% é produzida por empresas. Nos produtos de vinhas de jardim, 80% da produção total de 1.900.006 toneladas é causada pela agricultura familiar e 20% pela atividade das empresas comerciais. Quando olhamos para o aumento da produção na temporada 2016-2017, a produção de grãos das famílias de agricultores aumentou 16,7% na temporada 2017-2018, com a ajuda das chuvas e apoio técnico aos agricultores. O crescimento da produção das empresas permaneceu em 13%. 2.363.644 toneladas de grãos obtidos da agricultura familiar compõem quase todo o milho, e a quantidade de arroz, trigo e grãos locais são produzidos em Massango e Massambala. O milho constitui 95% da produção de grãos realizada pelas empresas.

Quando olhamos para a comparação da eficiência na produção de grãos, estima-se que as empresas adquiriram 2.428 kg por hectare. 884 kg por hectare obtido por famílias de agricultores. 2,75 vezes mais que o produto. A área plantada pelas empresas não mudou de acordo com o ano anterior e o aumento de 13% na produção foi alcançado pelo aumento da produtividade.

tahıl üretiminin de %95'ini mısır oluşturmaktadır. Tahıl üretiminde verimlilik karşılaştırmasına baktığımızda ise şirketlerin hektar başına elde ettiği 2.428 kg. ürün, çiftçi aileler tarafından elde edilen hektar başına 884 kg. üründen 2,75 kat daha fazladır. Şirketler tarafından ekilen alan bir önceki yıla göre değişmemiş olup, %13'lük üretim artışı tamamen verimlilik artışından elde edilmiştir.

Kök ve yumrukkök sebzelerde toplam üretim artışı, bir önceki sezona göre 392.898 tonla %3,7'de kalmıştır. Bahse konu alt segmentte aile çiftçiliğinden elde edilen ürün miktarı, bir önceki sezona göre %4,2 artışla 9.948.167 ton olarak gerçekleşmiştir. Şirketlerin üretimi ise bir önceki sezona göre %1 azalarak 928.689 tonda kalmıştır. Alt segmentin %80'ini oluşturan toplam manyok üretimi %5 artış sergilerken, %16'sını oluşturan tatlı patates üretim miktarında bir değişim olmamış, %4'ünü oluşturan patates üretimi ise %1 azalmıştır.

Baklagiller ve yağlı tohumlarda toplam üretim, bir önceki sezona göre %0,7 artarak 571.002 ton olarak gerçekleşmiştir. Bahse konu alt segmentte aile çiftçiliğinden elde edilen ürün miktarı bir önceki sezona göre %0,6 artarken şirketlerin üretim miktarı %1 azalmıştır. Üretilen ürünlere baktığımızda ise çiftçi ailelerin üretiminin %56'sını fasulye, %39'unu fındık, %5'ini de soya fasulyesi oluşturmaktadır. Şirketlerin üretiminin %63'ü fasulye, %20'si fındık ve kalan %17'si soya fasulyesinden ibarettir. Görüldüğü üzere çiftçilerin fındık üretimi şirketlerin yaklaşık 2 katına ulaşırken, şirketler tarafından üretilen soya fasulyesi çiftçi ailelerin üretiminin 3 katından fazladır.

Baklagil ve yağlı tohum üretimindeki verimlilik karşılaştırmasında ise şirketlerin üretimi aile çiftçiliğine göre fasulyede 1,4 kat, fındıkta 1,2 kat daha verimli iken; çiftçi ailelerin soya fasulyesi üretimi şirketlerin üretimine göre %25 daha verimlidir.

Meyve üretiminde toplam üretim artışı bir önceki sezona göre %1,4 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu alt segmentte aile çiftçiliğinin üretimi bir önceki sezona göre %2,9 artış sergilerken, şirketlerin üretimi %1,6 düşmüştür. Çiftçi aileler tarafından üretilen ürünün %74'ünü muz, %11'ini ananas, %9'unu narenciye, kalanını ise mango ve avokado oluşturmaktadır. Şirketlerin üretiminde ise söz konusu ürünlerin payları sırasıyla %79, %10 ve %6'dır. Meyve üretimindeki verimlilik farklarına baktığımızda aile çiftçiliğine göre şirketlerin üretimi muzda 1,3 kat, narenciyede 1,7 kat, mangoda 2 kat, ananasta 1,5 kat, avokadoda ise 2,2 kat daha verimlidir.

Son olarak bahçe-bağ ürünlerinde toplam üretim artışı, domatesteki haşerat sorunundan dolayı bir önceki sezona göre %0,1'de kalmıştır. Söz konusu dönemde aile çiftçiliğinin üretimi %1,6 azalmış olup, şirketlerin üretimi %7,2 artmıştır. Toplam bahçe-bağ ürünleri üretiminin %80'ini gerçekleştiren çiftçi ailelerin üretiminde %32'lik payla soğan ilk sırada gelmekte olup; %27'sini domates, kalan payı ise lahanaya, havuç, sarımsak ve diğerleri oluş-

O aumento total na produção de legumes de raiz e tubérculo permaneceu em 3,7%, com 392.898 toneladas em relação à safra anterior. A quantidade de produtos obtidos da agricultura familiar no segmento inferior foi realizada em 9.948.167 toneladas, com aumento de 4,2% em relação à safra anterior. A produção das empresas diminuiu 1% em relação à temporada anterior e permaneceu em 928.689 toneladas. A produção total de mandioca, que representou 80% do segmento inferior, aumentou 5%, enquanto não houve alteração na produção de batata-doce, que representou 16%, enquanto a produção de batata foi de 4%.

A produção total de leguminosas e oleaginosas aumentou 0,7% em relação à safra anterior e atingiu 571.002 toneladas. A quantidade de produtos obtidos da agricultura familiar no segmento baixo aumentou 0,6% em relação à safra anterior, enquanto o volume de produção das empresas diminuiu 1%. Quando olhamos para os produtos produzidos das famílias dos agricultores 56% são feitos de feijão, 39% são amendoim e 5% são soja. 63% da produção da empresa é feijão, 20% é amendoim e os 17% restantes são soja. Como pode ser visto, a produção de amendoim pelos agricultores é cerca de duas vezes maior, enquanto a soja produzida pelas empresas é mais de três vezes a produção das famílias de agricultores.

Na comparação da produtividade na produção de leguminosas e oleaginosas, a produção das empresas é 1,4 vezes maior no feijão do que na agricultura familiar e 1,2 vezes no amendoim; A produção de soja das famílias de agricultores é 25% mais eficiente que a produção de empresas.

O aumento da produção total na produção de frutas foi de 1,4% em relação à safra anterior. A produção da agricultura familiar nesse sub-segmento aumentou 2,9% em relação à safra anterior, enquanto a produção das empresas diminuiu 1,6%. 74% do produto produzido pelas famílias de agricultores é banana, 11% é abacaxi, 9% é cítrico, o resto é manga e abacate. Na produção de empresas, as ações desses produtos respectivamente são de 79%, 10% e 6%. Quando olhamos para as diferenças de produtividade na produção de frutas, a produção das empresas segundo a agricultura familiar é de 1,3 vezes, em citros 1,7 vezes, na manga 2 vezes, no abacaxi 1,5 vezes e no abacate 2,2 vezes mais eficiente.

Por fim, o aumento total da produção nos produtos de vinhas de jardim foi de 0,1% em comparação com a temporada anterior, devido ao problema de pragas no tomate. No referido período, a produção da agricultura familiar recuou 1,6% e a produção das empresas cresceu 7,2%. Na produção de famílias de agricultores, que respondem por 80% da produção total de produtos de jardinagem, a cebola vem em primeiro lugar, com uma participação de 32%. 27% dos tomates, enquanto a parte restante é repolho, cenoura, alho e outros. Na produção de empresas, o tomate vem em primeiro lugar com uma participação de 35%, enquanto a participação de cebola é de 26%, enquanto o restante é composto por repolho, cenoura, alho e outros. Em termos de eficiência, não há diferença significativa em favor de outras empresas além das cenouras nesse sub-segmento.

turmaktadır. Şirketlerin üretiminde ise ilk sırada %35'lik payla domates gelirken, soğanın payı %26 olup, kalan pay lahanaya, havuç, sarımsak ve diğerlerinden oluşmaktadır. Verimlilik bakımından bahse konu alt segmentte havuç haricinde şirketler lehine önemli bir fark bulunmamaktadır.

Bölge ülkeleri arasında en büyük mısır pazarına sahip Angola'da mısır tüketiminin 2019-2023 döneminde %8,5 büyümeyle 2,8 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Mısır üretiminde ise son yıllardaki hızlı büyümenin ardından 2018-2019 döneminde üretimin daralması, 2019-2020 döneminde de daralmanın hızlanarak devam etmesi öngörülmektedir. 2020 sonrasında ise üretimin dengelenmesi ve 2019-2023 dönemi genelinde %8,7 küçülerek 1,6 milyon tona düşmesi beklenmektedir.

Şeker üretiminde kendine yeterliği sağlamaya giderek yaklaşan Angola'nın buna karşın 2023 yılına kadar şekerde net ithalatçı olarak kalmaya devam etmesi öngörülmektedir. Zambiyadan şeker ithalatına bağımlılığını giderek azaltması beklenen Angola'nın 2019-2023 döneminde şeker üretimini %21,8 artırarak 193.000 tona ulaştırması öngörülmektedir.

Afrika'nın en zengin kıyılarına sahip olan Angola'da soğuk Benguela akıntısı sayesinde uskumru, sardalya, ton balığı ve kabuklular başta olmak üzere balıkçılık için çok zengin kaynaklar mevcuttur. Balıkçılık sektörü, Angola ekonomisi içerisinde petrol ve elmadan sonra üçüncü önemli sektörü oluşturmaktadır. Yıllık üretim 300.000 ton civarındadır. Bu miktarın yaklaşık yarısını dahili gıda arzı bakımından büyük önem taşıyan küçük balıklar oluşturmaktadır.

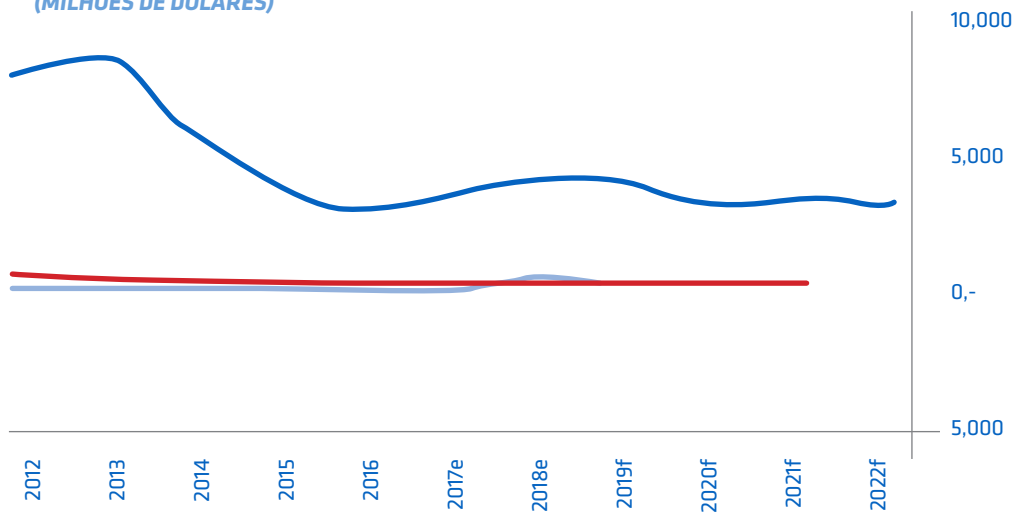
O consumo de milho em Angola, que possui o maior mercado de milho da região, deverá atingir 2,8 milhões de toneladas em 2019-2023, com crescimento de 8,5%. Na produção egípcia, após o rápido crescimento nos últimos anos, prevê-se que a produção encolha no período de 2018-2019, e a contração continuará no período de 2019-2020. Após 2020, espera-se que a produção diminua e diminua 8,7% no período de 2019-2023 e diminua para 1,6 milhão de toneladas.

Angola, que está se aproximando da auto-suficiência na produção de açúcar, deverá permanecer como importador líquido de açúcar até 2023. Espera-se que Angola, que deverá diminuir sua dependência das importações de açúcar da Zâmbia, aumente sua produção em 21,8% para 193.000 toneladas durante 2019-2023.

Angola, que possui as costas mais ricas da África, possui recursos ricos para a pesca, principalmente cavala, sardinha, atum e crustáceos, graças ao fluxo frio de Benguela. O sector das pescas é o terceiro sector importante na economia de Angola depois do petróleo e do diamante. A produção anual é de cerca de 300.000 toneladas. Cerca de metade deste montante é composto por pequenos peixes que são de grande importância em termos de abastecimento interno de alimentos.

70% da produção total de peixe é obtida pela pesca no mar aberto. 57% da pesca marítima é realizada por pescadores de grande e médio porte. A pesca marítima é levada a cabo nas províncias do Namibe e Benguela, especialmente aquelas que beneficiam do fluxo de Benguela. Produtos obtidos pela pesca marítima: pequenos peixes marinhos (principalmente sardinela e carapau), crustáceos (camarão e caranguejo do mar profundo),

GÜNEYBATI AFRIKA TARIM-HAYVANCILIK PİYASA DEĞERİ (2012-2022) (MİLYON DOLAR) VALOR DO MERCADO AGRÍCOLA-PECUÁRIO DO SUDOESTE AFRICANO (2012-2022) (MILHÕES DE DÓLARES)

— Angola - Agribusiness Market Value, USDmn Ativos Totais AOAmn
— Botswana - Agribusiness Market Value, USDmn Ativos Totais AOAmn
— Namibia - Agribusiness Market Value, USDmn Ativos Totais AOAmn

Kaynak: BMI Fonte: IMC

Toplam balık üretiminin %70'i açık denizde gerçekleştirilen balıkçılık yoluyla elde edilmektedir. Denizdeki balıkçılığın da %57'si büyük ve orta ölçekli, kalanı ise küçük ölçekli balıkçılar tarafından gerçekleştirilmektedir. Deniz balıkçılığı, özellikle Benguela akıntısından faydalanan Namibe ve Benguela vilayetlerinde icra edilmektedir. Deniz balıkçılığı yoluyla elde edilen ürünler: küçük deniz balıkları (çoğunlukla sardinella ve at uskumrusu) kabuklular (derin deniz karidesi ve yengeç) yüzgeçli deniz balıkları (özellikle çipura, işkine, orfoz, çitçitli, imparator) ve göçmen ton balığı ile ton balığına benzeyen türler (kılıç balığı, sarıyüzgeç köpekbalığı, büyük gözlü ve beyaz ton balığı) kafadan bacaklılar ve yumuşakçalar (kalamar, ahtapot ve iki kabuklular) şeklinde sıralanabilir.

Deniz balıkçılığında 120.000, iç sularda yapılan balıkçılıkta 30.000 olmak üzere 150.000'den fazla kişinin doğrudan veya dolaylı olarak balıkçılık sektöründe istihdam edildiği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte sahil şeridinde yaşayan nüfusun önemli bir kısmının kendi hesaplarına küçük esnaf şeklinde balıkçılık yaparak geçimlerini sağladıkları da dikkate alınmalıdır. Kişi başına balık tüketimi 15 kilo civarındadır ve bu rakam protein alımının dörtte birini oluşturmaktadır. Elde edilen ürünün %90'ı iç piyasada tüketilmektedir. Ürünün %85'i taze veya dondurulmuş balık olarak tüketilmekte, kalan kısmı ise tuzlama veya kurutma yoluyla işlem görmektedir. Denizden elde edilen taze balığın ülke içine dağıtılmasına yönelik bir dağıtım ağı bulunmamaktadır.

Pamuk tarımı alanında 1975 yılında bağımsızlığı kazanmasının öncesinde yıllık 30 milyon tondan fazla üretimiyle dünyanın önemli üreticilerinden biri olan Angola'nın pamuk endüstrisi, 1975-2002 yılları arasındaki iç savaşta ağır hasar görerek üretim miktarı bazı yıllarda 870 tona kadar düşmüştür.

2013 yılında hükümet, tekstil sektörünü canlandırma politikasının parçası olarak Cuanza Sul vilayetinde 74.000 hektar araziye kısmen Güney Kore tarafından fonlanan orta-uzun vadeli bir projeye pamuk tarımına tahsis etmiştir. Tarım Bakanlığı projeden %40'ı küçük arazilerden, kalanı ise büyük ticari planasyonlardan olmak üzere yıllık 100.000 ton ürün hedeflemiştir. Ancak 2017-2018 sezonunda bir kısmı başta Güney Kore, Çin ve Japonya olmak üzere Asya devletleri menşeli toplam 3 milyon dolar yatırımla ekilen 30 ton tohum sonucu Cuanza Sul ve Malanje vilayetlerinde 1.500 ton pamuk elde edilebilmiştir. Bunların yanında Malanje vilayetindeki Capanda Tarım Sanayi Bölgesinde 10.000 hektar araziye Japon menşeli bir pamuk yatırımı, ayrıca Cuanza Sul vilayetinde Angola ve Güney Kore hükümetlerince finanse edilen 67 milyon dolar değerinde bir başka pamuk yatırımının olduğu bilgisi alınmıştır.

Güney Afrika bölgesi ülkeleri Lesoto, Zambiya ve Svaziland başta olmak üzere halihazırda tekstilde Asya ülkeleriyle rekabette zorlanırken, Angola'nın kötü yollar, niteliksiz işgücü ve elektriğe ulaşım güçlükleri nedeniyle diğer ülkelere göre de daha yüksek olan üre-

peixes (principalmente goraz, peixe-ósseo, garoupa, pargo, imperador) e atum migratório e espécies semelhantes ao atum (Espadarte, tubarões de cara amarela, peixes de olhos grandes e atum branco), cefalópodes e moluscos (lula, polvo e crustáceos).

Estima-se que mais de 150.000 pessoas, incluindo 120.000 em pesca marítima e 30.000 em águas interiores, estejam empregadas direta ou indiretamente no setor pesqueiro. No entanto, deve-se levar em consideração que uma parcela significativa da população que vive na linha costeira fornece seu sustento pescando na forma de pequenos artesanos. O consumo de peixe per capita é de cerca de 15 quilos e este é um quarto da ingestão de proteínas. 90% do produto é consumido no mercado interno. 85% do produto é consumido como peixe fresco ou congelado, sendo o restante processado por salga ou secagem. Não há rede de distribuição para distribuir peixe fresco do mar para o país.

A indústria algodoeira de Angola, que é um dos produtores mais importantes do mundo com uma produção anual de mais de 30 milhões de toneladas no cultivo de algodão em 1975, foi severamente danificada na guerra civil entre 1975 e 2002 e sua produção diminuiu para 870 toneladas em alguns anos.

Em 2013, o governo alocou 74.000 hectares de terra na província de Cuanza Sul como parte de sua política de estimular o setor têxtil, em parte com um projeto de médio a longo prazo financiado pela Coreia do Sul. O Ministério da Agricultura destinou 100.000 toneladas de produtos por ano, dos quais 40% são de pequenas terras e o restante de grandes plantações comerciais. No entanto, na temporada 2017-2018, 1.500 toneladas de algodão foram obtidas nas províncias de Cuanza Sul e Malanje como resultado de 30 toneladas de sementes plantadas com cerca de US \$ 3 milhões de investimentos originários de países asiáticos, alguns da Coreia do Sul, China e Japão. Além disso, aprendeu-se que há um investimento japonês de algodão em 10.000 hectares de terra na Zona Industrial Agrícola de Capanda, na província de Malanje, e outro investimento de algodão no valor de \$ 67 milhões na província de Cuanza Sul financiado pelos governos de Angola e Coreia do Sul.

Enquanto a região da África do Sul já está lutando com os países asiáticos, especialmente no Lesoto, Zâmbia e Suazilândia, o custo de produção é maior do que outros países por causa das estradas pobres de Angola, mão de obra não qualificada e as dificuldades de acesso à eletricidade.

Em fevereiro, foi anunciado pelo Ministro da Agricultura e Florestas de Nhunga que nos próximos meses, 45% dos combustíveis utilizados na agricultura serão subsidiados para reduzir os custos no setor agrícola. No entanto, antes da implementação, uma estratégia está sendo desenvolvida para evitar o possível contrabando de combustível.

Um novo Programa Comercial de Desenvolvimento Agrícola (PDO) foi anunciado em dezembro de 2018,

tim maliyeti sektörün gelişimi önünde önemli engel oluşturmaktadır.

Şubat ayında Tarım ve Orman Bakanı Nhunga tarafından tarım sektöründe maliyetleri düşürmek adına önümüzdeki aylarda tarımda kullanılan yakıtların %45 oranında sübvansiyon edileceği açıklanmış olup, uygulamaya yakıt giderlerinin %20-25, gübre giderlerinin ise %15-25 oranında düşürülmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Ancak uygulamaya geçmeden önce muhtemel yakıt kaçakçılığını önlemek üzere bir strateji üzerinde çalışılmaktadır.

2018 yılı Aralık ayında ülke yeni bir Ticari Tarım Kalkınma Programı (Projecto de Desenvolvimento da Agricultura Comercial (PDAC) açıklanmış olup, programa tahsis edilen toplam 230 milyon dolarlık fonun 130 milyon doları Dünya Bankasından, 100 milyon doları ise Fransız Kalkınma Ajansı (Agence Française de Développement - AFD) tarafından karşılanmaktadır. Program, 2024'e kadar 8 vilayette uygulanacak olup, tarım endüstrisi için depolama ve işleme yönelik tesisler ve altyapı yanında ciroları artırmak için teknik eğitime odaklanacaktır.

Tarım sektörünü canlandırma taahhüdü doğrultusunda hükümet, 2019 bütçesinde tarım harcamalarının payını 5 kat artırmıştır. Ancak ayrılan tutar, halen harcamaların ancak %1,6'sına karşılık gelebilmektedir. PDAC ile birlikte tarım sektörüne yönelik artan kamu harcamalarının, sektörün sorunlarından bazılarında iyileştirme sağlaması beklenmektedir.

Ayrıca PDAC'nin Dünya Bankası gözetiminde uygulanacak olması da Programın etkinliği bakımından olumludur. Ancak yine de PDAC'nin sektör genelinde etkisinin sınırlı kalması öngörülmektedir. Zira Program yalnızca büyük ticari tarıma yöneliktir, ancak Angola'daki bahse konu büyük plantasyonlar halihazırda nispeten etkin faaliyet gösterebilmektedir. Angola'nın tarım çıktısının %80'i ise, çiftçi ailelerin ve küçük firmaların kendi geçimini sağladığı küçük tarlalardan elde edilmektedir. Sektörün iş ortamını iyileştirmeye yönelik girişimlere karşın, ağır bürokrasi, yetersiz beşeri sermaye, zayıf mevzuat ve halen devam eden yolsuzluk gibi sorunlarla mücadeleye yönelik daha kapsamlı çabalara ihtiyaç bulunduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla büyük ticari tarım yatırımları için verimliliği artırabilmekle birlikte PDAC'nin yukarıda yer verilen sorunlar ve kurumsal zayıflıkların tarım sektörü büyümesine güçlü bir katkı yapamayacağı ve sektör genelinde büyümenin baskılanmaya devam edeceği öngörülmektedir.

ENERJİ

Angola'nın tahmin edilen elektriğe erişim oranı %40'ın altında olup, bu durum enerji sektörüne yönelik yatırımlar için pazar oluşturmaktadır. Halkın büyük çoğunluğu dizel yakıtlı jeneratörlerden elektrik ihtiyacını karşılamaktadır. Halkın piyasa fiyatından elektrik almak için ekonomik gücü sınırlıdır. Devlet tarafından elektrik arzı sübvansiyonlu fiyatlarla sağlanmakta olup, IMF ile üzerinde anlaşılan reform

com um total de US \$ 230 milhões destinados ao programa, 130 US \$ de Banco Mundial, 100 US \$ de Agencia de Desenvolvimento de França (AFD). O programa será implementado em 8 províncias até 2024 e se concentrará em treinamento técnico para aumentar o volume de negócios, além de instalações e infraestrutura para armazenamento e processamento para a indústria agrícola.

Em linha com seu compromisso de revitalizar o setor agrícola, o governo aumentou em 5 vezes sua participação nos gastos agrícolas no orçamento de 2019. No entanto, o montante ainda pode ser igual a 1,6% das despesas. O aumento dos gastos públicos no setor agrícola com o PDAC deverá melhorar alguns dos problemas do setor.

A implementação do PDAC sob a supervisão do Banco Mundial também é positiva para a eficácia do Programa. No entanto, prevê-se que o impacto do PDAC no setor seja limitado. O programa é apenas para agricultura comercial de grande porte, mas as grandes plantações em Angola já são relativamente ativas. 80% da produção agrícola de Angola é derivada de pequenas explorações agrícolas onde as famílias de agricultores e as pequenas empresas ganham a vida. Apesar dos esforços para melhorar o ambiente de negócios do setor, considera-se que são necessários esforços mais amplos para lidar com problemas como burocracia pesada, capital humano inadequado, legislação deficiente e corrupção em andamento. Portanto, embora possa aumentar a eficiência dos grandes investimentos em agricultura comercial, prevê-se que os problemas e as fragilidades institucionais do PDAC não contribuam fortemente para o crescimento do setor agrícola e o crescimento do setor continuará a ser suprimido.

ENERGIA

O acesso estimado de Angola à eletricidade é inferior a 40%, que é o mercado para investimentos no setor de energia. A maioria da população atende a demanda de eletricidade dos geradores de diesel. O poder econômico das pessoas para comprar eletricidade a partir do preço de mercado é limitado. O fornecimento de eletricidade pelo estado é fornecido por preços subsidiados, e esses subsídios são abolidos no âmbito do programa de reformas acordado com o FMI.

As reservas de gás natural do país possibilitam a produção de energia térmica. Além disso, as ricas reservas de petróleo permitem a produção de energia movida a gasolina.

Atualmente, a infraestrutura de distribuição de eletricidade de Angola não está integrada e está dividida em 5, Norte, Sul, Central, Leste e Cabinda. Há também usinas isoladas e linhas de distribuição que ainda não foram incluídas nas redes regionais.

Está atualmente em vigor o projeto da central elétrica a gás natural com capacidade de 750 MW, que está prestes a ser concluído na província do Soyo, na província do Zaire, e considera-se que a capacidade de energia térmica desenvolvida contribuirá para a diversificação

**ANGOLA TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ VE
PROJEKSİYONU (TAHMİNLERİ, BEKLENTİLERİ)**

OS PRIMEIROS 10 PRODUTOS DA IMPORTAÇÃO DE PAÍS PARA TURQUIA

YILLAR ANOS	2018	2019	2020	2021	2022
TAHILLAR CEREAIS	3.162.727	3.570.164	4.030.551	4.550.807	5.138.749
Mısır (ton) Milho (toneladas)	3.007.111	3.402.456	3.849.776	4.355.906	4.928.576
Massango (ton) Massango (toneladas)	59.960	65.062	70.598	76.605	83.124
Massambala(ton) Massambal (toneladas)	65.923	69.940	74.200	78.721	83.516
Pirinç(ton) Arroz (toneladas)	29.733	32.707	35.977	39.575	43.533
KÖK VE YUMRUKÖK SEBZELER VEGETAIS DE RAIZ E TUBÉRCULOS	11.488.100	12.429.469	13.495.220	14.707.159	16.091.364
Manyok(ton) Mandioca (toneladas)	8.426.001	8.879.700	9.357.829	9.861.702	10.392.707
Patates(ton) Batatas (toneladas)	683.846	683.959	684.071	684.184	684.296
Tatlı patates(ton) Batata-doce (toneladas)	2.378.253	2.865.810	3.453.320	4.161.273	5.014.360
BAKLAGİLLER VE YAĞLI TOHUMLAR LEGUMINOSAS E SEMENTES OLEOSAS	807.499	895.408	993.164	1.101.901	1.222.890
Fasulye(ton) Feijão (toneladas)	479.444	524.500	573.789	627.711	686.700
Fıstık(ton) Amendoim (toneladas)	308.728	348.542	393.491	444.237	501.527
Soya fasulyesi(ton) Soja (tonelada)	19.326	22.366	25.883	29.953	34.664
MEYVELER FRUTAS	5.962.619	6.393.314	6.857.466	7.357.901	7.897.703
Muz(ton) Bananas (toneladas)	4.444.045	4.720.394	5.013.927	5.325.714	5.656.889
Narenciye(ton) citrinos (toneladas)	471.667	528.494	592.167	663.512	743.453
Mango(ton) Mango (toneladas)	254.251	273.792	294.834	317.494	341.895
Ananas(ton) Abacaxi (toneladas)	715.620	790.210	872.575	963.525	1.063.955
Avokado(ton) Abacate (toneladas)	77.037	80.425	83.963	87.656	91.511
BAHÇE-BAĞ SEBZELERİ VEGETAIS DE JARDIM HORTICULTURA	1.937.852	2.001.269	2.066.855	2.134.688	2.204.849
Sarımsak(ton) Alho (toneladas)	9.895	9.991	10.087	10.184	10.283
Soğan(ton) Cebolas (toneladas)	321.492	334.107	347.218	360.843	375.003
Domates(ton) Tomate (toneladas)	746.713	769.428	792.834	816.952	841.803
Lahana(ton) Couve (toneladas)	392.026	408.198	425.038	442.571	460.829
Havuç(ton) Cenouras (toneladas)	105.393	108.019	110.711	113.469	116.297
Diğerleri(ton) Outros (toneladas)	362.333	371.525	380.968	390.668	400.635

Kaynak: Angola Tarım ve Orman Bakanlığı 2017-2018 Raporu Fonte: Relatório do Ministério da Agricultura e Florestas de Angola 2017-2018

programı kapsamında bu sübvansiyonların kaldırılması söz konusudur.

Ülkenin sahip olduğu doğalgaz rezervleri, termal enerji üretimini de mümkün kılmaktadır. Ayrıca zengin petrol rezervleri, benzin yakıtlı enerji üretimine de imkân sağlamaktadır.

Halihazırda Angola'nın elektrik dağıtım altyapısı bütünsel olmayıp, Kuzey, Güney, Orta, Doğu ve Cabinda ağları olmak üzere 5'e bölünmüş durumdadır. Henüz bölgesel ağlara da dahil olamamış izole santral ve dağıtım hatları da bulunmaktadır.

Zaire vilayetindeki Soyo şehrinde birincisi tamamlanmak üzere olan 750 MW kapasiteli 2 doğalgazlı termik santral projesi halihazırda yürürlükte olup, geliştirilen söz konusu termal enerji kapasitesinin sektörün çeşitlendirilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Yürürlükteki büyük ölçekli hidroenerji santralleriyle enerji arzı önemli ölçüde artırılabilir.

Dönemsel kuraklıkların, Angola'nın enerji üretiminin önemli bir kısmını oluşturan hidroelektrik üretimine zarar verebileceği değerlendirilmektedir.

Angola'nın elektrik tüketimi ve üretim kapasitesi tahminlerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Önümüzdeki 10 yıllık dönemde Laúca ve Caculo Cabaça Hidroelektrik Santrallerinin sırasıyla 2019 ve 2027 yıllarında tamamlanarak üretime başlamasıyla Angola'nın halihazırda ilk sıradaki enerji kaynağı olan hidroelektrik enerjisinin sektördeki dominantlığını daha da artırması beklenmektedir. Soyo şehrindeki bahsi geçen doğalgaz yakıtlı termik santrallerin tamamlanması ve başarılı bir şekilde faaliyete geçmesiyle birlikte termik enerji üretimine de yatırımcı ilgisinin artabileceği de-

do sector. O fornecimento de energia pode ser significativamente aumentado com usinas hidrelétricas de grande escala em vigor.

Secas periódicas são suscetíveis de prejudicar a produção de energia hidroelétrica, que constitui uma parte importante da produção de energia de Angola.

As estimativas de consumo de eletricidade e capacidade de produção de Angola são apresentadas na tabela abaixo.

Com respetivamente a conclusão das Usinas Hidrelétricas de Laúca e Caculo Cabaça em 2019 e 2027, nos próximos 10 anos, espera-se que a energia hidrelétrica, que atualmente é a primeira fonte de energia de Angola, aumente sua dominância no setor. Com a conclusão das centrais térmicas a gás natural mencionadas no Soyo e o bom funcionamento das centrais térmicas, considera-se que o interesse do investidor pode aumentar na produção de energia térmica. Além disso, se forem feitos planos para ligar a rede de distribuição de Angola à rede da SADC, haverá também a possibilidade de exportar mais produção.

Em fevereiro deste ano, a Odebrecht Angola, empreiteira do projeto, anunciou que as duas últimas unidades da mencionada hidrelétrica de Laúca, com capacidade de 2 GW, serão concluídas até o final deste ano e a usina estará em operação.

Em dezembro do ano passado, o governo anunciou um empréstimo de US \$ 1,06 bilhão do UniCredit italiano e do Commerzbank Alemão para a construção de outro grande projeto, o de 2.1 GW Caculo Cabaça. O projeto está previsto para ser concluído em 2026-2027.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Üretim Toplam (TWh) Total de Produção (TWh)	9,5	10,7	11,8	14,3	16,7	16,7	16,9	17,1
Tüketim TWh) Consumo (TWh)	8,4	9,4	10,3	12,3	12,9	13,4	13,7	14,1
Arz Kapasitesi (MW) Capacidade de fornecimento (MW)	2.564,1	3.304,2	4.790,9	5.493,1	5.503,2	5.512,4	5.520,4	5.528,4

Kaynak: BMI Fonte: IMC

ğerlendirilmektedir. Ayrıca Angola'nın dağıtım ağının SADC ağına bağlanmasına yönelik planların hayata geçirilmesi halinde fazla üretimin ihraç edilmesi imkanı da doğacaktır.

Projenin yüklenicisi olan Odebrecht Angola tarafından bu yıl Şubat ayında, 2 GW kapasiteli bahsi geçen Laúca Barajının son iki ünitesinin bu yılsonuna kadar tamamlanarak santralin faaliyete geçeceği açıklanmıştır.

Diğer büyük proje olan 2,1 GW kapasiteli Caculo Cabaça Barajının inşası için de geçtiğimiz yıl Aralık ayında hükümet, İtalyan UniCredit ve Alman Commerzbank'tan 1,06 milyar dolarlık kredi sağlandığını duyur-

A participação do gás natural na produção de energia térmica deverá aumentar de 51% para 66% de 2019 para 2028. Com os projetos de centrais elétricas de gás natural mencionados no Soyo, espera-se que a produção de energia térmica a óleo diminua.

Em Dezembro do ano passado, como parte do plano da Pool de Energia do Sul da África (SAPP), Angola será integrada na linha de energia da SADC em 2021. Este desenvolvimento é importante em termos de não perder o excedente de produção no quadro da previsão de que a oferta de eletricidade deixará a demanda doméstica nos próximos anos.

muştur. Projenin 2026-2027 yıllarında tamamlanması öngörülmektedir.

Termik enerji üretiminde doğalgazın payının 2019'dan 2028'e kadar %51'den %66'ya çıkması beklenmektedir. Bunda bahsi geçen Soyo'daki doğalgazlı termik santral projeleri ile birlikte petrol yakıtlı termik enerji üretiminin de azalacağı beklentisi rol oynamaktadır.

Geçtiğimiz yıl Aralık ayında, Güney Afrika Enerji Havuzu (SAPP) planının bir parçası olarak Angola'nın 2021 yılında SADC elektrik hattına entegre olacağı açıklanmıştır. Önümüzdeki yıllarda elektrik arzının iç talebi geride bırakacağı tahmini çerçevesinde fazla üretimin kaybedilmemesi anlamında bu gelişme önemlidir.

Angola, 18 GW olarak tahmin edilen hidroelektrik potansiyeliyle Afrika'nın bu alandaki en zengin potansiyele sahip ülkelerinden biridir. Enerji Bakanı tarafından belirtildiği üzere 2025'te elektrik ihtiyacını karşılamak için enerji altyapısına 29 milyar dolar harcanması gerekmektedir. Önümüzdeki 10 yılda hükümet, enerji kapasitesini mevcut 4.400 MW'ın iki katından fazla artırarak 5.000 MW daha kapasite eklemeyi planlamaktadır. Bu ek kapasite

Angola é um dos potenciais mais ricos da África nesta área, com seu potencial hidrelétrico estimado em 18 GW. Conforme declarado pelo ministro da Energia, para atender a demanda de eletricidade em 2025, 29 bilhões de dólares devem ser gastos em infraestrutura de energia. Nos próximos 10 anos, o governo planeja adicionar mais de 5.000 MW de capacidade aumentando sua capacidade de energia mais que o dobro dos atuais 4.400 MW. Dois terços dessa capacidade adicional estão previstos para a hidroeletricidade e 20% para o gás natural.

A rede de distribuição de eletricidade necessita de investimento e, devido aos problemas causados pela rede, que não pode ser operada de forma eficaz, os geradores a diesel são preferidos em muitas regiões. No campo, existem muitas regiões sem acesso à eletricidade. Com o corte dos subsídios para abastecer os preços e o efeito da inflação geral, o custo de funcionamento do gerador aumenta tanto para as famílias como para as empresas. Atualmente, muitas empresas preferem usar seus geradores a diesel para suas atividades. O diretor nacional do Ministério de Energia e Energias Renováveis do Ministério de Energia e Águas anunciou que as áreas potenciais

tenin üçte ikisinin hidroelektrik, %20'sinin ise doğalgazdan elde edilmesi öngörülmektedir. Elektrik dağıtım şebekesinin de yatırıma ihtiyacı olup, etkin faaliyet gösteremeyen şebekeden kaynaklı sorunlar nedeniyle birçok bölgede dizel yakıtlı jeneratörler tercih edilmektedir. Kırsal kesimde ise elektriğe hiçbir kaynaktan erişimi olmayan birçok bölge bulunmaktadır. Yakıt fiyatlarına uygulanan sübvansiyonların kesilmesi ve genel enflasyonun da etkisiyle jeneratör çalıştırma maliyeti hem hanehalkı hem şirketler için yükselmektedir. Birçok şirket, halihazırda faaliyetleri için kendi dizel yakıtlı jeneratörlerini kullanmayı tercih etmektedir.

Angola Enerji ve Su Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Ulusal Direktörü, ülkede rüzgar enerjisinden elektrik üretimine uygun potansiyel bölgelerin belirlendiğini, ülkenin iç kesimlerindeki kırsal bölgelerde ise ağırlığın güneş enerjisi ve tarım ve ormancılık atıklarını değerlendirmek üzere biyokütle kullanan santrallere verileceğini açıklamıştır. Halihazırda Angolada şeker kamışı atıklarından elektrik üretilmektedir. Düşük bakım maliyetleri nedeniyle de yenilenebilir enerji projelerine öncelik verileceği öğrenilmiştir. Yenilenebilir enerji yatırımlarının önündeki engeller arasında finansal kısıtlarla birlikte mevcut elektrik tarifeleri ve özel bir mevzuatının bulunmaması sayılabilir. Angolada halihazırda elektrik fiyatlarına devlet sübvansiyonu uygulanmakta olup, kamu harcama dengesini iyileştirmek adına bu sübvansiyonların kaldırılması ve yaklaşık 4 cent olan kw/s fiyatının 10 cent'e çıkarılması öngörülmektedir.

Angola hükümeti, doğu ve güney bölgelerinde başta güneş enerjisi olmak üzere hidroelektrik ve rüzgar santralleriyle halihazırda elektriksiz yeni bölgelere ulaşmayı hedeflerken, mevcut dizel yakıtlı termik santrallerini de maliyet tasarrufu sağlamak adına ağır yakıtlı (HFO) termik veya hidroelektrik santrallerle değiştirmek istemektedir. Mümkün olan diğer daha az maliyetli enerji santralleri de olumlu değerlendirilecektir. Potansiyel yatırımların önündeki en önemli engelin finansman konusu olduğu değerlendirilen Angolada, kendi finansmanını sağlayabilen firmalar oldukça avantajlı konuma gelmektedir. Angola hükümeti, bu tür yatırımcılarla Enerji Satın Alım Anlaşması (PPA) imzalamaya sıcak bakmaktadır. 2025 Angola Enerji Stratejisine göre Angola'nın 3,9 gw rüzgar enerjisi potansiyeli hesaplanmış olup, bunun 604 mw kadarının 13 proje ile kısa sürede kurulması ve enerji ağlarına entegre edilmesinin mümkün olduğu değerlendirilmektedir. AE2025'e göre yakıttan aynı anda hem elektrik hem de termal enerji elde ederek enerji israfını ve çevresel etkileri azaltan hibrit santrallere de öncelik verilecektir. Karthi ve ön ödemeli sayaçlara geçilmesi de planlanmaktadır. Yine AE2025'e göre, Angola'nın biyokütle ve kentsel katı atıktan 42 proje ile 3,7 gw elektrik üretme potansiyeli bulunmaktadır.

para geração de eletricidade a partir de energia eólica são determinadas no país, e nas áreas rurais do país, o peso será dado às usinas de biomassa para avaliação de energia solar e resíduos agrícolas e florestais. Atualmente, a eletricidade é produzida a partir de resíduos de cana-de-açúcar em Angola. Foi aprendido que a prioridade será dada aos projetos de energia renovável devido aos baixos custos de manutenção. As barreiras aos investimentos em energia renovável incluem as restrições financeiras, as tarifas atuais de eletricidade e a falta de legislação específica. Em Angola, os subsídios estatais estão sendo aplicados atualmente aos preços da eletricidade, e prevê-se que esses subsídios sejam levantados para aumentar o saldo da despesa pública e que o preço de kw/s, que é de cerca de 4 centavos, seja elevado para 10 centavos.

O governo Angolano quer substituir as térmicas a diesel existentes por usinas térmicas ou hidrelétricas de combustível pesado (HFO), a fim de economizar custos e, ao mesmo tempo, alcançar novas regiões sem eletricidade por usinas hidrelétricas e eólicas, especialmente no leste e sul. As outras usinas de baixo custo possíveis também serão avaliadas positivamente. Em Angola, que é considerado o obstáculo mais importante para potenciais investimentos, as empresas que podem fornecer o seu próprio financiamento são bastante vantajosas. O governo de Angola pretende assinar o Acordo de Compra de Energia (PPA) com esses investidores.

De acordo com a Estratégia de Energia de Angola de 2025, o potencial de energia eólica de Angola de 3,9 gw foi calculado e considera-se que 604 mw é possível estabelecer num curto espaço de tempo com 13 projetos e ser integrado em redes de energia. De acordo com o AE2025, a prioridade também será dada às usinas híbridas que geram energia e energia térmica ao mesmo tempo, reduzindo o desperdício de energia e os impactos ambientais. É planejado mudar para cartões e contadores pré-pagos. Mais uma vez, de acordo com o AE2025, Angola tem potencial para gerar 3,7 gw de eletricidade de 42 projetos com biomassa e resíduos sólidos urbanos.

PETRÓLEO, MINERAÇÃO, MÁRMORE E PEDRA NATURAL

Angola, um país rico em recursos naturais, é um dos mais importantes produtores de petróleo e diamantes do mundo. O país que é parte da OPEC produz 1,5 milhão de barris de petróleo por dia. Devido ao alto custo de extração de petróleo das áreas de águas profundas, o país é mais afetado pela queda nos preços do petróleo do que em outros países. Licenças de extração de petróleo já foram concedidas pela petrolífera estatal Sonangol, e foi anunciado que a empresa será reestruturada e não relacionada à sua atividade principal será privatizada e sua estrutura pesada será liberada e que uma nova unidade pública, a Agência Nacional de Petróleo e Gás Natural, será estabelecida para regular novos campos de petróleo. Em 2019, soube-se que seria feita uma

PETROL, MADENCİLİK, MERMER VE DOĞALTAŞ

PETRÓLEO
MINERAÇÃO
MÁRMORE
E PEDRA
NATURAL

PETROL, MADENCİLİK, MERMER VE DOĞALTAŞ

Doğal kaynaklar bakımından zengin bir ülke olan Angola, dünyanın önemli petrol ve elmas üreticilerinden biridir. OPEC üyesi ülke günde 1,5 milyon varile yakın petrol üretmektedir. Derin deniz sahalarından elde edilen petrolün çıkarma maliyetinin yüksek olması nedeniyle ülke, petrol fiyatlarındaki düşüşlerden diğer ülkelere göre daha olumsuz etkilenmektedir. Petrol çıkarım izinleri halihazırda kamuya ait petrol şirketi Sonangol tarafından verilmekte olup, söz konusu şirketin yeniden yapılandırılarak ana faaliyetiyle ilgisiz 54 iştirakinin özelleştirileceği ve hantal yapısından kurtarılacağı, bu kapsamda yeni petrol sahalarına ilişkin ihaleleri düzenlemek üzere Ulusal Petrol ve Doğalgaz Ajansı adında yeni bir kamu biriminin kurulacağı açıklanmıştır. 2019 yılı içerisinde açık denizde ve karada (Congo, Namibe ve Cunene nehir yataklarında) yeni petrol sahaları için ihaleye çıkılacağı öğrenilmiştir. Yeni petrol sahalarına ilişkin arama çalışmaları da sürdürülmektedir. Ülkenin tek rafinerisi olan Luanda Rafinerisinin kapasitesini artırmak ve yeni Lobito ve Cabinda Rafinerilerinin yapımı için ihaleler tamamlanmıştır. Angola'nın madencilik sektörü, Güney Afrika bölgesindeki diğer ülkelere göre daha az gelişmiş durumdadır. Ancak ülkenin zengin maden rezervleri ve nispeten daha iyi iş ortamı, Angola'yı maden yatırımları açısından bölgedeki cazip ülkelere biri haline getirmektedir. Ayrıca yeni Cumhurbaşkanı Lourenço'nun petrole bağımlı ülke ekonomisini çeşitlendirmeye yönelik gayretleri, diğer sektörler gibi maden endüstrisi için de olumlu olabilecektir.

Angola, henüz maden keşif çalışması yapılmamış çok geniş topraklarıyla madencilik sektöründe Afrika'nın önemli ülkelerinden olma potansiyeli taşımaktadır. Devletin kömür madenciliğine sıcak bakmamasının da etkisiyle el değmemiş büyük kömür yatakları ve önemli demir cevheri rezervlerine sahiptir. Elmas sektöründe şeffaflığa ve rekabete olumlu katkı yapan yeni düzenlemeler ve yeni keşiflerle birlikte yerli ve yabancı şirketlerin artan faaliyetleri sayesinde istikrarlı bir büyüme beklenmektedir. Hükümetin de sektöre yönelik destekleri, yatırım iklimi ve iş ortamına katkı sağlamaktadır.

Devlete ait Endiama şirketi, halen ülkedeki bütün elmas madenciliği faaliyetlerine katılmaktadır. İç savaşın ardından 17 yıllık barış dönemi geride kalmış olmasına karşın, siyasi istikrar halen sektör için önemli bir hassasiyettir. Lojistik altyapı az gelişmiş durumda olduğundan dolayı ülkenin özellikle kıyıya uzak iç kesimlerinde madencilik faaliyetinin gelişimi yeterince desteklenememektedir. Su kullanımına ilişkin kaygılar, sektörde maliyetleri yükseltmektedir. Devam eden yolsuzluk da sektörün gelişimi önünde önemli bir engel teşkil etmeye devam ederek küresel yatırımcıları caydırmaktadır. Hükümetin Maden Koruma Bölgeleri kurmaya yönelik planlarının, yabancı yatırımı ve küçük ölçekli madencilik faaliyetlerini teşvik edebileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca hükümet, Güney Afrika

licitação para novos campos de petróleo no mar aberto e na terra (leitos dos rios Congo, Namibe e Cunene). A busca por novos campos de petróleo também está em andamento. As propostas foram concluídas para aumentar a capacidade da única refinaria do país, a Refinaria de Luanda, e para construir as novas Refinarias de Lobito e Cabinda.

O setor de mineração de Angola é menos desenvolvido do que outros países da África do Sul. No entanto, as ricas reservas minerais do país e um ambiente de negócios relativamente melhor fazem de Angola um dos países mais atraentes da região em termos de investimentos em mineração. Além disso, os esforços do novo presidente Lourenço para diversificar a economia dos países dependentes do petróleo podem ser positivos para a indústria de mineração, como outros setores.

Angola tem potencial para ser um dos países africanos mais importantes no sector mineiro, com a sua vasta terra ainda não explorada. Devido ao fato de que o estado não é favorável à mineração de carvão, tem grandes depósitos de carvão intocados e importantes reservas de minério de ferro. Espera-se um crescimento estável no setor de diamantes, graças a novas regulamentações e novas descobertas que contribuem positivamente para a transparência e competitividade, como resultado do aumento das atividades de empresas nacionais e estrangeiras. O apoio do governo ao setor contribui para o clima de investimento e para o ambiente de negócios.

A empresa estatal Endiama participa atualmente de todas as atividades de mineração de diamantes no país. Embora o período de 17 anos de paz tenha permanecido por trás da guerra civil, a estabilidade política ainda é uma importante sensibilidade para o setor. Como a infraestrutura de logística está subdesenvolvida, o desenvolvimento da atividade de mineração nas áreas costeiras remotas do país não foi suficientemente apoiado. Preocupações sobre o uso da água elevam os custos no setor. A corrupção em curso continua a ser um importante obstáculo ao desenvolvimento do setor e desestimula os investidores globais. Considera-se que os planos do governo para estabelecer Áreas Protegidas por Minas poderiam incentivar o investimento estrangeiro e atividades de mineração em pequena escala. O governo também está comprometido em melhorar a mineração de ferro em Angola, que possui uma das maiores reservas de minério de ferro da região da África do Sul. A mineração de ouro ainda é uma fase de nascimento e existem grandes reservas esperando para serem comercializadas. Por outro lado, o governo está procurando maneiras de levar as atividades de mineração em pequena escala que não podem ser negligenciadas na estrutura legal.

Uma possível deterioração da situação geral da economia pode afetar adversamente o desenvolvimento do setor de mineração, bem como de outros

bölgesindeki en büyük demir cevheri rezervlerinden birine sahip olan Angola'nın demir madenciliğini geliştirmeye kararlıdır. Altın madenciliği ise henüz doğum aşamasındaki bir sektör olup, ticarileştirilmeyi bekleyen büyük rezervler bulunmaktadır. Hükümet bir yandan da ihmal edilemeyecek büyüklükteki küçük ölçekli madencilik faaliyetlerini yasal çerçeveye taşımının yollarını aramaktadır.

Ekonominin genel durumundaki olası bir kötüleşme, diğer sektörler gibi madencilik sektörünün de gelişimini olumsuz etkileyerek yoğun ihtiyaç duyulan altyapı yatırımlarının ertelenmesine neden olabilecektir. Küresel elmas sektöründeki yoğun rekabet, fiyatların baskı altında kalmaya devam etmesine neden olacaktır. Diğer yandan önümüzdeki yıllarda beklenen düşük demir fiyatlarının da sektörün geliştirilmesine yönelik çabaları baltalayabileceği değerlendirilmektedir.

Angola'nın madencilik sektörü, toplam sektör gelirinin yaklaşık %90'ını oluşturan elmas keşif ve üretim faaliyetleri hakimiyetinde olmaya devam edecektir. Ülkede faaliyet gösteren bazı yabancı maden şirketleriyle birlikte yerli aktörler sektöre büyük oranda hakimdir. Halihazırda 12 elmas madeni bulunmakta olup, 8'i aktif durumdadır. Büyük elmas rezervleri, Lunda Norte ve Lunda Sul vilayetlerinde bulunmaktadır.

Angola, 2016 yılındaki 9,02 milyon karat elmas üretimini 2017 yılında %4,6 artırarak 9,44 milyon karat üretim gerçekleştirmiştir. 2018 yılı Ocak ayında Cumhurbaşkanı Lourenço, Rus maden devi Alrosa'nın ülkenin en büyük elmas madeni olan Catocadaki ortaklık payını %41'e çıkararak Endiama'yla eşitlemesine onay vermiştir. Yine geçen yılın Mart ayında Lourenço, yürütülen yolsuzluk soruşturmaları kapsamında selefi dos Santos'un kızından geri alınan elmas keşif izinlerini devralmak üzere sektörün uluslararası aktörlerine çağrıda bulunmuştur. 2018 yılı Temmuz ayında sektöre potansiyel yatırımcıların ilgisini artırmak ve düşmekte olan petrol fiyatlarının etkilerini dengelemek adına Cumhurbaşkanı Lourenço tarafından sektöre ilişkin iletişim kanallarını güçlendirmek ve şeffaflığı artırmaya yönelik yeni bir yaklaşım benimsendiği ilan edilmiştir. Bu kapsamda geçen yıldan itibaren keşfedilen bazı sıradışı büyüklükteki elmasların açık ihaleleri gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan 2018 yılı Ekim ayında devlet tarafından yürütülen Şeffaflık Operasyonu kapsamında 67'den fazla kaçak elmas madeninin kapatıldığı açıklanmıştır.

2019 yılında Angola'nın elmas üretiminin artan dış yatırım ve küçük ölçekli elmas madenciliği faaliyetlerinin yardımıyla artmaya devam etmesi beklenmektedir. 2028 yılı için öngörülen elmas üretimi 14,5 milyon karattır.

Elmas haricinde Angolada önemli miktarda demir ve demirli metaller (manganez, titanyum, krom), adi metaller (bakır, kurşun, çinko, volfram, kalay, nikel, kobalt), nadir metaller (lityum, niobium, tantal) ve kıymetli metaller (altın, gümüş ve platinyum) bulun-

setores, e pode resultar no comissionamento de investimentos em infraestrutura altamente necessários. A intensa concorrência na indústria mundial de diamantes fará com que os preços permaneçam sob pressão. Por outro lado, espera-se que os baixos preços do ferro nos próximos anos prejudiquem os esforços para melhorar o setor.

O setor de mineração de Angola continuará a dominar as atividades de descoberta e produção de diamantes, respondendo por aproximadamente 90% da receita total do setor. Juntamente com algumas empresas estrangeiras de mineração que operam no país, os atores domésticos dominam o setor. Existem atualmente 12 minas de diamantes, 8 das quais estão ativas. Grandes reservas de diamantes estão localizadas nas províncias da Lunda Norte e Lunda Sul.

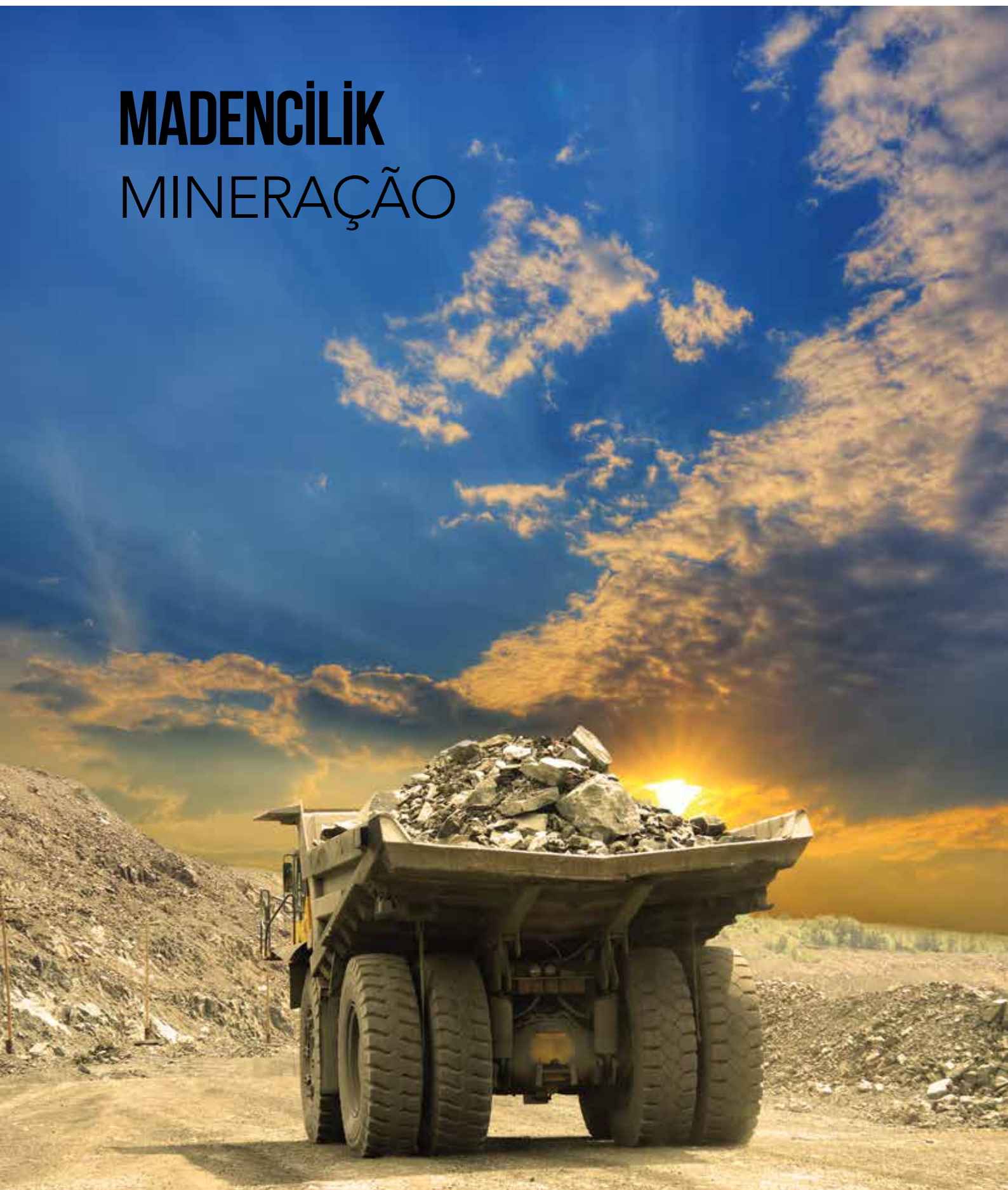
Em 2016, Angola produziu 9,42 milhões de quilates de produção de diamantes em 2016, aumentando a sua produção em 9,64 milhões de quilates. Em janeiro de 2018, o presidente Lourenço aprovou a equiparação da gigante russa de mineração Alrosa à Endiama, aumentando sua participação na maior mina de diamantes do país, Catoca, para 41%. Também em março do ano passado, Lourenço pediu aos atores internacionais do setor que assumissem as licenças de descoberta de diamantes retiradas de sua filha, antecessora de seu predecessor, no contexto de investigações de corrupção. Em julho de 2018, a fim de aumentar o interesse de potenciais investidores no setor e equilibrar os efeitos da queda dos preços do petróleo, o Presidente Lourenço anunciou uma nova abordagem para fortalecer os canais de comunicação do setor e aumentar a transparência. Neste contexto, foram abertos concursos abertos de alguns diamantes de tamanho incomum descobertos desde o ano passado. Por outro lado, em outubro de 2018, mais de 67 minas de diamantes ilegais foram fechadas no âmbito da Operação de Transparência do Estado.

Em 2019, a produção de diamantes de Angola deverá continuar a aumentar com a ajuda do aumento do investimento estrangeiro e das atividades de mineração de diamantes em pequena escala. A produção estimada de diamantes para o ano de 2028 é de 14,5 milhões de quilates.

Com exceção dos diamantes, tem quantidades significativas de ferro e metais ferrosos (manganês, titânio, crómio), metais comuns (cobre, chumbo, zinco, tungstênio, estanho, níquel, cobalto), metais raros (lítio, nióbio, tântalo) e metais preciosos (ouro, prata e platina). Existem também elementos de terras raras utilizados nas telecomunicações.

Existem também fontes de pedra natural (mármore, granito, quartzo, calcário) em Angola e 215.500 m³ de produção de pedra natural foram realizadas no período de 5 anos entre 2012-2016. No período de 5 anos entre 2017-2021, a produção de 357.000 m³ é esperada com 10 novas pedreiras, 5 dessas 10 novas pedreiras foram iniciadas em 2017 com a produção e processamento de granito preto. Atualmente existem 12 unidades de corte e polimento no país.

MADENCİLİK MINERAÇÃO

maktadır. Ayrıca telekomünikasyonda kullanılan nadir toprak elementleri de bulunmaktadır.

Angolâda doğaltaş (mermer, granit, kuvars, kireçtaşı) kaynakları da bulunmakta olup, 2012-2016 arası 5 yıllık dönemde 215.500 m³ doğaltaş üretimi gerçekleşmiştir. 2017-2021 arası 5 yıllık dönemde ise 10 yeni ocağın faaliyete geçmesiyle 357.000 m³ üretim beklenmektedir. Planlanan bu 10 yeni ocaktan 5'i 2017 yılında siyah granit kesim ve işleme faaliyetine başlamıştır. Ülkede halihazırda 12 kesim ve cila fabrikası bulunmaktadır.

ALTYAPI-İNŞAAT

Angolâ'nın, uzun yıllar süren iç savaşta büyük hasar gören altyapısını iyileştirmeye yönelik girişimleri 2002'den buyana Çin kredileri ve yabancı yatırım yardımıyla sürdürülmektedir. Ulaşım hatlarında önemli gelişmeler sağlanmış olup, söz konusu gelişimin önümüzdeki yıllarda da sürmesi beklenmektedir.

Bazı projeler, devletin mali sıkılaştırma önlemleri kapsamında aksamış olup, bu durum devleti bazı alanlarda giderek artan şekilde özel sektör ortaklıkları kurmaya itmektedir. Örneğin telekomünikasyon sektöründe sabit hat operatörünün kısmi özelleştirilmesini ve devlete ait GSM operatörü Angola Telecom'un özelleştirilerek yeni bir küresel GSM operatörünün ülkeye getirilmesini içeren bir yeniden yapılandırma söz konusudur.

Angolâda uluslararası ticaret 4 ana liman üzerinden gerçekleşmektedir. Bu limanlar Luanda, Lobito, Cabinda ve Namibe limanlarıdır. Ülke ithalatının %95'i limanlar yoluyla yapılmaktadır, bu ithalatın %70-80'lik kısmı da özellikle Luanda limanından yapılmaktadır. Luanda, Lobito ve Benguela limanları, tarihsel olarak Güney Afrika bölgesinin okyanusa erişimi bulunmayan iç kısımlarındaki ülkeler için Atlantik Okyanusuna açılan kapıları olmuştur. Özellikle Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden gerçekleştirilen bakır ihracatı için bu limanlar önemlidir. Angola limanlarında genel olarak işlem süreleri, Afrika'daki en iyi örnek olan Güney Afrika Cumhuriyeti limanlarının iki katıdır, liman ücretleri de Güney Afrika Cumhuriyeti limanlarına kıyasla %25 daha fazladır.

Luanda limanındaki yoğunluğun azaltılması için Luanda'nın kuzeyinde Angolâ'nın ilk derin deniz limanını inşa projesi bulunmaktadır. Mevcut durumda Türk ihracatçıları için lojistik merkez olarak kullanılabilen en önemli limanlar Luanda ve Lobito limanlarıdır. Angola ile birlikte üç ülkenin (Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Zambiya ve Zimbabve) dış ticaretinde de bu limanlar kullanılmaktadır. Barra do Dande limanının devreye girmesiyle birlikte konteyner taşımacılığında bu limanın ön plana çıkacağı anlaşılmaktadır.

Barra do Dande limanı projesi daha önce Cumhurbaşkanı Lourenço'nun sefii dos Santos tarafından kızına ait şirkete 4,5 milyar dolar karşılığı verilmiş olup, söz konusu kontrat geçtiğimiz yıl Temmuz ayında yeni Cumhurbaşkanı tarafından prosedüre ilişkin usulsüzlükler nedeniyle iptal edilmiştir. Projeye ilişkin yeni gelişmeler takip edilmektedir.

INFRA-ESTRUTURA-CONSTRUÇÃO

Desde 2002, os esforços de Angola para melhorar a sua infraestrutura, que foi bastante danificada na guerra civil de longo prazo, foram levados a cabo com a ajuda de empréstimos e investimentos estrangeiros chineses. Desenvolvimentos significativos foram alcançados nas linhas de transporte e este desenvolvimento deverá continuar nos próximos anos. Alguns projetos foram prejudicados pelas medidas de aperto fiscal do estado, o que, por sua vez, leva o Estado a estabelecer cada vez mais parcerias privadas em algumas áreas. Por exemplo, no setor de telecomunicações, há uma reestruturação que envolve a privatização parcial da operadora de telefonia fixa e a introdução de uma nova operadora GSM global, privatizando a operadora GSM do governo, a Angola Telecom. Em Angola, o comércio internacional é realizado através de 4 portos principais. Estes portos são os portos de Luanda, Lobito, Cabinda e Namibe. 95% das importações do país são feitas através dos portos, 70-80% das importações são especialmente feitas do porto de Luanda. Os portos de Luanda, Lobito e Benguela têm sido historicamente as portas da região da África do Sul para o Oceano Atlântico para os países do interior sem acesso ao oceano. Estes portos são particularmente importantes para a exportação de cobre da República Democrática do Congo. Nos portos de Angola, o tempo total de processamento é o dobro do melhor em África, os portos da África do Sul e as taxas portuárias são 25% mais elevadas do que nos portos da África do Sul. Para reduzir a intensidade no porto de Luanda, a norte de Luanda, existe um projeto para a construção do primeiro porto de alto mar de Angola. Os portos mais importantes que podem ser utilizados como centro logístico para os exportadores turcos são os portos de Luanda e Lobito. Estes portos são utilizados no comércio externo dos três países (República Democrática do Congo, Zâmbia e Zimbabué) juntamente com Angola. Com o comissionamento do porto de Barra do Dande, entende-se que este porto virá à tona no transporte de contentores. O projeto do porto de Barra do Dande foi anteriormente concedido pelo predecessor dos Santos, do presidente Lourenço, à empresa de sua filha por 4,5 bilhões de dólares. Novos desenvolvimentos em relação ao projeto são seguidos.

O porto do Soyo, uma pequena cidade perto da República Democrática do Congo, também é pequeno. No entanto, desde 2016, de terminais de LNG construídos a exportação de gás natural de Angola foi iniciada. Há também um projeto para a construção de uma refinaria com capital Chinês. Entende-se que o Soyo será importante no setor energético no futuro. No porto do Namibe, no sudoeste do país, há outro projeto para a construção de uma refinaria com capital russo e o desenvolvimento de conexões ferroviárias.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti sınırına yakın küçük bir şehir olan Soy'o'nun limanı da küçüktür. Ancak burada inşa edilen LNG terminalinden 2016 yılından itibaren Angola'nın doğalgaz ihracatının yapılmasına başlanmıştır. Ayrıca, burada Çin sermayesiyle bir rafineri kurulmasına yönelik bir proje mevcuttur. Soy'o'nun gelecekte enerji sektörü bakımından önemli olacağı anlaşılmaktadır. Ülkenin güneybatısındaki Namibe limanında Rus sermayesiyle bir rafineri inşa edilmesi ve demiryolu bağlantılarının geliştirilmesine ilişkin bir başka proje mevcuttur.

Luanda limanındaki konteyner terminali Sogester (Sociedade Gestora de Terminais S.A.), tarafından işletilmektedir. Bu şirket Hollanda merkezli APM Terminals ile Gestão de Fundos adlı Angola şirketinin ortaklığıyla kurulmuştur. Namibe limanı da APM Terminals tarafından işletilmektedir.

Luanda, Lobito ve Namibe limanlarının iç kısımlarla demiryolu bağlantısı bulunmaktadır. Ancak bu üç limandan sadece Lobito limanına ulaşan demiryolunun komşu ülkelerle bağlantısı vardır. Luanda ve Namibe limanlarının demiryolu bağlantıları ülke içerisinde sona ermektedir, komşu ülkelerle bağlantısı yoktur. Komşu ülkeler Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Zambiya ve Zimbabve ağırlıklı olarak karayolu

O terminal de contentores no porto de Luanda é operado pela Sogester (Sociedade Gestora de Terminais SA). Esta empresa foi fundada em parceria com a APM Terminais, com sede na Holanda, e com a Angola, uma empresa chamada Gestão de Fundos. O porto do Namibe também é operado pela APM Terminais. Os portos de Luanda, Lobito e Namibe têm ligações ferroviárias com os interiores. No entanto, apenas o porto do Lobito destas três portas está ligado a países vizinhos. As ligações ferroviárias dos portos de Luanda e Namibe terminam dentro do país e não têm ligação com os países vizinhos. Países vizinhos A República Democrática do Congo, a Zâmbia e o Zimbabué utilizam o porto de Luanda principalmente através da ligação rodoviária. A ligação ferroviária que liga o porto do Lobito a outros países está atualmente em operação e está conectada à Zâmbia a partir do Luau. No futuro, está previsto o uso adicional da ligação portuária e ferroviária do Lobito. A rede de estradas do país geralmente não está em boas condições. As estradas são relativamente melhores na metade ocidental do país e na metade oriental do interior. Durante a guerra civil que durou 27 anos entre 1975 e 2002, uma parte significativa das rodovias, pontes e ferrovias foram destruídas.

bağlantısı yoluyla Luanda limanını kullanmaktadır. Lobito limanını diğer ülkelere bağlayan demiryolu bağlantısı halihazırda faaliyettedir ve Luau şehrinden Zambiyaya bağlanmaktadır. Gelecekte Lobito limanının ve demiryolu bağlantısının daha fazla kullanılması planlanmaktadır.

Ülkede karayolu şebekesi genel olarak iyi durumda değildir. Karayolları, ülkenin batı yarısında nispeten daha iyi durumda, iç kısımları kapsayan doğu yarısında ise daha kötü durumdadır. 1975-2002 yılları arasında 27 yıl süren iç savaş sırasında karayollarının, köprülerin ve demiryolu hatlarının önemli bir kısmı tahrip olmuştur. Hükümet yolların ve köprülerin iyileştirilmesi için ciddi yatırımlar yapmaktadır. Karayolu taşımacılığında, taşınan yükün hasarlı olarak teslim edilmesi gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu tür durumlara karşı sigorta yaptırılması gerekmektedir.

Luanda'nın uzun yıllardır beklenen ve bitiş tarihi sürrekli ertelenen yeni uluslararası havalimanı projesinin 2022'den önce tamamlanamayacağı, Ulaştırma Bakanı tarafından kısa bir süre önce açıklanmıştır. Finansman ve sözleşme prosedürlerindeki sorunlar nedeniyle 10 yılı aşkın süredir ilerleme sağlanamayan proje, en son Chinese Investment Fund (CIF)dan başka bir Çinli konsorsiyuma devredilmiş olup, toplam maliyeti yaklaşık 4 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir.

Genel olarak inşaat sektörünün orta vadede petrol fiyatlarının artışı ve devam eden Çin finansmanı sayesinde devlet yatırımlarıyla büyümesi beklenmektedir. Sektörün bu yıl %5,1 büyümesi ve uzun vadede yıllık ortalama %6,6 büyüme oranını yakalaması öngörülmektedir. Ülkenin inşaat sektörü büyüme ve sektör değeri tahminlerine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

O governo está fazendo investimentos significativos para melhorar estradas e pontes. No caso do transporte rodoviário, pode haver problemas, como entregar a carga na mão. Em tais casos, o seguro é necessário. Foi recentemente anunciado pelo Ministro dos Transportes que o novo projeto do aeroporto internacional, que a data tão esperada e final de Luanda tem sido continuamente atrasada, não pode ser concluído antes de 2022. O projeto, que não pôde ser alcançado por mais de 10 anos devido a problemas nos procedimentos de financiamento e contrato, foi transferido do último Fundo de Investimento Chinês (CIF) para outro consórcio Chinês e seu custo total é estimado em cerca de US \$ 4 bilhões.

Em geral, espera-se que o setor de construção cresça com investimentos estatais no médio prazo, graças ao aumento dos preços do petróleo e ao contínuo financiamento chinês. O setor deverá crescer 5,1% este ano e atingir uma taxa de crescimento médio anual de 6,6% no longo prazo. O crescimento do setor de construção do país e as estimativas de valor do setor são apresentados na tabela abaixo.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Sektör Değeri (milyar kwanza)										
Valor Sectorial (mil milhões de kwanzas)	4.142,0	4.985,4	6.141,2	7.563,8	9.104,9	10.696,4	12.314,6	13.967,5	15.753,1	17.750,3
Reel Büyüme (%)										
Crescimento Real (%)	5,1	6,8	7,4	7,1	7,0	6,8	6,6	6,5	6,4	6,3
Sektör Değerinin GSYH'ya Oranı (%)										
Relação do Valor Setorial em relação ao PIB (%)	11,5	11,7	12,3	12,8	13,2	13,6	13,8	14,0	14,1	14,3

A photograph of an automotive assembly line. In the foreground, a large orange robotic arm is positioned to work on a silver car chassis. The car is on a conveyor belt, and its interior is visible. In the background, other robotic arms and car parts are visible, creating a sense of a busy industrial environment. The lighting is bright and focused on the work area.

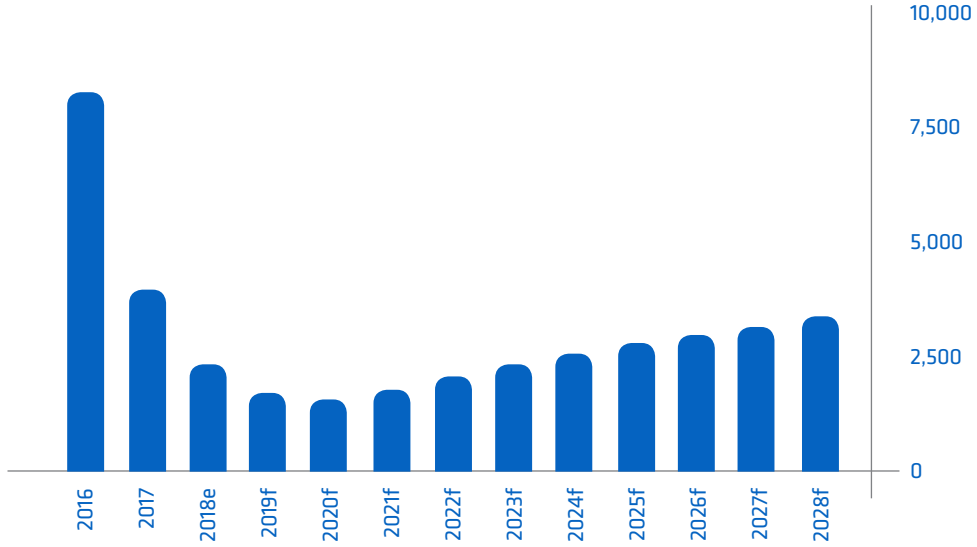
OTOMOTIV AUTOMOTIVE

OTOMOTIV

Angola otomotiv piyasasının 2019 yılında da yüksek borçlanma maliyeti ve enflasyondan olumsuz etkilenmeye devam etmesi beklenmektedir. Anılan etkenlerin hanehalkı ve işletme harcamalarını baskılaması sonucu otomobil ve ticari araç satışlarında düşüş görülmektedir. 2019 yılında toplam araç satışlarında beklenen düşüş oranı %28,4'tür. 2020 yılında da çift haneli enflasyon ve yüksek faiz oranlarının yurtiçi tüketim üzerindeki etkisinin devamıyla satışlarda %9,9 düşüş beklenmektedir. 2020-2028 yılları arasındaysa yeni araç satışlarının yıllık ortalama %8,3 artarak 3.300 birime ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2014 yılında toplam 40.690 yeni araç satışı gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda Angola otomotiv piyasasının potansiyelinin oldukça gerisinde kaldığı görülecektir. 2016-2028 dönemi Angola taşıt satış miktarı tahminlerine aşağıdaki grafikte yer verilmiştir.

AUTOMOTIVE

O mercado automóvel de Angola deverá continuar a ser negativamente afetado pelos elevados custos de financiamento e inflação em 2019. Espera-se que as vendas de automóveis e veículos comerciais diminuam em decorrência dos fatores supracitados que suprimem as despesas domésticas e operacionais. O esperado declínio nas vendas totais de veículos em 2019 é de 28,4%. Em 2020, espera-se que a inflação de dois dígitos e as altas taxas de juros diminuam 9,9% no consumo doméstico. Entre 2020 e 2028, estima-se que as vendas de veículos novos cheguem a 3.300 unidades, com um aumento médio anual de 8,3%. Considerando que um total de 40.690 novos veículos foram vendidos em 2014, ver-se-á que o mercado automóvel de Angola está muito aquém do seu potencial. As estimativas do volume de vendas de veículos em Angola para o período 2016-2028 são apresentadas no gráfico abaixo.

Kaynak: BMI Fonte: IMC

İL AÇ DROGA

İLAÇ

Angola'nın yalnızca bir yerli ilaç üreticisi bulunmakta olup, bahse konu şirket çoğunluk hissesi devlete ait olan Nova Angomédica'dır. Dolayısıyla ilaç talebinin çok büyük kısmı ithalatta karşılanmaktadır. Temel ilaçlara olan güçlü talebe karşın, genel olarak eczacılık şirketleri yeni ve patentli ilaçların ithalatını tercih etmemektedir. Fikri mülkiyet haklarının korunmaması nedeniyle düşük standartlı Hindistan ve Çin menşeli ilaçların ithali, küresel ilaç şirketlerinin Angola'ya girişini engellemektedir. Yürürlükteki mevzuat kapsamında ilaçların patent hakları korunmamaktadır. Portekiz merkezli firmalar, Angola ilaç sektörünün en büyük tedarikçilerindedir. Bial'in Angola'da ofisi bulunmakta, Cipan da distribütör aracılığıyla Angola'ya ihracat gerçekleştirmektedir. Cipan şirketi 2005 yılından beri Angola piyasasında bulunmakta olup, 3 şehre ihracat gerçekleştirmektedir. Angola'nın Sahraaltı Afrika ilaç pazarının önemli bir aktörü olma potansiyeli, zayıf idari düzenlemeler ve Güney Afrika gibi güçlü bölgesel rakipler nedeniyle gerçekleşmemektedir. Ülkenin az gelişmiş ilaç pazarı ve düşük alım gücü nedeniyle modern ilaçların pazara ilgi duymaması sonucunda yabancı ilaç üreticilerine yönelik ticari teşvikler, patent dışı ilaçlarla sınırlı kalmaktadır. Ancak Angola'nın elverişli nüfus yapısı ve artma eğilimindeki kronik hastalıkların yol açtığı uzun dönem pozitif büyüme beklentisi sayesinde uluslararası işbirliğiyle bir ilaç üretim ve tedarik üssü olma potansiyeli bulunmaktadır. Eczacılık alanında da kendini gösteren zayıf idari düzenlemeler ve takibi nedeniyle ülkede faaliyet gösteren birçok kaçak eczane bulunmaktadır. Son yıllarda devlet, lisanssız eczacı ve işletmelerle mücadeleye yönelik çabalarını artırmıştır.

DROGA

Angola tem olarak sadece bir ulusal ilaç üreticisi ve bir şirket olan Nova Angomédica, çoğunlukla devletin elinde. Dolayısıyla ilaç talebinin çok büyük kısmı ithalatta karşılanmaktadır. Temel ilaçlara olan güçlü talebe karşın, genel olarak eczacılık şirketleri yeni ve patentli ilaçların ithalatını tercih etmemektedir. Fikri mülkiyet haklarının korunmaması nedeniyle düşük standartlı Hindistan ve Çin menşeli ilaçların ithali, küresel ilaç şirketlerinin Angola'ya girişini engellemektedir. Yürürlükteki mevzuat kapsamında ilaçların patent hakları korunmamaktadır. Portekiz merkezli firmalar, Angola ilaç sektörünün en büyük tedarikçilerindedir. Bial'in Angola'da ofisi bulunmakta, Cipan da distribütör aracılığıyla Angola'ya ihracat gerçekleştirmektedir. Cipan şirketi 2005 yılından beri Angola piyasasında bulunmakta olup, 3 şehre ihracat gerçekleştirmektedir. Angola'nın Sahraaltı Afrika ilaç pazarının önemli bir aktörü olma potansiyeli, zayıf idari düzenlemeler ve Güney Afrika gibi güçlü bölgesel rakipler nedeniyle gerçekleşmemektedir. Ülkenin az gelişmiş ilaç pazarı ve düşük alım gücü nedeniyle modern ilaçların pazara ilgi duymaması sonucunda yabancı ilaç üreticilerine yönelik ticari teşvikler, patent dışı ilaçlarla sınırlı kalmaktadır. Ancak Angola'nın elverişli nüfus yapısı ve artma eğilimindeki kronik hastalıkların yol açtığı uzun dönem pozitif büyüme beklentisi sayesinde uluslararası işbirliğiyle bir ilaç üretim ve tedarik üssü olma potansiyeli bulunmaktadır. Eczacılık alanında da kendini gösteren zayıf idari düzenlemeler ve takibi nedeniyle ülkede faaliyet gösteren birçok kaçak eczane bulunmaktadır. Son yıllarda devlet, lisanssız eczacı ve işletmelerle mücadeleye yönelik çabalarını artırmıştır.

Angola tem olarak sadece bir ulusal ilaç üreticisi ve bir şirket olan Nova Angomédica, çoğunlukla devletin elinde. Dolayısıyla ilaç talebinin çok büyük kısmı ithalatta karşılanmaktadır. Temel ilaçlara olan güçlü talebe karşın, genel olarak eczacılık şirketleri yeni ve patentli ilaçların ithalatını tercih etmemektedir. Fikri mülkiyet haklarının korunmaması nedeniyle düşük standartlı Hindistan ve Çin menşeli ilaçların ithali, küresel ilaç şirketlerinin Angola'ya girişini engellemektedir. Yürürlükteki mevzuat kapsamında ilaçların patent hakları korunmamaktadır. Portekiz merkezli firmalar, Angola ilaç sektörünün en büyük tedarikçilerindedir. Bial'in Angola'da ofisi bulunmakta, Cipan da distribütör aracılığıyla Angola'ya ihracat gerçekleştirmektedir. Cipan şirketi 2005 yılından beri Angola piyasasında bulunmakta olup, 3 şehre ihracat gerçekleştirmektedir. Angola'nın Sahraaltı Afrika ilaç pazarının önemli bir aktörü olma potansiyeli, zayıf idari düzenlemeler ve Güney Afrika gibi güçlü bölgesel rakipler nedeniyle gerçekleşmemektedir. Ülkenin az gelişmiş ilaç pazarı ve düşük alım gücü nedeniyle modern ilaçların pazara ilgi duymaması sonucunda yabancı ilaç üreticilerine yönelik ticari teşvikler, patent dışı ilaçlarla sınırlı kalmaktadır. Ancak Angola'nın elverişli nüfus yapısı ve artma eğilimindeki kronik hastalıkların yol açtığı uzun dönem pozitif büyüme beklentisi sayesinde uluslararası işbirliğiyle bir ilaç üretim ve tedarik üssü olma potansiyeli bulunmaktadır. Eczacılık alanında da kendini gösteren zayıf idari düzenlemeler ve takibi nedeniyle ülkede faaliyet gösteren birçok kaçak eczane bulunmaktadır. Son yıllarda devlet, lisanssız eczacı ve işletmelerle mücadeleye yönelik çabalarını artırmıştır.

Existem muitas farmácias ilegais operando no país devido à má regulamentação administrativa e monitoramento no campo da farmácia. Nos últimos anos, o estado aumentou seus esforços para combater farmácias e empresas sem licença.

Our mission is to connect
Turkey with the world

BUSINESS DIPLOMACY
TURKEY'S BUSINESS DIPLOMACY JOURNAL
YIL 1 - SAYI 2
KASIM - ARALIK 2019

How Will China Steer The Belt And Road?

NEW GENERATION TRADE WITH BLOCKCHAIN
TOURISM SECTOR IN MACROECONOMIC PERSPECTIVE
LET'S APPROACH THE FAR EAST IN OUR MINDS FIRST

ÇİN KUŞAK VE YOLA NASIL YÖN VERECEK? |
BLOKZİNCİR İLE YENİ NESİL TİCARET | MAKROEKONOMİK PERSPEKTİFTE TURİZM SEKTÖRÜ
| UZAK DOĞU'YU ÖNCE ZİHNİNLERDE YAKLAŞTIRALIM

BUSINESS DIPLOMACY
TURKEY'S BUSINESS DIPLOMACY JOURNAL
YIL 1 - SAYI 1
APRİL - MAYIS 2019

The

EXCLUSIVE INSTRUMENT OF FOREIGN POLICY
BUSINESS DIPLOMACY
TÜRKİYE-RUSYA TİCARİ İLİŞKİLERİ UMUT VERİCİ
SEKTÖR İŞBİRLİĞİ | DİŞ POLİTİKANIN SEÇKİN
DİPLOMASİ

businessdplmcy

www.businessdiplomacy.net

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU | FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

River Plaza, Büyükdere Caddesi, Bahar Sokak No: 13/9-10 Levent
34394 İSTANBUL **T**+90 (212) 339 5000 (pbx) **F**+90 (212) 270 3092

W www.deik.org.tr **E** info@deik.org.tr

     [deikiletisim](#)